

ԹՈՒՐՔ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԱՍԵՐԻԿԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՄՏԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՅԱՅՏԱԾ ԵՆ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԳԾԻ ՇՈՒՐՁ

Թուրքիոյ խորհրդարանի արտաքին յարաբերութիւններու յանձնաժողովի նախագահ Մուրատ Մերճան Փետրուար 16-ին Անգարայի մօտ Միացեալ Նահանգներու դեսպան ձէյմս ձէֆրիի հետ հանդիպման ժամանակ փոխանցած է իր երկրի մտահոգութիւնները ամերիկեան Գոնկրէսէն ներս շրջանառուող՝ Հայոց Յեղասպանութիւնը ճանչցող բանաձեւի նախագծի շուրջ:

«Մենք ըսինք Միացեալ Նահանգներու դեսպանին, որ թուրք - ամերիկեան յարաբերութիւնները մեծ հարուած կը ստանան, եթէ 1915 թուականի իրադարձութիւններուն վերաբերող օրինագիծը քննարկման դրուի Գոնկրէսէն ներս եւ ընդունուի Ներկայացուցիչներու Տան կողմէ», - հանդիպումէն յետոյ լրագրողներուն ըսած է Մերճան:

Դեսպանը խոստացեր է փոխանցել թրքական կողմի մտահոգութիւնները ԱՄՆ-ի Ներկայացուցիչներու Տան եւ վարչակազմին:

Թուրքիոյ խորհրդարանի արտաքին յարաբերութիւններու յանձնաժողովի անդամներու հետ հանդիպումէն առաջ դեսպան ձէֆրի լրագրողներուն ըսած է, որ Միացեալ Նահանգները լիովին կը սատարէ Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացին:

ՇՈՒԷՏԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՊԻՏԻ ՔՈՒԷԱՐԿԵ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԶԵԻ

Շուէտի խորհրդարանը կը պատրաստուի քուէարկել Օսմանեան կայսրութեան մայրամուտին հայերու, ասորիներու եւ խալտերու ջեղասպանութիւնը ճանչցող բանաձեւի նախագիծ: Այս մասին կը հաղորդէ թրքական «Զաման» թերթը:

Նկատի ունենալով որ Սեպտեմբերին Շուէտի մէջ տեղի պիտի ունենան խորհրդարանական ընտրութիւններ, մինչ այդ խորհրդարանը պէտք է յստակացնէ արդէն իսկ շրջանառութեան մէջ գտնուող օրինագիծերու ճակատագիրը: «Զաման»-ի աղբիւրներու վկայութեամբ՝ Յեղասպանութեան ճանաչման վերաբերեալ բանաձեւին Շուէտի խորհրդարանը պիտի անդադրառնայ երկու շաբթուայ ընթացքին:

Թուրք պաշտօնեաները եւ քաղաքական գործիչները զգուշացուցած են Շուէտի իշխանութիւնները, թէ նման բանաձեւի քուէարկութիւնը կը վնասէ երկկողմ յարաբերութիւններուն եւ կը դժուարացնէ Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ ստորագրուած արձանագրութիւններու վաւերացումը:

ԵՒԱ ՌԻՎԱՍ ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Երգչուհի Եւա Ռիվաս

Երեւանի մէջ աւարտեցաւ «Եուրոտեսիլ» 2010» երգի միջազգային մրցոյթի ընտրական հանգրուանը: Երգչուհի Եւա Ռիվաս իր «Apricot Stone» («Ծիրանի Կորիզ») երգով ստացաւ հեռուստադիտողներու ձայներուն մեծամասնութեան:

«Ես չեմ հաւատար» եղաւ Տոնի Ռոսթով ծնած 22-ամեայ երգչուհիի արձագանգը:

Սակայն, մրցոյթի արդիւնքները դժգոհութիւն չառաջացուցին էմմի եւ Միհրան գոյգի համակիրներու մօտ, որոնք բողոքի ցոյցեր կազմակերպելով ամբաստանեցին Հայաստանի հանրային հեռատեսիլը՝ ժողովրդային քուէարկութիւնը կեղծելու մէջ:

Յայտնենք որ դատական կազմի անդամներու նախընտրութիւնը եղած է յօգուտ էմիի եւ Միհրան գոյգին:

ՀԱՅ-ԹՐԲԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՍԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Սերժ Սարգսեան հարցազրոյց կ'ունենայ լրագրող Տէյվիտ Ֆրոսթի հետ՝ «Ալ-ժազիրա» հեռատեսիլէն

Հայաստանի Ազգային ժողովի նախագահ Յովիկ Աբրահամեան Փետրուար 15-ին շրջանառութեան մէջ դրած է հայ-թրքական յարաբերութիւններու զարգացման եւ երկու երկիրներու միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատելու ձգտող արձանագրութիւններու թղթածրարը եւ որպէս գլխադասային յանձնաժողով նշանակուած է արտաքին յարաբերութիւններու մշտական յանձնաժողովը:

Անցեալ շաբաթ Լոնտոնի Միջազգային յարաբերութիւններու թագաւորական հիմնարկէն ներս ունեցած ելոյթի ժամանակ Սերժ Սարգսեան յայտարարած էր, որ որպէս Հայաստանի խորհրդարանական մեծամասնութիւն կազմող կուսակցութեան ղեկավար, «բացառում է արձանագրութիւնների վաւերացման տապալումը Հայաստանում»: Ան, սակայն, ընդգծած էր. - «Բայց եթէ հաստատուեն կասկածները, թէ Թուրքիան փորձում է ընդամենը ժամանակ ձգել, մենք ստիպուած կը լինենք դադարեցնել գործընթացը»:

Լոնտոնի գտնուելու ընթացքին Սարգսեան հարցազրոյց ունեցած է արաբական «Ալ-ժազիրա» հեռատեսիլի անգլերէն հաղորդումէն: Ուրբաթ, Փետրուար 12-ին հեռարձակուած հարցազրոյցի ընթացքին, Սարգսեան

երաշխաւորած է Արձանագրութիւններու վաւերացումը խորհրդարանին կողմէ: Ան ըսած է որ, ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ բոլորի համար ալ տարօրինակ է, որ թրքական կողմը կը մեղադրէ Հայաստանին՝ գործընթացը ձգձգելու մէջ: «Միանշանակ է, որ այն յետաձգողը թուրքերն են», - ըսած է Սերժ Սարգսեան:

Հարցին, թէ որքանով կարելոր է սահմանի բացումը այլ երկիրների, օրինակ՝ Ռուսաստանի ու ԱՄՆ-ի համար, եւ ինչպիսի՞ն են Հայաստանի յարաբերութիւնները այդ գերտէրութիւններու հետ, Սերժ Սարգսեան պատասխանած է, որ թէ՛ ԱՄՆ-ը, թէ՛ Ռուսաստանը եւ թէ՛ Եւրամիութիւնը կ'աջակցին գործընթացին, քանի որ «խնդիրը միայն սահմանը բացելը չէ, այլ յարաբերութիւնները կարգաւորելը, ինչը կարելոր է բոլորի համար»:

Սարգսեան ըսած է որ, Հայաստանն ու Ռուսաստանը ռազմավարական գործընկերներ են, իսկ Միացեալ Նահանգներու մէջ կ'ապրին բազմաթիւ հայեր, որոնք, որպէս բնական կամուրջ, կը նպաստեն հայ-ամերիկեան յարաբերութիւններ ամրապնդման: «Մեզ համար լաւագոյն վիճակն այն է, երբ ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը լաւ յարաբերութիւնների մէջ են», - ըսած է Սերժ Սարգսեան:

ՍԴՅԿ-ՀՅԴ-ՈՒԱԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Փետրուար 14-ին Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութեան Երեւանի «Ստեփան Սապահ-Գիւլեան» կեդրոնի մէջ տեղի ունեցած է հանդիպում Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան Բիւրոյի ներկայացուցիչ Հրանդ Մարգարեանի եւ ՍԴՀԿ Կեդրոնական վարչութեան ատենապետ Սեդրակ Աճեմեանի միջեւ, որուն հեռախօսային կապի միջոցով մասնակցած է նաեւ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութեան ատենապետ Մայք Խարապեանը:

Հանդիպման ընթացքին քննարկուած են Յեղասպանութեան 95-րդ տարելիցին ընդառաջ համատեղ միջոցառումներ կազմակերպելու ծրագրերը:

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏ
ՀՆՉԱԿԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԳԵՈՐԳ ՊԵՐԿՈՒՊԵՐԿԵԱՆԻ ՀԵՏ

-Ինչպե՞ս էք գնահատում ներկայումս ընթացող հայ-թուրքական յարաբերությունների կարգաւորման գործընթացը:

-Պէտք է նշեմ, որ Հնչակեան կուսակցութիւնը՝ իբրեւ Թուրքիայի հետ «շփուկ» մեծ փորձ ունեցող քաղաքական կուսակցութիւն, ի սկզբանէ դէմ է եղել նմանատիպ գործընթացներին: Պատճառն ամենեւին էլ այն չէ, որ մենք դէմ ենք մեր հարեւանի հետ յարաբերութիւնների հաստատմանը: Ուղղակի մեզ համար ընդունելի չէ այն գիշեր, որ պէտք է վճարենք յարաբերութիւնների կարգաւորման համար՝ Յեղասպանութեան ճանաչման խնդիր, արցախեան հակամարտութիւն: Այս խնդիրները Թուրքիայի բարձրաստիճան պաշտօնեաները մշտապէս փորձում են կապել արձանագրութիւնների վաւերացման հետ: Մի առիթով նշել եմ ու հիմա էլ պէտք է ասեմ, որ այս գործընթացը շատ հապտակ կազմակերպուեց: Նմանատիպ ցաւոտ խնդիրները չեն լուծուում այսքան արագ: Մեր երկրների միջև վիճը շատ մեծ է, իսկ մեր ակնկալներն ու պահանջները Թուրքիայից՝ հակադաս: Արձանագրութիւնների բովանդակութիւնը նոյնպէս մեզ համար հեռու է իդէալական լինելուց:

Մէկ այլ խնդիր նոյնպէս: Տպաւորութիւն է ստեղծուում, որ գտնուում ենք աղերսողի կարգավիճակում. մի տեսակ խնդրում ենք Անկարայից՝ ինչ կը լինի, սահմանը բացի, այս խնդիրը վերջանայ գնայ: Այդպէս չպէտք է լինի: Իրենք են փակել սահմանը, իրենք են շրջափակման մէջ պահել մեր երկիրը՝ գրկանքներ պատճառելով հայ ժողովրդին: Մի խօսքով, եթէ ամբողջացնենք, չեմ կարծում, որ այս գործընթացից մեր օգուտներն աւելի շատ կը լինեն, քան վնասները:

-Ինչպե՞ս կը մեկնաբանէք ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեանի ուղերձը Թուրքիայի նախագահ Արդուլլա Գիւլիին եւ Լոնդոնի «Չեքքըմ Հաուս» ինստիտուտում հնչած Սերժ Սարգսեանի ելույթը:

-Նախագահ Սարգսեանի ուղերձը դիւանագիտական արարողակարգային ուղերձ էր ըստ իս: Իհարկէ, դրական էլեմենտներ ուղերձում կային, սակայն կարելի էր աւելի խիստ գտնուել: Պէտք է յատկապէս թուրքիայի հասկացուի, որ իր աւանդական «աղոճսային» դիւանագիտութիւնն այս հարցում յաջողութիւն չի ունենայ: Իսկ եթէ ունեցաւ, ապա մի հերթական սեւ էջ կը բացուի թէ՛ մեր, թէ՛ մեր սերունդների համար: Ինչ վերաբերում է լոնդոնեան ելույթին, ապա այստեղ ամէն ինչ յստակ է: Դրական եմ գնահատում Արցախի հարցում ունեցած յստակ դիրքորոշումը, սակայն վստահաւոր՝ երբ խօսքը չի գնում ազատագրուած տարածքների մասին: Հասկանում եմ, որ դիւանագիտութեան եւ

ընթացող բանակցային գործընթացի մէջ դժուար է կտրուկ յայտարարութիւններ անել, սակայն ՄԴՀԿ-ի համար ամէն ինչ յստակ է: Մենք չենք պատրաստուում հող գիշեր: Ազատագրուած տարածքներն էլ են Արցախ եւ այդպիսին էլ կը մնան:

-Այս ամէնը չի՞ մշակուում, որ ՀՀ իշխանութիւնները «Ֆուտբոլային» դիւանագիտութիւնը հետ եմ պատեցնում:

-Կարծում եմ, որ գործընթացը հետ պատեցնելը կախուած է Հայաստանից: Այսպէս ասեմ՝ խաղի արժէքը միջազգային խաղացողների համար չափից աւելի բարձր է, որպէսզի այն հետ բերուի: Այլ խնդիր է, թէ (գոնէ իմ կարծիքով) անշրջելի այս գործընթացում որքան օգուտ եւ վնաս մենք կ'ունենանք: Այս պահին վնասների չափն իմ կարծիքով աւելի մեծ է:

-Ի՞նչ կ'անխառնուումներ ունէք հայ-թուրքական եւ հայ-ադրբեջանական հետագայ յարաբերությունների առումով: Որքանով էք հաւանական համարում Ադրբեջանի կողմից պատերազմի վերսկսումը:

-Սկսեմ հարցի վերջին մասից: Պատերազմի վերսկսումը մեր տարածաշրջանում իրատեսական չեմ համարում: Յամենայնդէպս, մեր հասարակութիւնը միշտ էլ պէտք է պատրաստ լինի դիմագրաւել ցանկացած վտանգի: Այո՛, Հայաստանում խնդիրները շատ են, սակայն Ադրբեջանի պէս փտած համակարգ ունեցող երկրի հետ համեմատութիւնն ուղղակի անթոյլատրելի է: Չեմ ուզում վերամբարձ արտայայտութիւններ անել, սակայն որպէս հնչակեան՝ ինձ համար պատերազմի վերսկսումը հնարաւորութիւն է այն աւարտել Բաքուում հայկական բանակի յաղթական շքերթով: Բայց նորից եմ ասում՝ այս պահին պատերազմի հնարաւորութիւնը ՄԴՀԿ-ի համար այդքան էլ տեսանելի չէ: Ինչ վերաբերում է հայ-թուրքական գործընթացին, ապա այն իմ կարծիքով շարունակուելու է: Այստեղ եւ մեզ համար բացասական աւելի եմ տեսնում, քան դրականը:

«Tor.am»

ԳԻՒՂԱՅԻ ՅԱՄԲՈՅԻ ՏՈՒՆԸ

ՅԱԿՈՐԲԱԴԱԼԵԱՆ

Եւրատեսիլը Հայաստանում նորից կրքեր է բորբոքել, ու բաւական ուժեղ կրքեր: Երեւի ժամանակն է Եւրատեսիլն էլ հնչակել «մատնական դաւադրութիւն», որի նպատակը հայութեան միասնականութիւնը կոտորելն է: Այս անգամ էլ, ինչպէս նախորդ անգամներին, ամէն ինչի պատճառը Եւրատեսիլ երգի մրցոյթին Հայաստանի մասնակցի ընտրութիւնն էր: Ինչպէս յայտնի է, Փետրուարի 14-ին տեղի ունեցած ընտրութեամբ յաղթող հնչակուեց հայ հանդիսատեսին քիչ յայտնի Եւա Ռիվասը՝ մօր կողմից հայուհի, Ռուսաստանից, որը մի քանի ամիս առաջ է եկել Հայաստան, հանդիսատեսին ներկայացել է Սայաթ-Նովայի «Թամամ աշխարհ պտուտ եկայ» երգով, յետոյ յայտ ներկայացրել Եւրատեսիլին՝ մասնակցելու համար, եւ «Մի րանի կորիզ» երգով դարձել յաղթող:

Նրանից բացի, եւ գուցէ աւելի, Եւրատեսիլ մրցոյթի մասնակցի ընտրական մրցոյթի յաղթողի չաւանդը էին համարում իմ մի եւ Միհրան գոյգը, ինչպէս նաեւ Ռազմիկ Ամեանը: Հենց նրանք էլ, յատկապէս իմ մի եւ Միհրան գոյգը, եւ մասնաւորապէս գոյգի պրոդիւսեր, իմ մի մայր Նադեթրա Սարգսեանը, դժգոհում են ընտրութեան արդարութիւնից, SMS քուէարկութեան մեքենայութիւններից, կասկածում են, որ հայ հանդիսատեսը կարող էր իր «հարիւր տարուայ ծանօթ» երգիչներին աւելի քիչ ձայն տալ, քան նոր ծանօթ մի երգչուհու: Իսկ այդ դժգոհութեան հիմքերից առանցքայինն էլ համարում է թերեւս այն, որ Եւա Ռիվասին հովանաւորում է Ռուսաստանի հայաստանցի յայտնի գործարար Սամուէլ Կարապետեանը՝ Կալուզայի Սամոն, ով մօտ յարաբերութիւն ունի Հայաստանի երրորդ եւ երկրորդ նախագահների հետ:

Երբ երկրում տոտալ կեղծիքի մթնոլորտ է, կեղծում են բոլոր կարգի ու մակարդակի ընտրութիւնները, կեղծում են արժէքները, կեղծում է իրականութիւնը, Եւրատեսիլի մասնակցի ընտրութիւնը չի կարող մնալ դրանից անմասն: Յամենայն դէպս, հանրային գիտակցութիւնը չի կարող կեղծիքի համատարած մթնոլորտում ի դէմս Եւրատեսիլի արդարութեան կղզեակ տեսնել, առաւել եւս, որ այդ ոլորտում շօշափուում են մեծ փողեր, շօշափուում են իշխանութեան հետ մտերիմ մարդկանց անուններ: Իսկ հայաստանեան հասարակութեան շրջանում իշխանութիւնն ու կեղծիքը դարձել են հոմանիշներ, ու դա ոչ թէ հասարակութեան սուբիեկտիւ ընկալումների արտայայտումն է, որոնք կարող են առանձին դէպքերում իսկապէս լինել, այլ իշխանութեան երկար տարիների գործունէութեան օբիեկտիւ հետեւանքը:

Այս դէպքում արդէն ցանկացած խնդրի մասնագիտական կողմ յայտնուում է երկրորդ պլանում, եւ առաջ է գալիս քաղաքական, ու թերեւս ամենից առաջ քաղաքակրթական կողմը: Թերեւս որեւէ մի երկրում, որտեղ որպէս պետութիւն եւ հասարակութիւն հասել են արժէքային լուրջ ձեռքբերումների, Եւրատեսիլը վաղուց արդէն արժէք է, ու այդ պետութիւններում հասարակութեանը նոյնիսկ չի էլ հետաքրքրում, թէ ով է գնալու Եւրատեսիլ: Պատահական

չէ, որ վերջին մի քանի տարիներին Եւրատեսիլում յաղթող են դառնում եւ յաջողութիւնների են հասնում Արեւելեան Եւրոպայի եւ չեստորհրդային պետութիւնների ներկայացուցիչները, յատկապէս այն պետութիւնների, որտեղ վերնախաւերը իրենց հասարակութիւններին մատուցելու այլ արժէքներ չեն կարողացել եւ չեն կարողանում ստեղծել, ու մնացել են «ազգային ազատագրական» տեսարաններում:

Միւս կողմից, քանի որ Հայաստանը «տեսարանների» դարաշրջանում խորը «խցանուած» երկիր է, ու այդ երկրում շատ մեծ է Եւրատեսիլի պահանջարկը երգիչ-երգչուհիների մօտ, ապա զարմանալի չի լինի, եթէ ասեմք պարզուի, որ պահանջարկի այդ մեծութեան պատճառով մեծանում են նաեւ երգիչ-երգչուհիների առաջարկները Եւրատեսիլի Հայաստանի «փայտեր» հանդիսացող Հանրային հեռուստաընկերութեանը:

Ընդ որում, պէտք է բացառել, որ յաղթող մասնակիցը յաղթում է առանց որեւէ զարուղի ճանապարհի, միանգամայն արդար կերպով, բայց, կրկին նկատի ունենալով Հայաստանում գերակայ արժէքներն ու բարքերը, թերեւս շատ հաւանական է, կամ անհաւանական չէ, որ նոյնիսկ արդարութեան համար Հայաստանում պէտք է վճարել, գուցէ աւելի շատ վճարել, քան կեղծիքի համար: Ի վերջոյ, այն հասարակութիւններում, ուր Եւրատեսիլի բեմն է արժէք կամ խնդիր կամ նպատակ կամ հանրային ուշադրութեան առարկայ, այսինքն ուր տեսարաններն են թագաւորում, ամէն բան՝ արդարութիւն լինի, թէ կեղծիք, ապրանք է, որ իր գինն ունի:

«ԼՐԱԳԻՐ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱՐԱԹ-ԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Մրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕԲԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ
ԳԱՐԻԷԼ ՍՈԼՈՅԵԱՆ
ՍԱՅԿ ԹՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ֆեռ. (626) 797-7680
Ֆաքս. (626) 797- 6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social
Democratic Hunchakian Party
of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, Canada \$60 (Second
Class), \$75.00 (Air Mail),
Overseas \$85.00 (2nd Class Mail),
\$125.00 (Air Mail).
All payments must be made in
US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104

Չեր Ծանուցումները Վստահեցէք
«Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net

ՎԱՅԱՍԱՆ

ԴԱՏԱԽԱՋՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐԺԵԼ Է ՄԱՐՏ 1-Ի ԶՈՐՈՒԱԾՆԵՐԻ ՅԱՐԱԶԱՏՆԵՐԻ ԴԻՍՈՒՄ-ԲՈՂՈՔԸ

Գլխավոր դատախազութիւնը մերժել է մարտիմէկեան իրադարձութիւններում զոհուածներին հարազատներին դիմում-բողոքը, որով նրանք վիճարկում էին Յատուկ քննչական ծառայութեան անգործութիւնը:

Համոզմունք չալսելով, որ սպանութեան հանգամանքների քննութիւնն իրականացում է ոչ արդիւնաւէտ, մեղաւորները յայտնաբերուած եւ պատժուած չեն, դիմողները Գլխավոր դատախազութիւնից պահանջել էին քննչական ծառայութեան անգործութիւնը ճանաչել ոչ իրաւաչափ, պարտաւորեցնել այդ ծառայութեանը՝ վերացնել անգործութիւնը, արդիւնաւէտ քննութիւն իրականացնել: Բողոք-դիմումներն միացել էին մարտի մեկի 10 գոհերից 9-ի իրաւաջողորները. միայն ոստիկանութեան սպայ Համլետ Թադեւոսեանի հարազատները չեն միացել՝ հիմնաւորելով, որ կորցրել են հաւատը ամէն ինչի նկատմամբ:

Դատախազութիւնը դիմումը մերժել է «անհիմն» լինելու պատճառաբանութեամբ: Գրաւոր մերժումը գոհերի հարազատների լիազօր ներկայացուցիչ Արտակ Զէյնալեանը ստացել է երկուշաբթի: Նա «Ազատութիւն» ռադիոկայանին փոխանցեց, որ դատախազութիւնը որեւէ կերպ չի հիմնաւորել, թէ ինչու է գոհերի հարազատների բողոքը համարում անհիմն:

Այս դիմում-բողոքը Գլխավոր դատախազութեանն ուղարկուել էր երկրորդ անգամ: Առաջին անգամ Դեկտեմբերին դատախազութիւնը այն քննութեան չառաւ, հիմնաւոր-

ելով, որ Արտակ Զէյնալեանը չունի Յատուկ քննչական ծառայութեան կողմից հաստատուած լիազօրագիր՝ տուժողների իրաւաջողորների շահերը ներկայացնելու համար: Այնուհետեւ Զէյնալեանը ստացաւ անհրաժեշտ փաստաթղթերը, նորից ներկայացրեց դիմումը: Բայց գլխավոր դատախազութիւնը այս անգամ եզրակացրել է, որ գոհերի հարազատների վկայական փաստերը անհիմն են: «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում Զէյնալեանը նշեց, որ ակնկալում է ստանալ մերժման մանրամասն հիմնաւորումները, որից չետոյ կ'որոշեն յետագայ անելիքները.

«Մեր վստահողների իրաւունքները պաշտպանելու ենք հնարաւոր բոլոր մատչելի միջոցներով», - յայտարարեց Զէյնալեանը:

Մարտիմէկեան իրադարձութիւններում զոհուած Տիգրան Խաչատրեանի մայրը՝ Ալլա Յովհաննիսեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում նշեց, որ Գլխավոր դատախազութեան պատասխանը իրենց համար անակնկալ չէր: Այն հարցին, թէ եթէ սպասելիքներ չունեն, ինչո՞ւ են դիմում՝ Ալլա Յովհաննիսեանը պատասխանեց, որ իրենց վերջնական նպատակը Մարդու իրաւունքների եւրոպական դատարանն է, իսկ դրա համար նախ անհրաժեշտ է սպառել դատական ներքին ատենաները. - «Մենք բողոքելու ենք մինչեւ վերջ, մինչեւ որ բոլորը դատապարտուեն, ինչպէս նաեւ նրանք, ովքեր կոծկում են՝ տուժողների իրաւաջողորների վշտի հաշուին»:

ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԸ ՎՍԱՅ Է, ՈՐ ՀԱՅ-ԹՈՒՐԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՅԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԼՈՒՐՋ ԿՈՐՈՒՄՏՆԵՐ Է ՈՒՆԵՑԵԼ

Ազգային ժողովի նախկին նախագահ, նախկին հանրապետական Տիգրան Թորոսեանի կարծիքով, այսօր առաւել հաւանական է, որ Թուրքիան հայ-թուրքական յարաբերութիւնների նորմալացման արձանագրութիւնները չի վաւերացնի:

Այդ իրավիճակը, ըստ Թորոսեանի, ստեղծուեց Սահմանադրական դատարանի որոշումից չետոյ, երբ Թուրքիան, անմիջապէս օգտուելով դրանից, նշեց, թէ արձանագրութիւնների մէջ անուղղակի փոփոխութիւններ են արւում:

Լրագրողների հետ հանդիպմանը, խորհրդարանի նախկին խօսնակը համոզմունք չալսեց, թէ Թուրքիայի կողմից արձանագրութիւնների վաւերացումը բաւական բարդ է լինելու, քանի որ դրանից չետոյ Թուրքիայի իշխանութիւնները միաժամանակ ինդիքներ են ունենալու՝ թէ երկրի ներսում, թէ Ատրպէյճանում: Հետեւաբար, Թուրքիան, այլ ելք չունենալով, շարունակելու է կառչել Հայաստանի Սահմանադրական դատարանի յայտնի որոշումից:

Տիգրան Թորոսեանի համոզմամբ, որպէսզի Թուրքիան վաւերացնի այդ արձանագրութիւնները, ճնշման երկու գործիք գոյութիւն ունի. Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման վերաբերեալ ԱՄՆ-ի Գոնկոյէսի բանաձեւի նախագիծը եւ ԱՄՆ-ի նախագահ

Ազգային ժողովի նախկին նախագահ Տիգրան Թորոսեան

Պարաբ Օպամայի ապրիլեան չորսեան ուղերձը: Ամէն դէպքում, ըստ պատգամաւորի, եթէ արձանագրութիւնների վաւերացումը տապալուի, Հայաստանը ոչինչ չի կորցնի: Աւելին, Տիգրան Թորոսեանը վստահ է, որ մինչ օրս այս գործընթացի հետեւանքով Հայաստանը լուրջ կորուստներ է ունեցել:

«Հայաստանը իսկապէս ունի կորուստներ: Ի վերջոյ, արձանագրութիւնների մէջ արձանագրուեց երկու հարցադրում, որոնք վերաբերում էին դեռեւս 93 թուականին Թուրքիայի դրած երեք նախապայմաններից երկուսին. առկայ գործող սահմանների ճանաչումը արձանագրութիւններում ունի իր ձեւակերպումը, եւ Յեղասպանութեան միջազգային ճանաչման հետ կապուած՝ զիտնականների ենթադրանքները ստեղծումը նոյն-

ՍԱՐԻԲԵԿ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆՆ ԱԶԱՏ Է ԱՐՁԱԿՈՒԵԼ

Երկուշաբթի, Փետրուար 15-ին, բերման ենթարկուելուց աւելի քան 72 ժամ անց ոստիկանութեան հրեքունիի բաժնից ազատ արձակուեցին «Սիլ» կոնցեռնի համասեփականատէր Սարիբէկ Սուքիասեանը եւ «Ալքարատ» տոնավաճառի տնօրէն Արտաշ Ստեփանեանը: Նրանց նկատմամբ իբրեւ խափանման միջոց է ընտրուել բնակավայրից չհեռանալու մասին ստորագրութիւնը:

Ոստիկանութեան տարածած հաղորդագրութեան համաձայն, Փետրուարի 12-ին ոստիկանութեան է դիմել «Աուդիտ» ՍՊԸ տնօրէն Գոռ Դաւթեանը եւ յայտնել, որ «Սիլ գրուպի» գրասենեակում իրեն սպառնացել են ու պարտադրել ստորագրել «Բիւրեղ» ՓԲԸ-ի բաժնեմասերի հետ կապուած որոշ փաստաթղթեր:

Ընդ որում, ըստ հաղորդագրութեան, Գոռ Դաւթեանը ոստիկանութեանը այդ մասին հաղորդում էր տուել Փետրուարի 12-ին, ժամը 17:30-ին, այն դէպքում, երբ դրանից մէկուկէս ժամ առաջ ոստիկաններն արդէն մտել էին «Սիլ» կոնցեռնի գրասենեակ, բերման ենթարկել Սուքիասեանին, Ստեփանեանին, ըստ որոշ տեղեկութիւնների՝ անգամ Գոռ Դաւթեանին, որտեղ եւ նա տուել է այդ յայտարարութիւնը իր հասցէին հնչեցուած սպառնալիքի մասին: Ոստիկանութեան հասարակայնութեան հետ կապերի բաժնի պետ Սայադ Շիրինեանը պարզաբանել է, որ Գոռ Դաւթեանը նախ SMS հաղորդագրութեամբ է ոստիկանութեանը տեղեկացրել իր հասցէին ուղղուած սպառնալիքի մասին:

Սուքիասեանի պաշտպաններից Արա Զոհրաբեանը, «անհիմն» է համարում Գոռ Դաւթեանի մեղադրանքները ինչ-որ թուղթ ստորագրելու մասին, եւ նշում, որ գործը «սարքուել» է, եւ կապուած է նախկինում Սուքիասեաններին

Սարիբէկ Սուքիասեան

պատկանող «Բջնի» ընկերութեան գործի հետ, որի նկատմամբ 2007 թուականից կատարուած ստուգումների արդիւնքում շուրջ 5.2 միլիարդ դրամի տուգանք սահմանուեց: Այն բանից չետոյ, երբ ընկերութիւնը հրաժարուեց վճարել տուգանքները, ընկերութեան նկատմամբ սնանկութեան գործընթաց սկսուեց եւ «Բջնի» գործարանը աճուրդով վաճառուեց գործարար, Ազգային ժողովի պատգամաւոր Ռուբէն Հայրապետեանին:

«Վարչախումբը շարունակում է ապաւինել իր գոյատեւման միակ միջոցին՝ քաղաքական հալածանքներին, որոնց թիրախն են սովորական մարդկանցից սկսած՝ մինչեւ քաղաքական ու տնտեսական գործիչներ», - յայտարարել է ընդդիմադիր Հայ ազգային կոնգրէսը:

«Սիլ» կոնցեռնի ներկայացուցիչների պնդմամբ՝ Սուքիասեան ընտանիքին պատկանող կամ նրա հետ համագործակցող կազմակերպութիւնների նկատմամբ «յատուկ» ուշադրութիւնը եւ, ըստ իրենց՝ ապօրինի ստուգումները սկսուել են 2007 թուականի տարուայ սեպտեմբերի 21-ից չետոյ, երբ Սուքիասեան եղբայրները իրենց գորակցութիւնը յայտնեցին նախկին նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանին:

ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱՒ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հայաստանի Դիւանագիտական դպրոցի բացման պաշտօնական արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Փետրուարի 15-ին՝ Դիւանագիտական դպրոցի նոր վերանորոգուած եւ վերաշինուած տարածքում: Դիւանագիտական դպրոցը հանդիսաւոր արարողութեամբ բացեցին Սերժ Սարգսեանը, ՀՀ արտաքին գործերի նախարար էդուարդ Նալբանդեանը, Հայաստանում Եւրամիութեան պատուիրակութեան ղեկավար, դեսպան Ռաուլ դէ Լուցենբերգերը եւ ԵԱՀԿ Երեւանեան գրասենեակի ղեկավար, դեսպան Սերգէյ Կապինսուր:

Դպրոցի դասընթացներին մասնակցելու համար եռափուլ մրցոյթի արդիւնքում ընտրուել են 150 դիմողներից 25-ը: Ուսանողները եզակի հնարաւորութիւն կ'ունենան դիւանագիտական ծառայութեան համար ցանկալի հմտութիւններով ու գիտելիքներով օժտուած կրտսեր դիւանագետներ դառնալու: Նրանք հնարաւորութիւն կ'ը ստանան արդիւնաւէտ կերպով ներկայացնել Հայաստանի շահերն արտերկրում:

պէս այն ենթատեքստումն է, որում Թուրքիայի հարցադրումն էր: Այս ամէնի դիմաց Հայաստանը չի ստա-

Դատախոսութիւններով հանդէս կը գան աշխարհի հեղինակաւոր համալսարանների պրոֆեսորներ, ինչպէս նաեւ առաջատար դիւանագետներ ու բարձրաստիճան քաղաքական գործիչներ:

Ակնկալուում է, որ Դիւանագիտական դպրոցը էական դեր կը կատարի որպէս Հայաստանի ժամանակակից դիւանագիտական ծառայութեան կարեւոր տարր:

Հիմնուելով եւրոպական լաւագոյն փորձի վրայ՝ ԵՄ-ն եւ ԵԱՀԿ Երեւանեան գրասենեակը լիարժէք փրանսակաւ եւ խորհրդատուական աջակցութիւն են տրամադրել Դիւանագիտական դպրոցի կայացման համար:

ցել որեւէ մի բան, եւ համոզուած եմ, որ չի ստանալու որեւէ բան», - յայտարարեց Տիգրան Թորոսեանը:

ՀԱՅ ԽԱՂԱՂԱՊԱՅՆԵՐԸ ԺԱՄԱՆԵԼ ԵՆ ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ

Հայաստանի զինուած ուժերի 40-հոգանոց խաղաղապահ ստորաբաժանումը

Աֆղանիստանում Միջազգային անվտանգութեան աջակցութեան ուժերի կազմում ՆԱՏՕ-ի առաքելութեանը մասնակցելու նպատակով կիրակի օրը տեղակայման վայր՝ Կունդուզ քաղաք է ժամանել Հայաստանի զինուած ուժերի 40-հոգանոց խաղաղապահ ստորաբաժանումը:

Հայկական զորախմբի հիմնական առաքելութիւնը Աֆղանիստանում լինելու է գերմանական ուժերի հետ համատեղ Կունդուզի օդանավակայանի անվտանգութեան ապահովումը:

Ստորաբաժանումը տեղակայման վայր է մեկնել Գերմանիայից,

որտեղ 2009 թուականի դեկտեմբերից մասնակցում էր նախատեղակայման վարժանքի:

Հայաստանի պաշտպանութեան նախարարութեան տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերի վարչութեան փոխանցմամբ՝ առաջիկայ շաբաթուայ ընթացքում հայկական զորախումբը գեղարուած կը լինի տեղակայմամբ, թրիկունքային հարցերի կարգաւորմամբ:

Փետրուարի 16-ին սպայակազմը կը մեկնի Կունդուզի օդանավակայան՝ տեղանքին եւ կատարուելիք առաջադրանքին ծանօթանալու նպատակով:

ԷՐՏՈՂԱՆԸ ԵՒ ԴԱՎՈՒԹՕՂՈՒՆ ՔԼԻՆԹՈՆԻ ՅԵՏ ՔՆՆԱՐԿԵԼ ԵՆ ՄԻՆԱԿԻ ԽՄԲԻ ԴԵՐԻ ԱԿՏԻՎՑՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Միացեալ Նահանգների պետքարտուղար Հիլարի Քլինթոնի հետ թուրքիայի վարչապետ Ռեճեփ էրտողանի եւ արտգործնախարար Ահմէդ Դավութօղլուի՝ Կիրակի օրը կայացած հանդիպման ժամանակ քննարկուել է նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման գործում ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի դերի ակտիւացման հարցը: «Թրենա» գործակալութեան փոխանցմամբ՝ այդ մասին հաղորդել է CNN-Turk հեռուստաընկերութիւնը:

Վկայակոչելով իր դիւանագիտական աղբիւրները՝ CNN-Turk-

ը, մասնաւորապէս, հաղորդել է, թէ թուրքիայի արտգործնախարարը «մատնանշել է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան լուծման գործում ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի դերի ակտիւացման անհրաժեշտութիւնը»:

Էրտողանը, իր հերթին, անդրադարձել է հայ-թրքական հաշտեցման գործընթացին, պնդելով, թէ հայ-թրքական արձանագրութիւնների առնչութեամբ Հայաստանի Սահմանադրական դատարանի կայացրած որոշումը կարող է բացասաբար ազդել այդ գործընթացի վրայ:

ԼԵՒՈՆ ՏԵՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ. «ԵԱՀԿ-Ի ԳՈՐԾՈՒՆԵՒԹԻՒՆԸ ՀԱՄԱՐԺԷ ԶԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԷՋ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՍԱՐԴՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԻՆ»

Ղարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորման եւ հայ-թրքական հաշտեցման հեռանկարները քննարկուած են Հայաստան այցելող ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահ եւ Ղազախստանի արտաքին գործոց նախարար Կանատ Սաուտապաեւի ու Հայաստանի առաջին նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի միջեւ Փետրուար 16-ին կայացած հանդիպման ժամանակ:

Տէր-Պետրոսեանի գլխաւորած Հայ Ազգային Գոնկրէսի գրասենեակի հաղորդագրութեան համաձայն՝ յատուկ անդրադարձ եղած է նաեւ Հայաստանի մէջ

ժողովրդավարութեան, մարդու իրաւունքներու եւ ազատութիւններու վիճակին: «Լեւոն Տէր-Պետրոսեանն այդ առնչութեամբ ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահի ուղարկութիւնն է հրաւիրել այն հարցի վրայ, որ ԵԱՀԿ-ի եւ ԺՀՄԻԳ-ի գործունէութիւնը համարժէք չէ երկրում ժողովրդավարութեան եւ մարդու իրաւունքների ոլորտներում տիրող վիճակին, եւ ակնկալիք է արտայայտել, որ այդ կազմակերպութիւններն այսուհետեւ նկատի կ'ունենան այս հանգամանքը», - ըստած է հաղորդագրութեան մէջ:

ԼՂՀ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Ե ԿԱՐԳԱՒՈՐՄԱՆ ՆՈՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Փետրուարի 16-ին Երեւանում տեղի է ունեցել ԵԱՀԿ գործող նախագահ, Ղազախստանի արտգործնախարար Կանատ Սաուտապաեւի եւ ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակեանի հանդիպումը, որին մասնակցել է նաեւ ԼՂՀ արտգործնախարար Գէորգի Պետրոսեանը: Հանդիպումը տեղի է ունեցել «Կոլտրն Փելլա» հիւրանոցում: Հանդիպումից յետոյ Բակո Սահակեանը պատասխանել է լրագրողների հարցերին:

«Գիտէք, մի կողմից հանդիպումը կրում էր ճանաչողական բնույթ, որովհետեւ դա ԵԱՀԿ գործող նախագահի առաջին այցելութիւնն էր տարածաշրջան, միւս կողմից, իհարկէ, իւրաքանչիւր նման այցելութիւն, յատկապէս որ Ղազախստանը նոր է ընդունել նախագահութիւնը ԵԱՀԿ-ում, եւ բնական է համարում, որ կողմերը, յատկապէս Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւնը յոյսեր է կապում այդ նոր նախագահութիւնից, եւ մենք մեր հանդիպման ժամանակ այդ ուղղութեամբ նաեւ քննարկումներ ենք ունեցել, մէջբերելով մեր յոյսերը, կապուած Ղազախստանի այդ նախագահութեան ժամանակաշրջանում կատարուող աշխատանքներից», նշել է Բակո Սահակեանը:

Բակո Սահակեանը յայտնել է, որ Կանատ Սաուտապաեւին ներկայացրել են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան տեսակէտը: «Գործող նախագահը ուշադիր լսել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան տեսակէտը բանակցային գործընթացի նկատմամբ, եւ այո, ես հնարաւորութիւն եմ ունեցել նաեւ քննարկելու Ադրբեջանի կողմից առաջ քաշուած եւ հիմնական քննարկուող թեման դարձած տարածքային ամբողջականութիւնը: Որպէս առաջարկութիւն, իմ կողմից ներկայացուել է նոր ուղղութիւն մտցնել բանակցային գործընթացում եւ տարածքային ամբողջականութիւնից հարցը տեղափոխել միջազգային իրաւական հարթութեան քննարկման: Եւ ես գտնում եմ, որ այդպիսի մօտեցումը հնարաւորութիւն կը տայ որոշակի արդիւնքներ արձանագրել թէ բանակցային գործընթացում,

եւ նման մօտեցումը հնարաւորութիւն կը տայ վերջնականապէս մօտենալ հարցի խաղաղ կարգաւորմանը», ասում է Բակո Սահակեանը:

Լրագրողները նաեւ հարցրել են, թէ արդեօք ԼՂՀ իշխանութիւնը ԵԱՀԿ գործող նախագահի հետ խօսել է Ադրբեջանի ռազմատենչ յայտարարութիւնների մասին: «Մենք նաեւ այդ հարցի շուրջ ենք տեսակէտներ յայտնել: Եւ ես Ադրբեջանի ներկայիս կեցուածքը, եւ ոչ միայն ներկայիս, այլ Ատրպէյճանի կեցուածքը ԼՂ հիմնախնդրի հետ կապուած, որակել եմ որպէս անբեկչութեան մի նոր ձեւ եւ մի նոր տեսակ: Եւ վաղուց արդէն միջազգային հանրութիւնը քաջատեղեակ լինելով Ադրբեջանի այդպիսի կեցուածքի հետ, չի իրականացնում այն միջոցառումները եւ այն քայլերը, որը, ինչու չէ ստիպի նաեւ իրենց մանրատի շրջանակներում, գերծ մնալ Ատրպէյճանին այդպիսի ռազմատենչ յայտարարութիւններից եւ ռազմատենչ քաղաքականութիւնից: Եւ յոյս ունենք, որ ԵԱՀԿ գործող նախագահը իր լիազօրութիւնների շրջանակներում համապատասխան քայլեր կ'իրականացնի, եւ Ադրբեջանը կը յայտնուի կառուցողական շրջանակներում», ասում է Բակո Սահակեանը:

Հարցին, թէ արդեօք Ղարաբաղի իշխանութիւնը ծանօթ է մարդիկեան առաջարկների լրացումներին, Բակո Սահակեանը պատասխանել է. «Քանի որ ԼՂՀ-ն չի մասնակցում բանակցային գործընթացին, բնական է պաշտօնական փաստաթուղթ համանախագահների կողմից չի ներկայացուում ԼՂՀ-ին: Բայց դա չի նշանակում, որ մենք տեղեակ չենք այս կամ այն փաստաթղթերի բովանդակութեանը, եւ բնական է, որ մենք տեղեակ ենք նաեւ այդ նորացուած փաստաթղթի կէտերին: Բայց այստեղ նոյնպէս մենք մշտապէս կրկնում ենք այն, որ առանց Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան, թէ՛ այդ փաստաթղթերի մշակումը, թէ՛ նրանց հետագայ քննարկման եւ այդ փաստաթղթերի շրջանակներում այս կամ այն համաձայնութեան հասնելն անհնարին է առանց Արցախի»:

ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԸ ՄՏԱՅՈՒԳՈՒԹ ԵՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԽՕՍՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿՈՎ

Խօսքի ազատութեան պաշտպանութեան կոմիտէի փորձագէտ Մեսրոպ Յարութիւնեանը, «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում մեկնաբանելով Լրագրողների Պաշտպանութեան կոմիտէի վերջին գեկոյցում Հայաստանի առնչութեամբ հնչեցուած քննադատութիւնը, նկատեց, որ առաւել մտահոգիչ է 2012 թուականի խորհրդարանական ընտրութիւններից առաջ Հայաստանում որդեգրուող պետական քաղաքականութիւնը:

Խորհրդարանում շրջանառութեան մէջ դրուած քաղաքացիական եւ քրէական օրէնսգրքերում փոփոխութիւնների փաթեթով իշխանութիւնները, ըստ փորձագէտի, արդէն պատրաստուած են խորհրդարանական ընտրութիւններին:

«Եւ պատրաստուած են այդ ընտրութիւնները կեղծել այնպէս, ինչպէս կեղծել են նախորդ ընտրութիւնները: Եթէ ընդունուեն

օրէնսդրական այն նախաձեռնութիւնները, որոնք հիմա շրջանառութեան մէջ են, տպագիր մամուլն էլ կամաց-կամաց ստիպուած է լինելու փակուել, կամ դառնալ այսօրուայ հեռուստատեսութեան համարակազմակերպութիւնները դառնալու են աւելի կառավարելի, եթէ ՀԿ-ների մասին օրէնքում փոփոխութիւնները ընդունուեն, եւ 2012 թուականին, ես հեզմանքով միշտ ասում եմ, մենք ունենալու ենք փայլուն ընտրութիւններ, որովհետեւ խախտումներ արձանագրողներ չեն լինելու»:

Խնդրոյ առարկայ օրէնսդրական փոփոխութիւնների փաթեթի նախագծի համաձայն, զրպարտութիւն եւ վիրաւորանք պարունակող հրապարակումների նկատմամբ սահմանուած են այնպիսի տուգանքներ, որոնք, Մեսրոպ Յարութիւնեանի բնորոշմամբ, կը հանգեցնեն ներքին գրաքննութեանն ու ինքնազրաքննութեանը:

ՄԱՍԻՍ
ԱՄԵՆԱՎՍՏԱՀԵԼԻ ԱՂԲԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ

ՌԱՖԻՔ ԶԱՐԻՐԻ ԵՆԱԿՆԱԿՈՒԹԵԱՆ 5-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ՍԱԱՏ ԶԱՐԻՐԻ ՇԵՇՏԸ ԿԸ ԴՆԷ ԶԱՄԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ԱՆԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՐԱՅ

Կիրակի 14 Փետրուարի առաւօտեան Կեդրոնական Պէջրութի մէջ տեղի ունեցաւ ժողովրդային հաւաք մը՝ ոգեկոչելու համար նախկին վարչապետ Ռաֆիք Զարիրի նահատակութեան յիշատակը: Մարտ 14-ի քաղաքական դաշինքի ընդհանուր քարտուղարութեան կազմակերպութեամբ տեղի ունեցած ոգեկոչման ձեռնարկին ներկայ գտնուեցան վարչապետ Սաստ Զարիրի, Մարտ 14-ի քաղաքական ուժերուն ղեկավարները, ինչպէս նաեւ քաղաքացիներու հոծ բազմութիւն մը: Միւս կողմէ, Ընկերվար Յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար, երեսփոխան Ուալիտ Ժոմպլաթ՝ ընկերակցութեամբ իր գաւկիին՝ Թալմուր ձոմպլաթի, վարչապետ Զարիրի հետ ուղղուեցաւ նախկին վարչապետին դամբարանը, ուր տեղի ունեցաւ ծաղկեպսակի գետեղում եւ աղօթք, որմէ ետք ձոմպլաթ մեկնեցաւ Գլխամաստի իր բնակարանը: Նախկին վարչապետին սպանութեան ժամին գուգաղիպող պահուն կատարուեցաւ յատուկ աղօթք մը, որմէ ետք նահատակ Զարիրի որդին՝ վարչապետ Սաստ Զարիրի արտասանեց խօսք մը, որուն մէջ հաստատեց, թէ Լիբանան ներկայիս մուտք գործած է միջարաբական հաշտութեան ընթացքի մը մէջ: «Ոչ ոքի համար գաղտնիք է, թէ ես անձամբ կը գործակցիմ միջարաբական հաշտութեան այս քարտէսի կերտումին, իսկ Դամասկոս կատարած իմ այցելութիւնս Սէուտական Արաբիոյ Ապտալա պըն Ապտէլ Ազիզ թագաւորին կողմէ բացուած լայն պատուհանի մը կարեւոր մէկ բաժինն էր: Ես ամենայն անկեղծութեամբ եւ պատասխանատուութեամբ նախանձախնդիր պիտի մնամ այս պատուհանը բաց պահելու եւ պիտի անցնիմ նոր հանգրուանի մը ստեղծման՝ Լիբանան - Սուրիա երկկողմանի յարաբերութիւններու ծիրին մէջ, հիմնուելով այն տարազին վրայ, որ այդ յարաբերութիւնը ըլլայ ազատ, անկախ եւ գերիշխան երկու պետութիւններու միջեւ», ըսաւ ան: Զարիրի յայտնեց, որ Լիբանանի շահերը կը կայանան անոր կայունութեան մէջ՝ աւելցնելով, որ Լիբանանին շահերը կը կայանան նաեւ արաբական զօրակցութեան մէջ եւ անոնք կը կազմեն ռազմավարական շահեր, «հետեւաբար Լիբանանի համար շատ

վտանգաւոր է առանցքներու խաղերուն մաս կազմել, այդ պատճառով ալ միջարաբական հաշտութիւնը Լիբանանի համար առիթ մըն է, զոր պէտք է փախցնել, ինչ ալ ըլլան պատճառները», ըսաւ ան աւելցնելով, որ նախկին վարչապետ Ռաֆիք Զարիրի դամբարանին առջեւ արտասանուած որեւէ տեսակի ստախոսութիւն անոր եւ բոլոր նահատակներուն դէմ այլ ոճիր մը կը նկատուի: Վարչապետ Զարիրի շեշտեց, որ ինք կառչած պիտի մնայ միջազգային դատական ատենանին գործունէութեան, Թալմուրի համաձայնագիրին եւ իսլամ ու քրիստոնեայ համայնքներուն միջեւ կատարեալ հաւասարութեան: Խօսք արին նաեւ Փաղանգաւոր կուսակցութեան նախագահ Ամին ձեմայէլ, նախկին վարչապետ Ֆուատ Սինիորա եւ Լիբանանեան Ուժեր կուսակցութեան ղեկավար Սամիր Ժաաթա: Յայտնեց, որ նախքան ոգեկոչման ձեռնարկին սկսիլը, սիւրբ երեսփոխան նախկին վարչապետի կնոջ՝ Նազիք Զարիրի սրտի խօսքը, իր ամուսնոյն նահատակութեան Ե. տարեկիցին առիթով: Նազիք Զարիրի իր խօսքին մէջ խոստացաւ Ռաֆիք Զարիրիին շարունակելու անոր որդեգրած ուղեգիծը՝ Սաստ Զարիրիի ղեկավարութեամբ եւ անոր ազգային կեցուածքներով, ինչպէս նաեւ Լիբանանի գերիշխանութիւնը պաշտպանելու լիբանանցիներուն հաստատ կամքով: Կիրակի առաւօտեան Հ.Մ.Մ Պէջրութի ակումբին առջեւ կը տիրէր արտակարգ երուզեմ: Արդարեւ Պէջրութի տարբեր շրջաններէն Հնչակեան կուսակցութեան մասնաճիւղերու ընկեր-ընկերուհիներ եւ համակիրներ առաւօտեան ժամը 9:30-ին Հ.Մ.Մ. ակումբի

առջեւէն խուռներամ ուղղուեցան դէպի Նահատակաց հրապարակ: Հանրահաւաքին մեկնող Հնչակեան շարքը կ'առաջնորդէին Կեդրոնական վարչութեան անդամներ երեսփոխան ընկեր Սեպուհ Գալիպաբեան, ընկեր տղթ. Եղիկ ձէրէճեան, Ս.Դ.Հ.Կ. Լիբանանի վարիչ Մարմնի

ատենապետ ընկեր Տօքթ. Մարտիկ Ժամկոչեան եւ պետական երեսփոխան Մեթր Սերժ Թուրարգիսեան: Հաւաքին կը մասնակցէին նաեւ Հ.Մ.Մ. Սկաւառական Խումբի եւ «Տիւրունի» Երիտասարդական Ուսանողական Միութեան ընկեր-ընկերուհիներ:

Ս.Դ.Յ.Կ. ՎԱՐԻՉ ՍԱՐՄՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՑԵԼԵՑ ՌԱՖԻՔ ԶԱՐԻՐԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԸ

Շաբաթ յետմիջօրէին, Ս.Դ.Հ.Կ. կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի վարիչ Մարմինը ներկայացնող պատուիրակութիւն մը ատենապետ ընկ. տղթ. Մարտիկ Ժամկոչեանի գլխաւորութեամբ, կուսակցութեան կեդրոնական վարչութեան անդամներ երեսփոխան ընկեր Սեպուհ Գալիպաբեանի, Վազգէն Գալթաբեանի ընկերակցութեամբ այցելեց նախկին վարչապետ Ռաֆիք Զարիրի շիրիմ՝ անոր նահատակութեան 5-րդ տարեկիցին առիթով: Պատուիրակութեան մաս կը կազմէին նաեւ Հ.Մ.Մ-ի Պէջրութի եւ կուսակցական մասնաճիւղերու ընկեր-ընկերուհիներ, Հ.Մ.Մ-ի սկաւառներ եւ փողերախումբը: Պատուիրակութիւնը, յանուն Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան, Հ.Մ.Մ-ի Սկաւառական Խորհուրդի եւ կուսակցական միաւորներու ծաղկեպսակներ գետեղեց նահատակ վարչապետ Ռաֆիք Զարիրի դամբարանին:

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՄԵՋ ՕՋԱԼԱՆԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՄԱՆ ՕՐԸ ԿԱՏԱՂԻ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՆ

Քիւտբըր PKK-ի (Քրտական Բանուորական կուսակցութեան) առաջնորդ Ապտուլահ Օջալանի ձերբակալման 11-րդ տարին Թուրքիայի տարբեր քաղաքներու փողոցներուն մէջ տեղի ունեցած են կատաղի բախումներ ոստիկանութեան հետ եւ կրակոցներ: Փետրուար 15-ին՝ իմրայի կղզիին մէջ ցմահ դատապարտուած Ապտուլահ Օջալանի ձերբակալման օրը Թուրքիոյ տարբեր քաղաքներուն մէջ տեղի ունեցած բողոքի ցուցերու ընթացքին ոստիկանութեան եւ քիւրտ ցուցարարներու միջեւ լուրջ բախումներ տեղի ունեցած են: Տասնեակ վիրաւորներ, ներառեալ ոստիկաններ տեղափոխուած են հիւանդանոցներ: Ստամպուլի բողոքի գործողութիւններուն մասնակցած են քրտական «Խաղաղութիւն եւ ժողովրդավարութիւն» կուսակցութեան պատգամաւոր Սաբահաթ Թունջելը: Ստամբուլի մէջ ձերբակալուած են բազմաթիւ բողոքաւորներ եւ հիւանդանոց տեղափոխուած են որոշ վիրաւորներ: Իրադրութիւնը լարուած է նաեւ Տիարպեքիւրի մէջ: Այստեղ կրկին բողոքի գործողութիւնները ղեկավարած է քրտական «Խաղաղութիւն եւ ժողովրդավարութիւն» կուսակցութեան պատգամաւորներէն մէկը: Ոստիկանութիւնը օգտագործած է արցունքաբեր կազ եւ ջրցան մեքենաներ: Բազմաթիւ ցուցարարներ ձերբակալուած են: Շրտաքի եւ Ջիզրէյի մէջ քիւրտ ցուցարարները պատնէշներ կառուցած են եւ անիւներ այրած են: Այստեղ հնչած են կրակոցներ:

ԶԻԼԸՐԻ ՔԼԻՆԹԸՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐԱԾ Է. «ԻՐԱՆԻ ՄԵՋ ԿԱՐՈՂ Է ՅԱՌԱՋԱՆԱԼ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՄԻԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»

«Իրանի մէջ կարող է յառաջանալ ռազմական միապետութիւն», - ելոյթ ունենալով Քաթարի մէջ՝ Արաբական համալսարանի ուսանողներու առջեւ, կարծիք է յայտնած է ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Հիլըրի Բլինթընը: Անոր գնահատումով՝ Իրանի Յեղափոխութեան Պահապաններու խորհուրդը այնպիսի իշխանութեամբ օժտուած է, որ անոր հնարաւորութիւն կու տայ դառնալու երկրի փաստացի կառավարութիւնը: Իրանի աթոմային ծրագրի շուրջ քննարկումները Քլինթընի՝ Պարսից ծոցի երկրներ կատարած այցի առանցքային թեման են:

ԱՄՆ-Ը ԵՒ ՓԱՔԻՍՏԱՆԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԱԾ ԵՆ ԹԱԼԻՊԱՆԻ ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ ԶՐԱՄՏԱՐԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Միացիալ Նահանգներու եւ Փաքիստանի պաշտօնեաներու փոխանցմամբ՝ երկու երկիրներու գաղտնի ծառայութիւնները համատեղ կատարած գործողութեան ընթացքին ձերբակալած են Թալիպանի բարձրաստիճան գինուորական հրամանատար մուլա Աբուլ-Հանի Պարատարին: Պարատարը կը համարուի Թալիպանի հիմնադիր մուլա Մոհամադ Օմարի մերձակոր գինակիցը:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՍԴՅԱ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՍԵԴՐԱԿ ԱՃԵՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

-Պարոն Աճեմեան, ինչպէս էք գնահատում հայ-թուրքական ներկայ գործընթացը, եւ ըստ Ձեզ, ո՞ր եմք մենք գնում:

-Շնորհակալութիւն, պէտք է ասեմ, որ տեղի է ունենում այն, ինչի մասին ամբողջ համապիւլու Հնչակեան կուսակցութիւնը բարձրաձայնում եւ զգուշացնում էր վերջին մէկ տարուայ ընթացքում: Մենք յայտարարում էինք, որ սա շատ հապճեպ գործընթաց է, որ այս գործընթացում ուժերի յարաբերակցութիւնն ամենեւին էլ մեր օգտին չէ: Այս մեկնարկային պայմաններում մտնել նման գործընթացի մէջ հսկայական ռիսկ է պարունակում, ռիսկ՝ նախ եւ առաջ մեր ազգի եւ պետականութեան համար:

-Ո՞ր պայմաններում է ՍԴՅԱ-ն համաձայն Սահմանի բացմանը:

-Թող սխալ տպաւորութիւն չտեղծուի, որ հնչակեանները չեն ցանկանում Հայաստանը տեսնել բաց եւ ապաշրջափակուած պայմաններում: Այստեղ խնդիրն այն զինն է, որ մենք պէտք է վճարենք, որպէսզի սահմանի բացումը եւ հայ-թուրքական հաշտեցումը կայանայ: Թուրքիան ինքն է, որ փակել է սահմանը, ինքն է, որ տասնեակ տարիներ զրկանքներ եւ տառապանքներ է պատճառել հայ ժողովրդին, հայրենազրկել եւ կոտորել մեր ազգին: Այսօր պաշտօնական Անկարայի շուրթերից արդէն հնչել են այնպիսի սաղիչ եւ հակահայ յայտարարութիւններ, որ Երեւանը բոլոր բարոյական եւ իրաւական հիմքերն ունի դադարեցնել գործընթացը: Վստահ եմ, որ վաղ թէ ուշ այդպէս էլ լինելու է:

-Պարոն Աճեմեան, այսօր Ադրբեջանն ամէն օր խօսում է պատերազմի մասին: Ի՞նչ էք կարծում, կա՞յ արդեօք նման հնարաւորութիւն, թէ ոչ, եւ որն է ըստ Ձեզ Արցախի խնդրի լուծման հնարաւորութիւնը:

-Արցախի խնդիրը մեզ համար վաղուց լուծուած է: Լուծուած է այն օրից, երբ արցախահայ մեր քոյրերն ու եղբայրները միջազգային բոլոր ընդունուած նորմերի համաձայն յայտարարեցին իրենց անկախութեան մասին եւ պայքարե-

ցին յանուն դրա՝ տեսնելով անասելի զրկանքներ, արիւն, մահ: Արցախն իր արիւնով պարտադրեց ոխերիմ թշնամուն կնքել խաղաղութեան պայմանագիր: Այսօր Արցախն իբրեւ պետութիւն մի քանի տասնեակ անգամ ժողովրդավար է, քան Ադրբեջանը, կայացած իր պետական ինստիտուտների մեծ մասով: Թէ Արցախը, թէ յարակից ազատագրուած տարածքները հայինն են անյիշելի ժամանակներից եւ այդպէս էլ մնալու է: Ինչ վերաբերում է պատերազմին, հաւաստիացնում եմ Ձեզ, որ ազերին, եթէ մէկ րոպէ անգամ վստահ լինէր, որ կարող է գէնքի ուժով հարց լուծել, ապա վաղուց դա արել էր:

-Պարոն Աճեմեան, վերադառնալով Հայաստան: Ի՞նչ կասեք Յնչակեան կուսակցութեան շուրջ տիրող զարգացումներին:

-Մեզ մօտ ոչ մի խնդիր չկայ, բոլոր խնդիրները վաղուց լուծուած եւ անցեալում են: Անցնենք առաջ:

-Դնարաւոր համարում էք Բալանդական միւս կուսակցութիւնների, այդ թւում եւ Դաշնակցութեան հետ համագործակցութիւնը:

-Չնայած բազմաթիւ տարակարծութիւններին ներքին որոշ քաղաքական խնդիրների շուրջ, համազգային խնդիրների հարցում մենք պարբերաբար համագործակցում ենք: Վստ չէր լինի, եթէ միւս քաղաքական ուժերն էլ նոյնը անէին: Դրանից միայն հայ ժողովուրդը կ'օգտուէր:

www.haynews.am

ՀԱՅ ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՏԵՆԱՊԵՏ. «ՉԵՍ ԿԱՐԾՈՒՄ, ՈՐ ՆԱԽԱԳԱՅ ՕՐԱՄԱՆ ԱՐՏԱՍԱՆԻ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲԱՌԸ»

Haynews.am-ը բացառիկ հարցազրոյց է ունեցել ՍԴՅ Հայ Ամերիկեան խորհրդի ատենապետ Վազգէն Խոտանեանի հետ: -Պրն. Խոտանեան, ԱՄՆ հայկական կազմակերպութիւնների եւ պետքարտուղար Քլինթոնի հանդիպման յետաձգումը տարաբնոյթ մեկնաբանութիւնների առիթ տուեց: Վերջապէս ո՞րն էր պատճառը, որ նախատեսուած հանդիպումը տեղի չունեցաւ:

-Այս պահին յստակ պատասխանելը մի քիչ դժուար է: Հանդիպման չկայանալու մի քանի հնարաւոր տարբերակ կա, որոնց մէջ է նաեւ համայնքի ներսում ծայր առած դժգոհութիւնն առ այն, որ հանդիպումը ներկայացուցչական չէր, կամ, աւելի ճիշդ նմանուելու էր show-ի, որովհետեւ հանդիպման մասնակիցները հեռու էին ամբողջ հայկական համայնքը ներկայացնելու փաստից: Հանդիպման նմանատիպ «կազմակերպման» մէջ մեծ դերակատարութիւն ունէր Ամերիկայի Հայկական Համագումարը, որն էլ առաջարկել էր մասնակիցների ցանկը: Քլինթոնի հետ հանդիպման մասնակիցների գերակշիռ մասը կողմ էին հայ-թուրքական արձանագրութիւնների վաւերացմանը, ինչն էլ, թերեւ, հայկական համայնքում դժգոհութիւն առաջացրեց: Սա հնարաւոր տարբերակներից մէկն է: Որպէս երկրորդ տարբերակ կարող եմ ասել, որ միգրացիոն պետքարտուղարութիւնն ինքը հրաժարուեց այս հանդիպումից:

-Պրն Խոտանեան, ե՞րբ տեղի կ'ունենայ այս հանդիպումը:

-Դժուարանում եմ պատաս-

խանել, թէ տեղի կ'ունենայ ընդհանրապէս, թէ ոչ: Կարծում եմ, որ առաջիկայում կը յստակեցուի հանդիպման հնարաւորութիւնը:

-Մարտի 4-ին Հայոց Յեղասպանութեան խնդիրը քննարկուելու է ԱՄՆ Կոնգրէսի արտաքին յարաբերութիւնների յանձնաժողովում: Ըստ Ձեզ, կա՞ արդեօք հնարաւորութիւն, որ Բարաք Օբաման Ապրիլի 24-ին արտասանի Յեղասպանութիւնը բառը, եթէ, այնուամենայնիւ, Թուրքիան մինչ այդ չվաւերացնի արձանագրութիւնները:

-Կարծում եմ, որ Կոնգրէսի արտաքին յարաբերութիւնների յանձնաժողովում Հայոց Յեղասպանութեան խնդիրը քննարկուելու է Թուրքիայի վրայ արձանագրութիւններն օր առաջ վաւերացնելու նպատակով ճնշում գործադրելու համար: Հնարաւոր է, որ արտաքին յարաբերութիւնների յանձնաժողովն այնուամենայնիւ դրական եզրակացութիւն տա նախագծին, սակայն երբ այն կը մտնի Կոնգրէսի լիազուածար նիստ՝ դժուարանում եմ պատասխանել: Այստեղ մեծ դերակատարութիւն ունի նաեւ խօսնակ Նենսի Փելոսին, որից է կախուած նաեւ Յեղասպանութեան բանաձեւի մուտքը Կոնգրէս: Ինչ վերաբերում է նորան, որ նախագահ Օբաման Ապրիլի 24-ի էլոյթում արտասանի Յեղասպանութիւնը բառը, ապա այստեղ ես մի քիչ թերահաւատ եմ: Կարծում եմ, քանի դեռ հայ-թուրքական արձանագրութիւնները «ողջ» են, Օբամայի կողմից այդ քայլը սպասելի չէ:

www.haynews.am

ԲԱՆԹՈՒՐՔԻԶՍԸ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄՈՏԱՅՈՎ. ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԿՈՒԶԷ ԵՒՐԱՍԻԱՅՈՒՄ ՍՏԵՂԾԵԼ ԵՒՐԱՍԻՈՒԹԵԱՆ ՆՄԱՆ ԿԱՌՈՅՑ ՍԸ, ԲՆԱԿԱՆԱԲԱՐ ԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄԲ

Թուրքիան Հայաստանի հետ հարցերը չլուծած անցած է մարդկութեան ճակատագրին վերաբերող հարցերու լուծմանը:

Թուրքիայի արտգործնախարարը ընդարձակ ելոյթ ունեցած է դիւանագիտական առաքելութեան ներկայացուցչի չնքնու 7-րդ համաժողովին:

Թուրքական Ihlasonda kika-ի փոխանցումով ԱՏՄԵՍ Դաւութօղլուն անդրադարձած է տարածաշրջանային համաշխարհային

զարգացումներուն՝ առաջարկելով Եւրասիայի մէջ ստեղծել Եւրամիութեան նման կառույց մը նշելով.

Եվրասիայի տարածաշրջանը աշխարհի տնտեսութեան շարժիչ ուժը պիտի դառնայ: Այս աշխարհագրական տարածքը իր պոտենցիալով դուրս կու գայ հակամարտութիւնների: Այսօր այդ քաղաքական կամքը կայ: Տեսէք վերջին շրջանին Ռուսաստանի հետ

Շար.ք էջ 19

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Եթէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հայերէն գիրքեր, եւ կը ցանկանաք զանոնք նուիրել Կայծ Երիտասարդական Միութեան գրադարանին՝ հաճեցէք կապ պահել մեզի հետ:
G.Y.O.1060 N.ALLEN AVE.PASADENA, CA 91104
Norserount@sbcglobal.net

SERVING SINCE 1975
BEDROS S. MARONIAN
(818) 500-9585
CA LIC. #0494056 • BMaronian@AOL.com
FAX 500-9308 ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway . Glendale, CA 91205
ԵՐՔԵՔ ՈՒՇ ԶԷ ԿԵՐԱՔՆՆԵԼՈՒ ՁԵՐ ԱՊԱԹՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՂԱՐԱԲԱՂԸ ԲԱՆԱԽՈՐ ՊԱՏՃԱՊԻ ԹԷ ԱՌԻԹ ԿՐՈՑԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿՐԱԿԸ

ՀԱՄԱՐԿ ԿՐՈՑԻՈՒՆ

Փոքրիշատե ընթերցող հասարակության ծանօթ է Միջին Արևելքի ներս տիրող վատօրային կացությունը, որ ամեն օր կը խլէ մարդկային անմեղ գոհեր, որոնց մէջ անշուշտ առաջին հերթին անպակաս են երեխաներ, կիներ եւ ծերեր: Այսօր Պաղեստին, Իրաք, Աֆղանիստան, Փաքիստան եւ Եմեն, վրան բարդած Ամերիկեան ցամաքամասի վրայ կիրարկուող անմարդկայնություններ, կիզակէտերն են աշխարհի խաղաղասէր մարդկության, ուր մահուան գերանդին կը գործէ անխնայօրէն, դժբախտացնելով այդ երկիրներուն բնակիչները եւ քայքայելով տնտեսություն, ճարտարարուեստ եւ քաղաքներ, միանգամայն աղքատացնելով տուեալ երկիրները եւ բնականաբար՝ ժողովուրդները:

Այս բոլորի կողքին, կար ու կայ անշուշտ Ղարաբաղեան տագնապը, որ այսօր քսան տարիներէ ի վեր գրեթէ ունի լուծ վիճակ, երբ հերոսական ու քաջարի հայ բանակը ազատագրեց Լեռնային Ղարաբաղը եւ շրջակայ տարածքները՝ ատրպէյձանական բռնագրաւիչ ուժերու ձեռքէն, իր վրայ պարտադրուած անհաւասար մարտերէ ու պատերազմէ վերջ, ուր Արցախի ժողովուրդը երկուսուսուսեալէ մը ի վեր կը տնօրինէ իր ճակատագիրը եւ կը շարունակէ իր խաղաղ կեանքը, ի հեճուկս բարձրացող վայնասուններուն, եւ սկանջ ցաւցնող պոռչուածներուն:

Սակայն, Կովկասէ եւ կովկասամերձ շրջաններէ ներս հեղինակություն ու ազդեցություն ունենալ փորձող որոշ ուժեր կամ պետություններ, այսօր լո՛ւր մրցակցութեան մը սկսած են վերոյիջեալ տարածքներու կապակցութեամբ, աւելի ու աւելի ամրապնդելու համար դիրք ու կեցուածք, երբեմն երբեմն քաջալերուած փշող քամիներէն, որոնք ի յառաջագունէ կը հանդիսանան աւերիչ, որոնց համար միակ նպատակը կեանքի, իրենց հետապնդած ու ձեռք ձգելիք գիւթական շահն է:

Այս բոլորին մէջ ուշագրաւ է անշուշտ առաջին հերթին Թուրքիոյ ունեցած ախորժակը, որ «բարի դրացնութիւն» կարգախօսի անուանակարգ միջնէն օրս յաջողեցաւ սիրալիր յարաբերություններ մշակել իր բոլոր հարեւաններուն հետ, հակառակ անոնց հետ ունեցած իր խոր

տարակարծութիւններուն... օգտագործելով նաեւ արաբական հանրապետություններու պարագային կրօնական հանգամանք ու կապակցություն, երազելով դառնալ Օսմանեան Կայսրութեան նման անձայրածիր ու աշխարհակալ գերիզօր, առանց նկատի առնելու իր ներքին խոհանոցին այժմու խառնակ վիճակը, միշտ ալ վայելելով հովանաւորութիւնը՝ մերթ Միացեալ Նահանգներուն, մերթ ալ Եւրոպական Միութեան, կամ՝ այլ շահախնդիր պետություններուն, որոնց հետ ունի տնտեսական կամ ռազմական դաշինք:

Երկրորդ գծի վրայ կու գայ Պարսկաստանը, որ ուժային իմաստով այսօր տիրանալով բացառիկ զինուորական կարողութեան եւ փորձառութեան Միջին Արևելքի մէջ, կը ցանկայ ամբողջացնել իր միջուկային ծրագիրները, հասնելու համար իր փափաքած երազին, Փաքիստանէն ետք դառնալու համար երկրորդ միջուկային ուժ ունեցող հզօր պետութիւն, հակառակ Միացեալ Նահանգներու, Եւրոպայի, Հրեաստանի եւ կարգ մը ծոցի արաբական երկիրներու այս կապակցութեամբ ունեցած վերապահութեանց եւ ընդդիմութեանց:

Երրորդ գծի վրայ կու գայ անշուշտ Ռուսաստանը, որ Սովետական Միութեան փլուզումէն ետք, դարձեալ կ'ուզէ իր նախկին հեղինակությունն ու տիրությունը հաստատել շրջանէն ներս, միշտ ընդլայնուած եւ ապահով պահելու համար իր հարաւային սահմանները, ուր ան ունի երկու կարեւոր դաշնակից այսօր՝ Պարսկաստանն ու վաղեմի բարեկամ Հայաստանը:

Երբ կը բննարկենք Կովկասէ ներս սրող մագլցումը, անկասկած որ պէտք չէ ուշադրութեան հեռացնել Հայաստանի արեւելեան դրացին՝ Ատրպէյձանը, որ հիմնուելով իր ունեցած երեք կարեւոր առաւելութիւններուն, յաճախ կ'ունենայ սպառնալիք՝ Հայաստանի եւ Արցախի դէմ, զինու ուժով լուծելու «բռնագրաւուած հողեր» ու հարցը, որուն յաջողութեան հասնելու համար բնականօրէն կ'ապաւիճի՝ նախ իր քարիդային քաղաքականութեան, երկրորդ՝ իր աւագ եղբոր Թուրքիոյ՝ լաւագոյնս գիտակցելով երկուստեք ունեցած լեզուական, կրօնական ու արեւնական կապակցությունները,

ապա եւ կարեւորը՝ Միացեալ Նահանգներու եւ «ՆԱԹՕ»ի հետ ունեցած իր սերտ գործակցությունն ու առնչությունը:

Վստահաբար, կարճ ժամանակ մը առաջ, Վրաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ տեղի ունեցած ծանօթ բախումէն (պատերազմ) ետք, Արեւմտեան պետություններ նշմարեցին Ռուսաստանի յստակ միջամտությունը ի նպաստ Օսթիոյ... եւ իրենց դրսեւորած անկարողությունը՝ ուղղակիօրէն միջամուխ դառնալու՝ ի նպաստ Վրաստանի, հաւանաբար վիճակ մը, որ պահ մը մտածել տուաւ թէ՛ Արեւմտեան պետություններուն եւ թէ՛ Թուրքիոյ... երկար ժամանակ, որոնք դաշնակիցներն են Վրաստանի...: Անոնք, վերջապէս հասկցան, թէ՛ Կովկասէ ներս կայ նաեւ հիւսիսի մնայուն «կազմ ու պատրաստ» մարդը, որ «կրակի հետ խաղալ» չի սիրեր...:

Սակայն այսօր, կանխամտածող ու որպէ՛ս թէ դարբնուող նոր պատերազմ մը Կովկասի մէջ՝ Հայաստանի եւ Ատրպէյձանի միջեւ, թերեւս հանդիսանայ ոսկի առիթ՝ թեթեւցնելու այլ ճակատներէ ներս տեղի ունեցող մագլցումներուն քաղաքական վերիվայրումներն ու հաշիւները, եւ ստեղծել մեկնարկ՝ գուցէ Արեւմտեան պետութիւններու համար, ներառած Հրեաստանն ալ, (որ մեծագոյն դժգոհողն է Պարսկաստանի զինուորական այժմու կացութեան) Իսլամական այս երկրին նկատմամբ սրուած ախորժակները իրագործելու, օգտուելով անշուշտ պատերազմի մը ընձեռած բոլոր հնարաւորություններէն:

Թերեւս անոնք, պատերազմասէր ասպետներ, առաջին հերթին գուցէ կը մտածեն օգտագործել իրենց բարեկամ Ատրպէյձանի հողային տարածքը, աքցանելու համար հիւլեական զէնքի տիրանալ ցանկացող Պարսկաստանը... հիւսիսէն՝ Ատրպէյձանով, արեւելքէն՝ Աֆղանիստանով ու Փաքիստանով, հարաւէն՝ Արաբական Ծոցի երկիրներով ու արիւն լացող Իրաքով՝ իսկ արեւմուտքէն՝ Թուրքիայով... անշուշտ, լրի՛ւ համոզուելէ ետք միայն, թէ արդեօ՞ք Ռուսաստան պիտի որդեգրէ իսկապէս «դրական չէզոքություն» այսպիսի կացութեան մը դիմաց...:

Ինչ կը վերաբերի Թուրքիոյ ունենալիք ազդեցիկ դերին, շնորհիւ իր ունեցած զինուորական առա-

ւելութեան, վերջինս իր որդեգրած որձեւէզ դիւանագիտութեամբ ու ճարպիկ հաշիւներով աւանդականօրէն ճիշդ է որ կը դասուի Միացեալ Նահանգներու սերտ դաշնակից, բայց եւ այնպէս վերջին շրջանին իր խաղաղ քաղաքական դերակատարութեամբ ու արձանագրած մագլցումներով դարձած է նոյն չափ կասկածելի... իր իսկ հովանաւորներուն համար, որ կրնայ յանկարծ դիմափոխուիլ՝ ըստ խաղի օրէնքներուն եւ օդի ջերմաստիճանին...:

Այնքան է այն, որ քաղաքական շուկայի մէջ փորձառու թուրքը, չհաւատալով իր ձեռք ձգած քաղաքական փայլուն յաջողություններուն, (նամանաւանդ արաբական աշխարհի պարագային), վերջերս, համարձակեցաւ բերնի ծայրով ամբաստանություններ ու մեղադրանքներ տեղացնել իր վաղեմի գործակից ու զինուորական նեցուկ ու դաշնակից Հրեաստանի գլխուն, (քաղաքական ճկուն խա՞ղ, թէ յստակ դիրքորոշում՝ Աստուած գիտէ) մինչեւ իսկ զայն ցեղասպան կոչելու աստիճան... Գարմացնելով՝ նոյնիմանք՝ հրեայ ղեկավարները, որոնք իրապէ՛ս ծանօթ են թէ՛ իսկական ցեղասպաններու անցագիրներուն, բայց կը ձեւանան խոյ ու կոյր՝ ամբարտաւանօրէն...:

Անշուշտ, թուրքիոյ այս անըսպասուած քայլը պատճառ հանդիսացաւ որպէսզի արաբ կարգ մը ղեկավար դէմքեր մեծ ուրախութեամբ ու ոգեւորութեամբ հերոսի պատմուճան հագցնեն անոր, իր խիզախ կեցուածքին համար, տարօրինակօրէն շատ շուտ մոռնալով չորսհարիւր տարիներու պատմութիւն, տանջանք ու տառապանք, սպանդ ու կախաղան... Գորս ցոյց տուաւ իրեն օսմանցին, լացնելով բազմաթիւ արաբ մայրեր:

Ամեն պարագայի, քաղաքական դիրքորոշումներու համար հայատրպէյձանական նոր պատերազմական արկածախնդրական քայլ մը, թերեւս սկզբնական պատկերացում որպէս թոյի գուցէ նպաստաւոր՝ պատերազմը ջատագովող նախաձեռնողներու եւ հետապնդողներու համար, բայց գործնականացման կամ իրականացման պարագային, Կովկասէ ներս Ղարաբաղով շեփորելիք ու սկիզբ առնելիք պատերազմ մը, շուտով իր երախից մէջ կրնայ առնել ամբողջ Միջին

Շարք էջ 19

The Quality Choice for Your Child's High School Education

ANNUAL OPEN HOUSE
SATURDAY, FEBRUARY 20, 2010
10:00AM - 1:00PM

AGBU VATCHE & TAMAR MANOUKIAN HIGH SCHOOL
Formerly known as AGBU High School - Pasadena

Our annual open house for prospective parents and students is the perfect opportunity for you to learn about the quality programs AGBU Vatche & Tamar Manoukian High School has to offer.

To RSVP, or for more information, please contact the School Office at (626) 794-0363
 2495 E. Mountain Street, Pasadena, CA 91104 (Corner of Altadena and Mountain Street)

ՊԱՐԹՈՒՅԻՆ

ԱՐԹՈՒՐ ԱՎԱՆԵՍՈՎ

«ՆԱ՛ ՆՈՐ ԿՐՄԻՆՏՐ Է ԱԲԵԼԱՅՆՈՒՄ ՍԵՐ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՍՐՈՅԻՆ»

Գ. ՄՈՒՆՅԱՆ

Լարք Երաժշտական Ընկերակցությունը ներկայ տարեշրջանին առաւել աշխույժ գործունէութիւն մը ծաւալած ըլլալով գեղարուեստասէր հասարակութիւնը անմասն չի մնար եւ կը վայելէ ու կը քաջալերէ այդ միջոցառումները:

Արդարեւ, իր տեսակին մէջ ինքնատիպ եւ շահեկան ձեռնարկի մը ներկայ գտնուեցանք Կիրակի Փետրուարի 7ին, 2010, Լարք Երաժշտանոցի Դրբանձեան սրահին մէջ: Տեղի ունեցածը համերգ-դասախօսութիւն մըն էր «Ժամանակակից Հայ Երաժշտութիւնը եւ Արդի Հայ Կոմպոզիտորները» նիւթին շուրջ:

Երուանդ Քոչունեանի ողջոյնի խօսքէն ետք ելոյթ ունեցաւ տիկ. Միրվա Մանուկեան, ներկայացնելու համար օրուան հիւր դասախօսը Արթուր Ավանեսովը: Նշենք որ տաղանդաշատ այս հայ երիտասարդ դաշնակահար-կոմպոզիտորը՝ ծնած է Երեւան եւ տեղուց կոնսերվատորիայի մէջ ուսանելէ ետք մասնագիտացած է Եւրոպայի մէջ եւ 2005 թուականին ստացած արուեստագիտութեան դոկտորայի տիտղոս: Այժմ կը դասաւանդէ Երեւանի Երաժշտանոցին մէջ, ցարդ տուած է 300 մենահամերգներ եւ ռեպիթալներ ու մասնակցած բազմաթիւ փառատօներու (Հայաստան եւ արտասահման):

Այնուհետեւ բեմ հրաւիրուեցաւ Լարք Երաժշտանոցի տնօրէն խմբավար Վաչէ Պարսումեան: Ան իր ուրախութիւնն ու գոհունակութիւնը յայտնեց ի տես Արթուր Ավանեսովի, որ Լարքի հրաւերով յատկապէս քաղաքս ժամանած է եւ կ'ունենայ իր նշանակալից ներդրումը այս հայաշատ գաղութի մշակութային կեանքին մէջ: Վաչէ Պարսումեան յայտնեց նաեւ որ վերջերս նոր լոյս տեսած է Լարքի Դրագարկ հրատարակչութեան ժողովածուն «Ժամանակակից Հայ Կոմպոզիտորների Դաշնամուրային ստեղծագործութիւնները» գիրքը, զոր համադրած է Արթուր Ավանեսովը: Ապա բեմ հրաւիրեց օրուան դասախօսը՝ Արթուր Ավանեսովը:

Տաղանդաշատ կոմպոզիտորը անդրադարձաւ Դրագարկի կողմէ լոյս տեսած հատորին մէջ տեղ գտած Խորհրդային վարչակարգէն ետք հասակ առած հայ երիտասարդ եւ խոստմնալի արուեստագէտներուն մասին:

Ան մասնաւորաբար ընտրած էր չորս երիտասարդ կոմպոզիտորներ, որոնք մաս կը կազմեն լաւագոյն ստեղծագործող արուեստագէտներու փաղանգին: Արդարեւ, Արթուր Ավանեսով նախ ներկայ հասարակութեան կը ներկայացնէր յորինողին անունը, տարիքը եւ ուսման մակարդակն ու յորինած եղանակին արժեւորումը: Ապա դաշնամուրին առջեւ անցնելով կը նուագէր քիչ առաջ նշած տուեալ անձի ստեղծագործութիւնը: Այսպէս յաջորդաբար ներկայացուց մեր նորահաս սերունդի շնորհալի կոմպոզիտորներ Վարդան Յարութիւնեանը եւ Վաչէ Սարաֆեանը: Ունկնդրելով անոնց ստեղծագործութիւնները կու գաս այն հաստատ համոզումին որ իւրաքանչիւրն ունի իր յատկանիշներն ու առանձնապատուկ է ինքնատիպ գրողը: Սակայն տարբեր են ներկայիս ժրնեւի մէջ ուսման հետեւող Արամ Յովհաննիսեանի յորինումները, որոնք տակաւին չեն նուագուած Հայաստանի մէջ: Ար-

թուր Ավանեսովի մեկնաբանումով Արամ ազդուած է եւրոպական երաժշտութեան, ուր՝ ներդաշնակութիւնն ու հակադրեցութիւնը իրար կը գուգորդեն: Իր կարգ մը գործերը կը նուագուին ոչ ընկալելալ ձեւով, այլ քիչ մը արտասովոր...: Այսինքն թէ աթոռակիւն վրայ բազմած կը նուագէ ստեղնաշարերու վրայ եւ թէ ընդոտոտ քի կանգնելով, կ'օգտագործէ «պրաչաւոր» դաշնամուրի հորիզոնական լարերը...: Երեւոյթը բացառիկ էր շատ մը ներկաներուն համար...:

Սոյն երեկոյեան հանրութեան ներկայացուած վերջին կոմպոզիտորը նոյնինքն օրուան գեկուցաբերն էր Արթուր Ավանեսովը: Ինք նուագեց իր ստեղծագործութիւններէն չորս կտորներ, որոնք իրարու հետ առնչակից չէին, այլ բոլորովին իրարմէ անկախ: Des Fleurs et des Abimesը («Ծաղիկներ եւ վիհեր») առնուած էր հայկական ֆոլքլորիք երաժշտութեան մոթիֆներէն: Տեղ տեղ առկայ էր «պարօք» ոճն ու Պախի ազդեցութիւնը, նաեւ՝ նկատելի էր «ուր»-ի տպաւորութիւնը...:

Իր երաժշտական ստեղծագործութիւններով ու կատարումներով Արթուր Ավանեսովը արդէն դարձած է տաղանդաւոր ու վաւերական հեղինակ մը: Այլ խօսքով նորափայլ աստղ մը երաժշտական աշխարհէն ներս:

Երեկոյի փակման խօսքն ըսաւ Լարքի ժրագրան տնօրէնուհի Թագուհի Արզումանեանը: Ան ամփոփ կերպով ներկայացնելով Լարք ընկերակցութեան գործունէութիւնը նշեց որ Լարքի առաքելութիւնն է հանրութեան ներկայացնել մեր արժէքները որպէս կատարող եւ կոմպոզիտոր, մեծ ներդրում ունենալով երաժշտութեան բնագաւառին մէջ: Գալով օրուան հիւրին Արթուր Ավանեսովին, Թագուհի Արզումանեան գայն որակելով բազմատաղանդ արուեստագէտ նշեց «Նա նոր կղմինտր է աւելացնում մեր արուեստի ամրոցին»:

Սոյն շահեկան միջոցառումն ավարտեցաւ Լարքի Դրագարկ հրատարակչութեան «Ժամանակակից Հայ Կոմպոզիտորների Դաշնամուրային Ստեղծագործութիւններ» գիրքի շնորհանդէսով: Գինեձօնի արարողութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին նոր լոյս տեսած գիրքի պատրաստողը՝ Արթուր Ավանեսովը, ինչպէս նաեւ գիրքի տպագրութեան հետ առնչութիւն ունեցող անձեր, Լարքի պատասխանատուներ եւ հովանաւորներ: Այնուհետեւ տեղի ունեցած հիւրասիրողութեան ընթացքին երիտասարդ կոմպոզիտորը մակագրեց իր պատրաստած գիրքէն բազմաթիւ օրինակներ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱԲ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՐԱՆԴԵՍԻՆ

Անցնող շաբաթավերջի երկու օրերուն Շաբաթ 13 եւ Կիրակի 14 Փետրուարին, Լոս Անճելըսի համագումարներու դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ զբօսաշրջութեան միջազգային ցուցահանդէս մը: Լոս Անճելըս Թայմզի թերթի նախաձեռնած այս տարեկան միջոցառումին իրենց մասնակցութիւնը բերին 500 զբօսաշրջական ընկերութիւններ: Հայաստանի հանրապետութիւնը առաջին անգամ ըլլալով իր մասնակցութիւնը բերաւ միջազգային այս

հեղինակաւոր իրադրութեան: Յատուկ տաղաւար մը յատկացուած էր Լեւոնային Ղարաբաղի հանրապետութեան: Նշենք նաեւ որ ատրպէյճանական պատկան մարմիններն ի գուր ջանացին խոչընդոտել Ղարաբաղի մասնակցութիւնը:

Կ'արժէ յայտնել յիշել որ 2009 թուականին Հայաստան այցելած են 650,000 զբօսաշրջիկներ: Կը նախատեսուի որ այս տարի Մայր Հայրենիք այցելողներու թիւը կը հասնի մէկ միլիոնի:

ՇՈՒՇԻ ՊԱՐԱՆՈՒՄԲԻ ԶՈՅԳ ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ ՕՐԼԱՆՏՕ, ՖԼՈՐԻՏԱՅԻ ՄԷՋ

Յունուար 16, 2010, Շուշի Պարախումբը իրենց ծնողքներուն հետ միասին մեկնեցան Օրլանտօ, Ֆլօրիտա, ուր անմոռանալի շաբաթավերջ մը ունեցան:

Գեղարուեստական դեկավորուհի Տիկին Սեղա Փաքալեան-Գանթարձեանի առաջնորդութեամբ: Պարախումբը երկու ելոյթներով հանդէս եկաւ Ֆլօրիտայի մէջ: Առաջինը տեղի ունեցաւ, Յունուար 16-ի կէսօրէ ետք, Օլիմբիա Երկրորդական Վարժարանի սրահին մէջ, ի նպաստ Սուրբ Կարապետ Հայաստանեաց Եկեղեցոյ շինարարութեան: Հրաշալի հայտագիր մը ներկայացուցին Պարախումբի անդամները ներկաներուն, որոնք իրենց գնահատանքի զգացումները յայտնեցին անվերջ ծափահարութիւններով:

Նոյն օրը իրիկուան, Պարախումբը հիանալի պատէհութիւնը ունեցաւ, Հայկական դրօշակը բարձր բռնած յայտագիր մը ներկայացնելու Disney World in

Downtown-ի օտար բազմութեան, եւ արժանացան 2010 Mickey Mouse-ի նուէրը որպէս գնահատանք, կախարդական ներկայացումի մը:

Յաջորդ օրը, Պարախումբի անդամները իրենց ծնողքներով հաճելի օր մը անցուցին Disney world Magic Kingdom-ի մէջ:

2009-2010 Շուշի Պարախումբը բազմազբաղ շրջան մը ունեցաւ ելոյթներով Լոս Անճելըսի, Շիքախօյի եւ Ֆլօրիտայի մէջ եւ 2009 Նոր Տարուան շատ յաջող խրախճանքով: Մարտ 27-ին Պարախումբը ներկայացում մը պիտի ունենայ White Plains, NY-ի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայկական Դպրոցին համար:

Վերջապէս, 2010 Յուլիսին Պարախումբը եւ կարգ մը ծնողքներ պիտի մեկնին Միջին Արեւելք, ուր երեք շաբթուան ընթացքին ելոյթներ պիտի ունենան Ամմանի, Հալէպի, Դամասկոսի եւ Պէյրութի մէջ:

Massis Weekly

Volume 30, No. 05

Saturday, FEBRUARY 20, 2010

Turkish Parliamentarians Meet With Us Ambassador to Express Concern on Pending Armenian Genocide Resolution in Congress

U.S. Ambassador to Ankara James Jeffrey warned Turkish deputies on Tuesday that the Armenian Genocide bill would likely pass through the U.S. Congress in March unless the Turkish Parliament ratifies the normalization protocols, the Hurriyet Daily News reports.

Members of the Turkish Parliament's Foreign Affairs Commission expressed their concern to Jeffrey, who earlier confirmed his full support to the normalization process between Turkey and Armenia.

The commission said it was concerned that a pending resolution in the U.S. House of Representatives recognizing the 1915 events as genocide would destroy ongoing normalization talks.

Asked before the meeting if the bill would harm the ongoing process

between Yerevan and Ankara, Jeffrey replied: "We give full support for the normalization process between Turkey and Armenia. As President Barack Obama noted in his speech at the Turkish Parliament, the best way is to continue this process. That's why we send this message to both countries."

Following the hour-and-a-half-long meeting, Murat Mercan, chairman of the commission, said, "We will do what is best for our country regardless of the outside effects."

"The approval of the bill will harm Turkish-U.S. relations. There is disagreement on this issue between the deputies of the ruling and opposition parties," said Öymen said, a deputy from the opposition Republican People's Party

"I will convey the message given by the parliamentarians," Jeffrey said.

Sweden to Vote on Recognizing the Armenian Genocide

Turkey faces another threat of genocide recognition as the Swedish Parliament prepares to vote on a motion that describes the killing of Armenians, Assyrians and Chaldeans during the collapse of the Ottoman Empire as genocide.

The Turkish politicians warned Swedish authorities that voting on such a motion in the Swedish Parliament would damage bilateral relations and make the approval of protocols signed by Turkey and Armenia more difficult,

Today's Zaman reported.

Approval of the motion is backed by the opposition Swedish Social Democratic Party, which proposed the motion, and the government's rightist coalition partners. A similar motion that recognizes the 1915 killings as genocide was not approved by the Swedish Parliament in 2007.

As parliamentary elections will be held in September in Sweden, the current parliament has to handle all the motions before the elections.

The Majority of Eligible Members of the UK Parliament Have Recognized the 1915 Genocide

LONDON -- This week the number of MPs in the House of Commons who have signed motions (called Early Day Motions) recognizing the 1915 Genocide of Armenians and Assyrians has passed 250, representing the majority of all eligible MPs. Of the 646 MPs, only 495 of them are eligible to express their own views on these motions, because the other 151 are part of the government or have other roles which preclude their signatures.

The number of MPs who have signed (254 exactly) did so by signing motions in 2007 and during this parliamentary year (2009-2010), put by Dr. Bob Spink MP, an Independent MP, at our request. The current Early Day Motion (number 287) contains a clause which states: "This House...condemns unreservedly denial and denigration of the memory of the Holocaust, as well as of the 1915 Genocide of Armenians and Assyrians in Turkey, and the politics of hatred and division which led to these events" and also "..... and calls on hon. Members to respect Holocaust Memorial

Day and to ensure that the Holocaust, the 1915 Genocide and modern atrocities such as the 1988 Anfal Genocide are never forgotten".

This UK-wide Recognition of Genocide follows the example of Welsh MPs in 2006, and 2007, and Scottish and Irish MPs a few weeks ago.

Of the 349 Labour MPs (the party of Government), 225 are eligible and 150 (two thirds) have signed.

Also, the majority of all non-Conservative MPs have signed (222 Labour, Liberal Democrat, Irish, Welsh and Scottish Nationalist and Independent MPs out of 442 total non-conservative voting MPs in parliament). Most Conservative MPs do not sign such motions without the permission of their Party, and therefore do not express their own opinions,

The figure of 635 Voting MPs discounts the 5 Irish Sinn Fein members, who never took up their seats, not recognizing the authority of parliament.

Continued on page 3

Turkey Protocols Put Into 'Circulation' in Armenian Parliament

YEREVAN -- Armenian Parliament Speaker Hovik Abrahamian on Monday formally put the two protocols on establishing diplomatic ties and developing bilateral relations with Turkey into 'circulation' within the Armenian legislature and appointed the standing foreign relations committee as the key body on matters related to the documents.

President Serzh Sarkisian late last week submitted to parliament a package of protocols signed with Turkey last October. He thus followed on his earlier promise made while on a visit to London to make that step.

Speaking at the Chatham House British Royal Institute of International Affairs in London on Wednesday Sarkisian stressed that as the political leader of the Armenian parliamentary majority he excluded "a failure by Armenia's parliament to ratify the protocols in case of their ratification by Turkey without preconditions in accordance with our understandings."

Former parliament speaker Tigran Torosyan considers that statement by the president a 'blunder'.

"Regardless of anything, the parliament is an independent body. Moreover, a parliament deputy is free in his [or her] expression, this is a constitutional norm," says Torosyan.

Simultaneously with this process drafted and submitted to lawmakers a bill on annulling signed international treaties.

The draft law implies that at any time the signatory party, before the inked treaty comes into effect, is entitled not to become a part of this treaty.

Leader of the opposition Heritage party's parliamentary faction Stepan Safaryan links this bill with the Armenian-Turkish protocols. At the same time, he expresses his astonishment: "Why is President Sarkisian trying to undo an agreement in connection with which he sees no problems and about which he stated in London?"

Safaryan talled ArmeniaNow that if Armenia wants to abort any international treaty or agreement, then it can do so by following the Vienna Convention on Diplomatic Relations, which was signed by Armenia and which is stated in the country's constitution.

Foul Play Alleged In Armenia Eurovision Voting

YEREVAN -- Music fans in Armenia are up in arms about what they claim was a rigged vote to nominate a singer for this year's Eurovision Song Contest.

Nine of Armenia's top musical acts were in full voice on February 14, with Eva Rivas being named Armenia's 2010 entry to Eurovision, the annual pan-European singing competition.

But many fans have alleged that foul play was involved as some 15,000 text message votes for Rivas's top competitor never went through.

Born Valeria Tsaturyan, the Russian-Armenian songstress Rivas won the competition for the prized spot with her English-language song "Apricot Stone."

The 22-year-old native of Rostovna-Donu in southern Russia beat out her closest competitors, pop-rap duo Emmy & Mihran.

That, at least, is what officials are saying.

But even before the results of the competition were announced, fans of Emmy & Mihran were claiming that their text message votes for the pair had failed to go through.

Vartan Grigorian, a representative of the PR group representing Emmy & Mihran, claimed that 5,000 SMS votes had already been registered for Rivas just 30 seconds after the announcement that voting was open to the public.

At that point, he told RFE/RL's Armenian Service, the server promptly went down — with Emmy & Mihran holding just 1,400 votes.

Eva Rivas

Armenian public television, which organized the contest, followed up on pledges to investigate. It acknowledged late on February 15 that over 30,000 texted votes had not been counted — but said that even so, Eva Rivas still came out on top by a wide margin. They said Emmy & Mirhan came in third, behind another singer, Razmik Amaryan.

The Emmy & Mirhan camp says they do not believe the figures and will mount a challenge in court.

Some fans have alleged that Rivas's win was a foregone conclu-

Continued on page 3

Secrets of Post-Election Crackdown Revealed Armenian Military Official Jailed Over Scandalous Leak

A former senior Defense Ministry official was arrested recently on suspicion of disclosing a secret government order that paved the way for the Armenian military's involvement in the suppression of the 2008 opposition protests in Yerevan, the ministry confirmed on Friday.

Armen Sargsian, the former head of the ministry's construction department, was arrested in late December

high alert and ordered the Defense Minister to form special groups of officers and hand them weapons. It also instructed the then commander of the army's Yerevan garrison, General Yuri Khachaturov, to form an emergency command structure with essentially unlimited control over military units stationed in and around the Armenian capital.

The opposition Armenian National

Army units in the streets of Yerevan on March 2nd

about two weeks after the pro-opposition daily "Haykakan Zhamanak" published a photocopy of the order signed on February 23, 2008 by then Defense Minister Mikael Harutiunian.

The written directive was issued immediately after the outgoing President Robert Kocharian ordered Armenia's top security and military officials to thwart what he called attempts by his predecessor and opposition leader Levon Ter-Petrosian to "seize power by illegal means." He referred to non-stop demonstrations staged by Ter-Petrosian following the hotly disputed February 19 presidential election.

Armenia's top army generals, including the current Defense Minister Seyran Ohanian, reportedly assured Kocharian that they will do their best to maintain "constitutional order" in the country. The military's involvement proved decisive in the deadly dispersal of thousands of Ter-Petrosian supporters that barricaded themselves in central Yerevan on March 1-2, 2008.

Harutiunian's February 23 directive placed Armenia's armed forces on

Congress (HAK) denounced the leaked document as illegal, saying that the so-called "administration of the garrison commander" effectively assumed the powers of the army's General Staff in gross violation of Armenia's constitution.

HAK leaders also presented it as further proof that Kocharian illegally used the military against the protesting opposition before declaring a state of emergency in Yerevan late on March 1, 2008. They previously pointed to eyewitness accounts of army units massing around Yerevan hours before the outbreak of vicious clashes between opposition protesters and riot police.

Colonel Seyran Shahsuvarian, the Defense Ministry spokesman, told RFE/RL that Armen Sargsian was charged with disclosing "state secrets." He confirmed that the accusation stems from the revelation of the controversial order.

Shahsuvarian declined to give further details, saying that the investigation is being conducted by the National Security Service (NSS). The latter has so far refused to comment on the case.

Armenian Peacekeepers Start Afghan Mission

YEREVAN -- A small contingent of Armenian troops arrived in Afghanistan on Sunday to help the United States and its NATO allies fight the Taliban insurgency, according to the Armenian military.

A 40-strong detachment reached their place of deployment in the northern Afghan city of Kunduz where Armenian peacekeepers will serve under German command as part of the NATO-led International Security Assistance Force (ISAF).

The main mission of the Armenian troops in Kunduz will be to protect the runway and other facilities of a local

airport jointly with Germany forces.

The Armenian troops arrived in Afghanistan from Germany where they had a training course before the main dispatch.

A report issued by the Information and Public Relations Department of the Defense Ministry of Armenia says that the main task of the Armenian peacekeeping detachment in Afghanistan in the coming week will be to settle down in the new location and solve issues connected with the rear.

According to the same report, a group of officers on Tuesday will visit the airport in Kunduz where they will

March 1, 2008 Was Coup D'etat According to PACE Draft Resolution

Twenty delegates of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE), headed by Lindblad Göran (Sweden), submitted a resolution called "Involvement of the Army in the Events of March 2008 in Armenia." The document will be put to vote during the March plenary session of PACE.

In the document consisting of eight terms, delegates criticize the report (on post-election clashes) of the ad hoc Committee of the Armenian Parliament on the March 1-2 events.

And according to the delegation, the reason for submitting the resolution is that significant information was left out of the report that would influence any characterization of the election aftermath uprising. (The ad hoc committee's report was submitted to PACE Sept, 2009.)

Specifically stated in the proposed resolution, but missing from the ad hoc committee report is information that then (2008) Defense Minister of Armenia Michael Harutyunyan on February 23, 2008 issued an order not vetted by the legislation of Armenia. The order, in effect, prepared units of the Republic of Armenia Army for battle against fellow citizens.

The draft resolution states:

"Outraged by the existence - recently discovered and made public - of secret order No. 0038, proving that Armenian army units received formal orders to assemble and deploy in Yerevan before 1 March," and "Considering that the involvement of the army in domestic political matters, accompanied by large-scale repression of citizens' civil and political rights and persecution of the political opposition, clearly bears the characteristics of a coup d'etat."

Considering the revelation of the secret order, the PACE delegates call on Armenian authorities to return to an investigation, considering "unacceptable the attempts by the Armenian authorities to conceal the involvement of the army in the events of 1 March 2008."

US-Armenian-Turkish Round Table on the Protocols

Gayane Abrahamyan
ArmeniaNow.com

YEREVAN -- Armenian Prime minister Tigran Sargsyan said Friday that steps made by authorities directed at the normalization of the Armenian-Turkish relations, "are well thought-out."

"The president opened a new page in the history of neighbors," said the Prime Minister. "This is not a diplomatic game, but it is rather an aim to normalize relations."

The premiere's comments were delivered at a round table discussion 'Turkish-Armenian Relations and Cross-Border Regionalism', attended by the Chairman of the Economic Policy Research Foundation of Turkey (TEPAV), political analyst Güven Sak, US Ambassador to Armenia Marie Yovanovitch, representatives of major business associations, international organizations and sponsored by the American Chamber of Commerce Armenia (AmCham).

According to the prime minister, "it happens quite rarely when global players share the same views," that is to say the positions included in the protocols on normalization of the Armenian-Turkish relations are defended by the US, Russia and Europe, and "this is an exclusive opportunity to improve relations."

The Turkish analyst said both countries will benefit if the Armenian-Turkish border will be opened.

Ambassador Yovanovitch in her report, referring to the opportunity of border opening, stated that the concerns over it are justified, and all concerns

study the locality and learn their assignment.

In the past Armenia had limited

US Ambassador, Armenian Prime-Minister and Turkish analyst during the roundtable discussion

must be taken into consideration, lessening risks as much as possible.

"However, the border opening will be beneficial for consumers of both Armenia and Turkey, and Armenia will get no longer be isolation," the ambassador stressed.

Participants of the meeting discussed the scenarios of further development of relations with neighbors, as well as the possible threats connected with border opening, however most of the speakers stated that they (threats) can be overcome by Armenia.

Sak presented a report on Turkey's economic liberalization, a panorama of Turkey's economic development (in 1980-2009).

According to the Turkish professor, thanks to the democratic economic policy implemented in Turkey over the past two decades, the economy was strengthened in the country, and it became a leader in the region.

According to his report, currently about 640,000 businessmen work in Turkey, and the volumes of export reach \$132 billion and are almost equal to import volumes; whereas in 2009, the export volumes were \$700 million, twice less than the volumes of import in Armenia.

contingents participating in international peacekeeping operations in Kosovo and Iraq.

Hurriyet Turkish Daily: Six Factors for Turkey's Plight Going Forward to April 24

April 24 is impending and Turkish Hurriyet Daily speaks of challenges Turkey might face. In his "April 24 looms over protocols" article expert Ihan Tanir mentions that every year "a guessing game starts to spin over April 24." However, he refers to Turkish high ranking diplomat who claims that "the situation this year is much different than the past" due to Armenia-Turkey reconciliation.

Thereafter Ihan Tanir lists several factors "for Turkey's plight going forward to April 24" referring to the statements by Vigen Sargsyan — Deputy Chief of staff to RA President at the CSIS meeting. [NEWS.am](#) posts all six.

1. Mr. Vigen Sargsyan, deputy chief of staff to Armenian President Sarkisian, stated repeatedly during a speech last Friday at a meeting organized by the Russia/Eurasian Program at the Center for Strategic and International Studies, or CSIS, that Armenia does not recognize the Karabakh conflict as a pre-condition for the protocols.

2. President Sarkisian will guarantee the ratification of protocols in the Armenian parliament if the Turkish Parliament does so, as Vigen Sargsyan pointed out. Therefore, while Turkey is unable to push the Armenian side to show goodwill or to make progress to end the occupation of Nagorno-Karabakh — although the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan was reaffirmed by the United Nations in several resolutions (#822, #853, #874 and #884) — Turkey, itself feels compelled to display progress on the ratification process, since the Armenian side is seemingly moving on in its parliament.

3. On the American front, Howard

Berman, the Democratic chairman of the House Foreign Affairs Committee, said a week ago he intended to call a committee vote on March 4 on the non-binding resolution urging President Barack Obama to describe the 1915 tragedy during the late days of the Ottoman Empire as Genocide.

4. The head of European and Eurasian Affairs, Mr. Philip Gordon, contrary to the U.S. State Department's attitude in the past, did not oppose outright the 'intention' of Berman to bring the resolution to the Foreign Relations Sub-Committee in early March. Mr. Gordon, as a co-author of a book on Turkey, also stated a couple of weeks ago the Armenian constitutional court's decision was a step forward for the reconciliation process, as opposed to the fierce outcry from Turkey.

5. According to one White House reporter in Washington, an official from the White House stated recently that during the meeting between Obama and Erdogan in the Oval Office in early December, Erdogan was told that the normalization process has to go forward, otherwise April 24 might be a difficult time for especially Turkey this year.

6. As if all these developments were not enough, Vigen Sargsyan, during the same speech at the CSIS, stated although 'the deadlines are not good for diplomacy for it limits the flexibility of the countries,' so far, about all the progress between the two countries relating to the normalization process has been achieved due to different deadlines, such as the dates of the football games or the last April 24, which urged Turkey to finalize a road map just two days prior to Obama's commemoration statement."

Journalist Kemal Goktas: Turkish Police Knew Dink Would be Killed

ISTANBUL--Kemal Göktaş, a correspondent for the Vatan daily in Ankara, said in an Istanbul court yesterday that the Istanbul Police Department knew that Turkish-Armenian writer Hrant Dink was to be killed but did not take any precautions, Today's Zaman reports.

In a hearing at Istanbul's 2nd Court of First Instance, Göktaş, who is being tried for revealing secret documents and jeopardizing the state's police department, said in his defense that the Trabzon Police Department had informed the Istanbul Police Department about the plans for Dink's murder.

In his book, "Hrant Dink's Murder — Media, Judiciary and State," Göktaş had revealed how the Istanbul Police Department ignored warnings from the Trabzon Police Department about Dink's murder.

"Then Intelligence Chief Ramazan Akyürek and the Istanbul Police Department filed a criminal complaint

against me for publishing the document. This document showed how Hrant Dink was going to be murdered and [proved that] police knew it beforehand. It shows that a group headed by Yasin Hayal was to kill Dink," Göktaş said in his own defense.

Göktaş, who is facing a three-to-five-year prison sentence, also said Akyürek did not take steps to prevent the murder.

Meanwhile, 19 police officers, including Akyürek, that were charged with negligence in the investigation into the Dink assassination have been cleared by a report drafted by Interior Ministry investigators.

Beyond the Beautiful Message

By Hagop Badalyan

On October 2, 2008 Serzh Sarkisian delivered his first message to the society which contained beautiful words about the governmental perception of Armenia in the new global situation. "In this new situation, positive changes will become a norm of life. Through this, each citizen has to realize that the state is of each of them, they are protected and respected in the Republic of Armenia and no other country is going to defend their rights but their homeland. This will not be so easy because our citizens did not hear about all this very often because our citizens did not search and get often", said Serzh Sarkisian.

After his first presidential message which was the first one in the post-Soviet history of Armenia, one year and a half passed. Though Serzh Sarkisian stated that such messages would be regular, nevertheless, Serzh Sarkisian seems to address messages more often to say Abdullah Gul or to the "international community", than to the Armenian citizens. But the citizens would be happier if instead of new messages the thoughts of the "old" ones came true.

But during Serzh Sarkisian's tenure, neither the approaches of old messages are realized, nor new ones are issued, but regular actions refuse the ideas of old messages even confirming the fact that they were not honest expressions of thinking but only a propaganda trick.

The latest expression of "sin-

cere" messages to the society can be considered Saribek Sukiasyan's arrest. "...each citizen has to realize that the state is of each of them, they are protected and respected in the Republic of Armenia..." said Serzh Sarkisian.

It is difficult to say what feeling this incident may root within the Armenian society. But it will surely not be the feeling of being respected and protected. Let us presume that Saribek Sukiasyan who is the owner of one of Armenia's major subjects and a representative of the Armenian famous family has committed a mistake or a crime.

The essential is the mode of action of the police. The departments of the U.S. police would hardly assault the camps of Al Qaida in Iraq the way the Armenian police assaulted Saribek Sukiasyan's office. Surprisingly, the Police do not try to respect the rights of the arrested person, do not provide him with a lawyer in time.

If they act this way with a famous enterpriser, so, each citizen can at least imagine how they will act with an ordinary citizen.

Is this the way the government is going to inspire the citizens with the feeling of dignity and protection about what Serzh Sarkisian stated in his first message?

Such a question perhaps is not urgent. The point is that before Saribek Sukiasyan's arrest too, the government showed with the help of many political, economic, civil and social "messages" that the modernization nuances of its speech do not have anything in common with its actions which will keep being the same.

Foul Play Alleged In Armenia Eurovision Voting

Continued from page 1

sion, given the heavy support that she enjoyed from a powerful diaspora-led production team in Moscow.

"The problem is not with Eva Rivas's persona, but with people who stand behind her," said one disgruntled voter.

Emmy and her partner Mihran, who has formerly worked as a backup dancer for Madonna, sang an English-language song entitled "Hey."

When Rivas was declared the winner, the duo quickly bowed and left the stage.

Ties In High Places

At a press conference following the competition at Yerevan's Opera Theater, Rivas's Moscow-based producer, Valery Saharian, brushed aside the allegations of foul play.

"One should also be able to accept a defeat in a dignified manner," the producer told RFE/RL's Armenian Service from Moscow.

A jury vote was held alongside the telephone-based public voting for

Armenia's Eurovision nominee. The members of the jury were appointed by Armenia's Culture Ministry.

Each of the votes was given equal weight in determining the winner.

Armenian public television said that the jury had given the edge to Emmy & Mihran, but maintained that the public portion of the vote sealed Rivas's victory.

Rivas, an Angelina Jolie lookalike with waist-length hair, is sponsored by Samuel Karapetyan, an influential businessman. He is the brother of Karen Karapetyan, the chief of staff of the Armenian president.

Rivas is not the only Armenian Eurovision representative with ties to high places.

The female singer Sirusho, who was announced as the country's Eurovision representative in 2008 without a selection competition, has since married the son of Armenia's former president, Robert Kocharian.

This year's Eurovision competition will be held in Oslo, Norway in May. This year will be the fifth time that Armenia is participating.

The Majority of the UK Parliament

Continued from page 1

Armenia Solidarity Spokesman Eilian Williams said: "... The UK, and the other countries of the European Union must now accept that Turkey's present borders are based on its successful Genocide of its Armenian and

Assyrian populations. The issue of Armenian and Assyrian Churches and lands which were confiscated by the Turkish State in the 1923 "Law of Abandoned Properties" should be given a high priority, before any progress is made on Turkey's accession to the E.U."

Armenian Professional Society Green Symposium Featuring Lisa Kalustian

GLENDALE -- The Armenian Professional Society (APS) will present a Green Symposium featuring a special presentation on California's Green Initiative by Lisa Kalustian, Chief Deputy Director of the Los Angeles Office of Governor Arnold Schwarzenegger. The presentation will be held at the monthly APS dinner meeting on Friday, February 26, 2010, at 7:30 pm at the Brandview Collection in Glendale.

Kalustian will provide an update on how Governor Schwarzenegger's environmental and energy policies have launched California's developing Green-Tech Economy, and what that means for the future. Over the past several years, Governor Schwarzenegger has taken action to implement far-reaching, landmark environmental measures that are expected to produce economic benefits and to help to fuel the state's recovery from a severe recession.

As a member of the Schwarzenegger administration, Kalustian's responsibilities include communicating the Governor's policy agenda, representing the Governor at events, local issues management, and identifying qualified individuals as candidates for positions within the Administration. Previously, she served as vice president of public affairs for the Western Region of Health Net, Inc., one of the nation's largest health insurance companies. She also served as deputy cabinet secretary and deputy press secretary in the office of California Governor Pete Wilson, overseeing health and human services, education, environment, immigration, and legal issues. Active in community affairs, Kalustian serves on the boards of directors of the Armenian Assembly of America and the Endowment Fund for the Western Diocese of the Armenian Church.

Additional speakers will discuss

Lisa Kalustian

related topics, including Green Building Design and Operation, Green Tax Incentives, and Job Opportunities in the Green-Tech Sector.

The Armenian Professional Society is an independent, non-partisan organization founded in 1958 to promote fellowship among Armenian professionals and to encourage and foster higher education in young Armenians. APS activities include annual grants and scholarships to universities in Armenia, and to graduate students in the United States; conducting regularly scheduled meetings that cover a range of professional, cultural, and other topics of interest to its membership; sponsoring social events; and holding an annual banquet to honor a Professional of the Year who has provided outstanding service to the Armenian community.

Admission to the event is \$35 for APS members and \$40 for non-members.

Additional information about The Armenian Professional Society and upcoming events is available at (818) 685-9946, apsla@apsla.org, www.apsla.org, or by writing to APS, P. O. Box 10306, Glendale, CA 91209.

Armenian Studies Program at Fresno State to Hold 22nd Annual Banquet

FRESNO-- The Armenian Studies Program of California State University, Fresno, will hold its 22nd Annual Banquet on Sunday, March 21, 2010 at the Fort Washington Golf & Country Club, 10272 N. Millbrook, in Fresno.

This year's Banquet will feature the United States premiere of a film, "William Saroyan's Will," directed by Grigor Harutyunyan. Hayk Film Studio in Armenia produced the movie in conjunction with the 100th anniversary of the birth of Fresno's native son, William Saroyan. The fascinating film brings never before seen footage of Saroyan and also interviews with family and friends.

More than forty-five student recipients of Armenian Studies scholarships and grants for 2009-2010 will be recognized at the Banquet.

The Armenian Studies Banquet brings together Fresno State students, faculty, and administrators and the community, to celebrate the achievements of the Program and the students.

During the past several decades the Program has gained national and international recognition, for its wide range of courses offered, research conducted by faculty, and for student involvement in a variety of programs.

The reception will begin at 5:00PM followed by the Banquet at 6:00PM.

Tickets are available at \$50 per person, with a special price of \$25 for Fresno State students and Fresno State faculty.

For more information about the Banquet, please contact the Armenian Studies Program at 559-278-2669.

New Publication:

An ethno-Musicological Collection of Palou and its Neighboring Areas by Bedros Alahaidoyan

Bedros Alahaidoyan, a graduate of Brussels University in Musicology, has made a life's work following the example of Father Komitas and his successors.

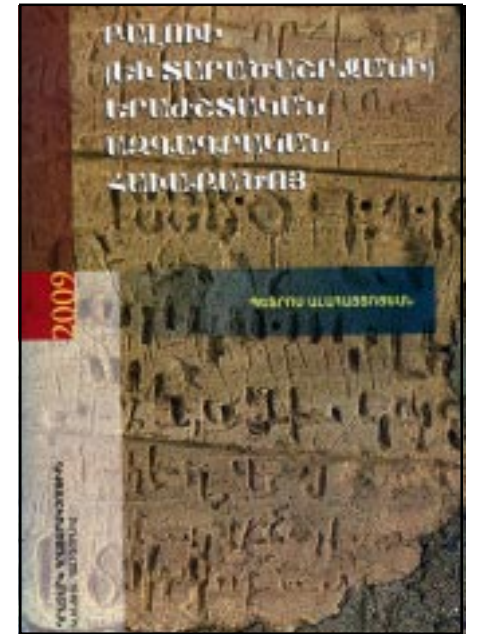
Traveling to numerous Armenian communities in the Diaspora, he has sought out and recorded songs from the oral tradition of the generation of genocide survivors and succeeding generations.

Within his collection, the songs of the Palou/Palahovid region hold a very important place. They have been passed down intact from singer Maro Nalbandian (Aleppo), her parents and from other senior Paloutsees. He has supplemented the collected works with an impressive musicological and textual research, which are offered to the reader in this present volume. This study – substantially accessible to the general reader and containing rich social insights – is dedicated uniquely to the songs of the Western Armenian Palou/Palahovid region (in the land of Tzopq, viz. "Tzopatz Ashkhar"). It is titled "An Ethno-Musicological Collection of Palou and its Neighboring Areas".

The book is divided into three sections, followed by the texts of individual songs, and a dictionary of ethnic terminology. It is written in its entirety in the Western Armenian Dialect – the direct spoken by those who once lived in Western Armenia (present day Turkey). The old Armenian dialect once used in Palou is no longer spoken anywhere in the world, the few survivors of that region having mostly passed away. As a result, the author has encountered countless difficulties deciphering certain words and idiomatic expressions within the songs. He has included various lexicons of dialectic terminology and contextual readings.

Included in the volume are two compact disks with recordings of the 72 songs relating to Palou and its neighboring areas (Moush, Sassoun, Tigranakert, etc.) explored in the study. The initial recordings were made in 1989 and 1990, from the mouth of the famous daughter of Palou, Maro Nalbandian, and were subsequently supplemented by other recordings and transcriptions in Aleppo and elsewhere in later years. Ninety percent of this collection is unknown to the general public.

Maro Nalbandian, the unique and vigilant custodian and curator of these songs, is the daughter of survivors from Palou. Those, from which she is a descendant and to whom these songs were native, were either wiped out or driven from their homeland. Today, there are no Armenians living in Palou or the hinterland. The region is primarily populated by Kurdish peoples and hardly any trace of its Armenian inhabitants remains. Ms. Nalbandian has dedicated her life, undertaking meticulous training, to ensure the preserva-

tion of these precious ethnic heirlooms which speak of her ancestors' way of life.

*****

Preparation and presentation of this volume has been prompted and encouraged by ethnographer and Armenian popular song expert Prof. Arusiak Sahakian (Yerevan). Her comments and observations have greatly enhanced the content of this volume.

The volume is divided into three parts:

Part One is a collection of six articles: "Introduction to the Palou wedding song cycle", "Contents of monograph devoted to Palou", "Palou and the Paloutsee" (includes a 1913 map of Palou), "An attempt to recreate the Palou wedding song cycle", "Singer Maro Nalbandian," and "The various stages of collecting Palou and related songs". A final section of this first part presents a fairly large compilation of ethnographic song texts, which are appended in the alphabetical order of their towns – more than 30 villages and cities, from Akn to Qghi.

Part Two offers a textual and musicological study of the 72 songs in the collection. Each song is laid out with its notes and lyrics and given a brief and accessible analysis.

Part Three contains various lists and catalogues: 1. Dictionary of words of rural dialects, 2. Bibliography, 3. List of variations within the different songs, 4. list of locations from where they have been collected, 5. Song list of the CDs contents, and 6. Song titles in order of their genres. This section further includes an annotation concerning the CDs, as well as a biography of the author

*****

The two compact disks that come with the book display song and melody selections with no instrumental accompaniment. The recordings preserve the basic, crude and monodic/monophonic stage of the songs, which serve as ethnographic kindling and musical testimony of the undertaken work. The volume final offering is a series of photos and illustrations relating to Palou.

ArmenienInfo.net

News. Informationen. Kommentare.

www.massisweekly.com

Updated every Friday

ՎԱՐԱՆ ՏԵՐԵԱՆ (ԾՆՆԴԵԱՆ 125-ԱՄԵԱԿ)

ՍԱՐԳԻՍ ՎԱՀԱԿԻ

Փետրուար 9-ին մեր մեծագոյն բանաստեղծներէն Վահան Տէրեանի ծննդեան 125 ամեակն էր: Ու մեր գրական սփիւռքը տարուած իր առօրեայ պատիկ հոգերով, փառաւորապէս կ'անտեսէ իր հանձարեղ գաւկիին յիշատակելի այս տարեդարձն ալ: Ո՛չ մէկ հանդիսութիւն կամ ձեռնարկ: Անշուշտ ան չէ մոռցած թէքէեանին նշանաւոր պարսաւը. «Բանաստեղծութիւնը կ'ուտուի...»:

Գոնէ այս գրութեամբ, դոյզն չափով փորձենք դարմանել մոռացումը:

Նախ եւ մանաւանդ՝ «Սեւ գիշեր եւ յուշեր եւ խոհեր անհատար

Խնդուքիւն հեռացած եւ անցած եւ անդարձ, -

Տրտմութիւն մեծաւոր, միաձայն, միալար...»

Իսկ յետոյ յանկարծ՝ «Ուզում եմ, վաղուայ ցնծութեան գուշակ՝

Կարօտս նետած լուսեղէն հեռուն,

Վառել երգերս որպէս դոշակ...»:

Առեղծուած էր, թէ հակասութեան թնճուկ: Մութ ու ցուրտ անուրջ էր մթնշաղի, թէ՛ առտուայ գեղածիծաղ լոյս: Դեռ՝ աշնանային մեղամզեղ թախիժ անհատնում, թէ՛ գարնան երգ վառման: Վհատութիւն յուսաբեկ, թէ՛ լաւատես խնդութիւն: Ո՞ր մէկն էր Տէրեան բանաստեղծը: Հարցեր՝ որոնք դեռ երէկ չէին յարուցուեր մեզի համար, մեր ակամայ անգիտութեան պատճառով: Որովհետեւ, եղաւ ժամանակ, երբ մեր դպրոցական սեղաններուն դրուեցաւ միայն «Մթնշաղի Անուրջներ» գիրքը եւ Վահան Տէրեան մեզի ներկայացուեցաւ թախիժի ու մշուշի երգիչը որպէս: - «Վահան Տէրեան երգած է մշուշը, ցաւը, նրբութիւնը, անձին նուազկոտ տաղանայանքը եւ լուսնալալին փափկութիւնները, որոնք մեր հոգիներուն խորը երբեմն կը յամառին, փոխարինելու չափ օրուան արեւը», պատգամած էր մեզի Մեծն Օշական, («Արեւմտահայ Գրականութիւն», էջ 598):

Սակայն եւ այնպէս, նոյնիսկ միակողմանի ձեւով ներկայացուած Տէրեանին իսկ պիտի դառնար պաշտելի անուն մը մեզի համար, որովհետեւ անոր քնքուշ եւ թախճալուր երգերուն մէջէն կը ճառագայթէր բիւրեղաճաճանչ ու վճիտ հոգին իսկական բանաստեղծին, շնորհիւ նուրբ ու շքեղ անոր արուեստին, երաժշտական ու քնարական լեզուին ու ոճին:

Իսկ երբ ունեցանք կարելիութիւնը հաղորդուելու տէրեանական ամբողջական քերթողութեան, գտանք որ բազմակողմանի եւ բազմերանգ բանաստեղծ էր Տէրեան, բարդ՝ իր հոգիին մութն ու լոյսով, տարուբեր՝ կեանքի տեղատուութեամբ եւ մակընթացութեամբ: Ան, թախիժին, ներքին տառապանքին, կարօտի մորմոքին, աշնան ու մթնշաղի մեղմ քնքուշութեան կողքին երգած էր նաեւ խինդն ու գարունը, սէրն ու կինը Նայիրին ու Հոկտեմբերը, ցատու մն ու ընդվզումը, պայքարն ու վառ յոյսը վաղուայ ծաղկումին: Եւ այս բոլորը՝ մարդկայնաբոյր

Հարագատ շունչով, նոր խօսքով եւ նուրբ արուեստով:

Իր քերթողութիւնը դէպի արդիականութիւն մեծ ուսում մը արձանագրելով արեւելահայ մեր քնարերգութեան մէջ, դարձաւ լուսաւոր սահմանագիծ-անկիւնադարձ մը բախտորոշ: Սամանագիծը՝ հին աւանդին եւ անիւնադարձը նոր խոյանքին: Իրմէ առաջ կային թումանեանն ու Խաչատրեանը: Իրմէ ետք եւ իրմով եկաւ Չարենցը: Իր քերթողութիւնը անկարելի դարձուց շարունակութիւնը բարբառային, անվերապաց այն բանաստեղծութեան, որ ժողովրդայինի եւ իրապաշտութեան պիտակումներով կ'արդարացնէր իր գոյութիւնը: Այս չէր նշանակեր սակայն ուրացումը թումանեանին եւ Խաչատրեանին: Ընդհանրապէս, իր առաջին քայլերուն ան կը սնանէր, կ'աւելիւորուէր անոնցմով: Բայց եւ այնպէս, իր ծաղկումն ու պտղաւորումը պիտի ըլլային տարբեր՝ անտոնակոխ ուղիներով եւ հանգրուաններով: Տէրեանի զգայնութիւնը այլ երանգի բունկումներով փայլատակեց, իր արուեստի ըմբռնումն ու իրագործումը պարզապէս տարբեր տեսլականներու հետամուտ եղան: Գաւառային սահմանափակուածութիւնը, գեղջուկ պարզունակութիւնը, անփոյթ հանդերձանքով հրամայուած ճաշակն ու ձեւը ա՛լ չէին կրնար որեւէ հեռանկար խոստանալ քաներորդ նոր դարու լուսաւոր սեմին հասած, մեծ մայրաքաղաքներու արագաթուիչ կշռոյթին, լայն մտածողութեան մատչած քաղաքացի բանաստեղծին: Տէրեանին վիճակուեցաւ ամէն բանէ առաջ, մեր արեւելահայ բանաստեղծութեան բերել քաղաքներու հեւքն ու տագնապը, կշռոյթն ու զգայնութիւնը, մտածողութիւնն ու ճաշակաւոր վայելագոյնութիւնը: Անշուշտ էմիլ Վերհարն մը չեղաւ ան: Հեռու մնաց քաղաքերգութենէն: Քաղաքներուն մեքենական, գործարանային ծուխն ու ժխորը չէ որ նկարեց ան, եւ ոչ ալ՝ պողոտաներուն եւ գոլհներուն հեւասպառ վազքն ու հրմշտուքը: Այլ տուաւ քաղաքային մարդուն բարդ ու խրթին ներաշխարհը, անոր աշխարհահայեցողութիւնը, կեանքին կշռոյթը: Տէրեան անպեղ հորիզոններու գեղեցկութեան հետամտողը դարձաւ: Իր կիրթ ու գեղագէտ ճաշակով մաքրեց, զգեց, յղկեց եւ նրբացուց արեւելահայ քերթողութեան լեզուն: Անոր ընձեռեց նրբերանգներու կախարդանքը եւ զայն դարձուց ակնի երաժշտական ու ճկուն: Տուաւ արդիական

նութեան փայլն ու վայելագոյնութիւնը: Կարելիութիւն՝ միանգամայն բարդ ու նուրբ հովեգրիվճակներ եւ մտածելակերպ արտայայտելու: Ու Տէրեանի մօտ, նրբերանքի հասկացողութիւնը չի սահմանափակուել լոկ լեզուական, բառերու, պատկերներու եւ երանգներու, - նրբահիւսութեամբ, ո՛չ իսկ նրբաձայնութեամբ, այլ կը դրսեւորուի եւ կ'ամբողջացուի նաեւ մտածումի, զգացումի, կեցուածքի եւ ապրումներու նրբակերտ յարաբերականութեամբ: Այսպէս՝ իրեն համար սեւն ու սպիտակը, մութն ու լոյսը, վիշտն ու խինդը, իրականն ու վերացական հակոտնեայ, իրերամերժ կաղապարումներ չեն, այլ՝ համատեղելի, գուզնթաց, զիրար ամբողջացնող եւ զիրար բացատրող իրադրութիւններ, որոնք կիսաշեշտերու, լուսաստուերներու եւ միջներագներու կախարդանքով կը ստեղծեն ոգեղինացած աշխարհը տէրեանական բանաստեղծութեան, ուր ամէն ինչ, ամէն իր ու էակ իր շուրջ ունի ինքնուրոյն լուսային, հնչական եւ երանգային ճառագայթում ու թրթռացում, վարանող, սրսփացող ձեւն ու կերպարը, զորս կարելի է նրբերանգներու նօսրութեամբ միայն արտայայտելու եւ թելադրել՝ յաճախ բառերուն սոսկական իմաստէն աւելի անոնց հնչական գունեղութեամբ, անոնց արթնացած զգայական արձագանքներով: Տանք քանի մը յատկանշական նմոյշներ:

«Օտար դաշտերի անանց մշուշում,

Տխուր լուսեան գիշերն է իջել. Իմ սիրտը յաւետ թախիժն է մաշում,

Մի լուսե երգ է իմ հոգում մազել...»

Այսպէս՝ «տխուր լուսեան գիշեր», «սիրտը յաւետ մաշող թախիժ» եւ «մի լուսե երգ», այնքան բնականօրէն մէկտեղուած քով քովի՝ առանց ջանքի եւ հակասութեան: Որովհետեւ, «տխուր լուսեան գիշերը», անթափանց, սեւ գիշեր չէ, այլ՝ դաշտերու նոյնիսկ անաց մշուշը անոր տուեր է թափանցիկութիւն մը, մշուշի յատուկ կաթնալոյս մը, որ կը դիւրացնէ սրտի մաշող թախիժին փոխակերպումը «լուսե երգ»ի:

Իսկ ուրիշ տեղ մըն ալ՝ «Մի անծանօթ ձեռք, նուրբ մշուշում,

Անցեալն ու ներկայ իրար խառնում,

Իմ սրտում ոսկե անձրեւ է մաղում:

Մի քնքուշ լոյս կայ իմ հոգու համար,

Ամէն ինչ ունի չմեռնող մի կեանք,

Կայ խորհրդաւոր դիւրող մի խաւար,

Ուր բախտից քաղցր եմ տրտունջ ու տխրանք»:

Հոս ալ՝ «մուշ, ոսկե անձրեւ մաղուող եւ քնքուշ լոյս» մէկտեղուելով «դիւթող խաւար»ին եւ «բախտից քաղցր տրտունջ-տխրանք»ին հետ, կը ստեղծեն մութ ու լոյսի այնպիսի վէտվիտում մը, երանգներու թափանցիկութիւն մը, ուր հեղեղմայլանքի վիճակը կը դառնայ բնական հոգեվիճակ: Ալ հեռու չէ կախարդանքը:

«Սահուն քայլերով, անմշար, որպէս քնքուշ մութի թեւ,

Մի ստուեր անցաւ ծաղիկ ու կանաչ մեղմի շոյելով

Իրիկնաժամին թփերն օրորող հովի պէ թեթեւ,

Մի ուրու անցաւ, մի գունատ աղջիկ ճերմակ շորերով...»

Այս գոհար քառատողին մէջ, պարիկ աղջկան անցնող կախարդանքին քով կ'արժէ ցոյց տալ աստիճանաբար ձեւաւորուող, գունարուորուող միւս կախարդանքը ձերմակ գոյնին որ «աննշմար, քնքուշ մութի թեւ, ստուեր, մեղմիւ շոյելով, հովի պէս թեթեւ ու գունատ», կիսավրձինումներէն ետք կը բացուի ամբողջութեամբ «ձերմակ»ին մէջ: Այսպէս, երկու կախարդանքներ, միահիւսուած կը ստեղծեն հիանալի տպաւորութիւն դիւթանքը սպիտակ հագած աղջկայ անցքին: Սա փոխանցումն է նկարչագեղ տպաւորապաշտ դպրոցին՝ նկարչութենէն բանաստեղծութեան անցած:

Ոմանք ուզեցին խորհրդապաշտութեան անունը տալ անոր եւ Տէրեանը մկրտեցին այդ պիտակումով: Ճիշդ է՝ եւ ճիշդ չէ այս կաղապարումը: Ճիշդ է՝ եթէ նկատի առնենք խորհրդապաշտութեան մեծագոյն վարպետին, Մալարմէին այս սահմանումը, թէ «առարկաներուն հայեցումը, անոնց առթած երազանքին թուշող պատկերը երգ է, բանաստեղծութիւն: Քիչ առ քիչ յուշել, ուրուագծել առարկայ մը, ցոյց տալու համար հոգեվիճակ մը կամ հակառակը, ընտրել առարկայ մը եւ անկից, աստիճանական յայտնութիւններով բղխեցնել հոգեվիճակ մը»: Այս տեսանկիւնէն դիտուած, իր ձեւով եւ արուեստով, խորհրդապաշտ մըն էր Տէրեան: Բայց անոր կը պակասէր խորհրդապաշտութեան հական ոգին որ կը դրսեւորուէր ընդհանրապէս անհատապաշտ կեցուածքով եւ անկումային տրամադրութիւններով: Տէրեանի թախճերգութիւնները բնաւ չի բաղտատուել Ֆրանսական եւ ռուսական խորհրդապաշտներու ոչնչապաշտութեան եւ յոռետեսութեան հետ: Իր թախիժն ու կարօտը, սէրն ու տագնապումը, երազանքն ու նոյնիսկ վհատութեան պահերը հիմնովին տարբերեցան Վեռլէնի մը, Ռեմպոյի մը, եւ կամ նոյնիսկ Ալեքսանդր Պլոքի մը եւ Եսենինի մը նոյնանուն ապրումներէն, որոնք գլխաղիբով գրուած, վերացական թախիժն էին, կարօտը, Սէրը եւ Տագնապը՝ ինքնանպատակ եւ սալոնային: Տէրեանինը եղաւ հեռաւոր ու ցուրտ քաղաքներու մշուշին եւ առանձնութեան մէջ մորմոքող հայ մարդուն թախիժն ու տագնապը, կարօտն ու տուալտանքը: Սա միայն ազգային երանգաւորում կամ տեղական գոյնի տարբերութիւն չէր, այլ ապրումներուն նոր, իւրայատուկ որակ: Ճիշդ է թէ Տէրեանի մօտ ալ, նոյնիսկ ակնի սրուած ձեւով առկայ է խորհրդապաշտներուն այն մասնայատուկ ձգտումը՝ «տխեղծ առօրեայէն, քաղքենիական տափակ եւ հեղձուցիչ միջավայրէն փախուստ»ը, բայց բոլորովին տարբեր է «ապաւինարան»ը: Երբ Վեռլէն մոռացումը կը գտնէր ալքովի շոգիներուն մէջ, իսկ Ռեմպոյ գայն կը փնտռէր փոքրիկեան փախուստին մէջ եւ Մալարմէ ալ գայն կ'որոնէր իր «փղոսկրեայ աշտարակին» մէջ՝ վերացական եւ ինքնանպատակ գեղեցկութեան պաշտամունքին հոչակումով, Տէրեան, իր հայ մարդու ուրոյն տրամաբանութեամբ նոյն վիշտերուն մոռացումն ու հոգեկան կազդուրը կը փնտռէր եւ կը գտնէր «Նայիրի»ին՝ իր «եթեմապատիկ խոց-

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԱՍՏՈՒԱԾ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Պատերազմը հակարուեստ կացութիւն է: Աստուծոյ կամքին ներհակ ուղղութիւն եւ Պատերազմը հակարուեստ կացութիւնն է: Աստուծոյ կամքին ներհակ ուղղութիւն եւ մղում ունին պատերազմական բոլոր մեծ կամ փոքր երեւոյթները, արարքներն ու գործողութիւնները: Ամէն ինչ կ'անշարժանայ, կ'անդամարուծուի, կ'ամայանայ...: Ես Մայրիներու Արմատներով պայքարեցայ պատերազմական վիճակներ դիմագրաւելու համար: Գիրք մը գրեցի խոովայոյզ հոգեվիճակի հանդարտ պահելու եւ մարդկային շնչառութիւնս չխանգարելու համար: Տասը արձակ երգեր ձօնեցի Լիբանանին՝ Մայրիներու յաւերժութեան ներշնչութեամբ: Խոհ եւ ապրում միաձուլեցի Փիւնիկեան այս երկրին Փիւնիկեան կենդանի պահելու ծառայող ու ձգտող բոլոր դրական շարժումներուն նպաստս բերելու միամիտ մտածումով: Ուրիշ ինչ ուժ ունի արուեստագէտը, գրողը, մտածողը բացի իր արուեստէն, գրիչէն, ներսոյց խոհերու արտահոսքէն: Պատերազմով աւերուող աշխարհի մը ոգեղէն կառուցումը կատարելու փորձ մը, ճիգ մը, հոգեպրկում մը: Հաւատարմով, սակայն, որ ըրածը ծառայութիւն մըն է հայրենիքին, անոր տեւականացումին, անոր բարոյական վերականգնումին:

Հայրենիքին գաւազները կորսնցուցած էին իրենց ուղին: Մարդկային արժէքները յարգող մարդկայնութիւնը: Բարոյական հարստութիւնը: Պատերազմը միայն չէնքեր ու կամուրջներ էջը քանդեր: Միայն փողոցներ ու պողոտաներ չեն ամայացներ: Քաղաքին ամբողջ ուրուական քաղաքի չէր վերածեր, այլ՝ մարդը կը հեռացնէր իր հարազատութենէն, կ'օտարացնէր ինքզինքն եւ հայրենիքէն, կ'ամայացնէր հոգին, կ'անջատէր իր ինքնութենէն...: Կ'առանձնացնէր...:

Գիրքով եւ արուեստով պատերազմը դիմագրաւելու օր մըն ալ ապրեցանք Լիբանանի պատերազմական առօրեային մէջ: Պատերազմի տարբեր հանգրուաններէն արդէն անցեր էինք եւ իւրաքանչիւր անգամուն նոր փորձութիւններու եւ օրհասական փորձանքներու վախերով ապրած...: Միջ-քրիստոնէական բախումներու հոտը արդէն մթնոլորտի մէջ զգալի էր: Մէկ վայրկեանէն միւսը բռնկելու լարուածութիւնը ելեկտրականացուցած էր կացութիւնը:

Օրը Կիրակի էր: Հրաւէր տրուած էր գրասէր եւ արուեստասէր բազմութեան մը, որ ներկայ գտնուի «Մայրիներու Արմատներ»ուն նուիրուած եւ անոր բովանդակութենէն ներշնչուած Փօլ Կիրակոսեանի գեղանկարչական ստեղծագործութիւններուն ցուցահանդէսին, որ կեանքով շնչաւորած էր Սահակեան Լ. Մկրտիչեան Գոլճի անկենդան սրահը: Առանց կացութեան անձկութենէն ազդուելու եւ անտեսելով ամէն մտավախութիւն, արուեստասէրներու եւ մտաւորականներու ընտրանի մը սրահը լեցուցած էր: Արուեստն ու գրականութիւնը յաղթած էին կացութեան ձգտուածութիւնը: Եկած էին քաջալերելու գիրքին հեղինակը եւ հաղորդուելու մեծ արուեստագէտին լիբանանեան ներշնչում-

ներուն: Հայ գրողին եւ հայ արուեստագէտին ներշնչման աղբիւրը Լիբանանն էր՝ իր Մայրիներու խորհրդանշով: Այս գիտակցութեան մղումով է, որ արհամարհելով պայմաններուն աննպաստ իրադրութիւնը, ընդառաջելով հրաւէրին՝ Թեմի առաջնորդը՝ Արամ Եպիսկոպոս Քէշիշեան պարտակալութիւն համարած էր ներկայ գտնուել: Ան իր ուշադրաւ եւ հոգեւոր ներկայութեամբ պաշտօնական հանդիսաւորութիւն կու տար ձեռնարկին: Ոչ ոքի ուշադրութենէն չէր վրիպեր, սակայն, օրուան կացութեան անյարիւր, դուրսի աշխարհէն խզուած, դուրսի աշխարհին այս հակադրութիւնը: Հոն, դուրսը լիբանանցի մարդիկ կը պատրաստուէին գիրար սպաննելու եւ յօշոտելու նախնադարեան մարդու բնագոյններով՝ հոս՝ ներսը երկու հայ լիբանանցիներ արարումներով կը ծառայէին Լիբանանի անդորրութեան, անոր գրաւիչ գեղեցկութեան պահպանման...:

Պահը ոգեղնչող եւ հոգեպարար էր արուեստին ներգործութեամբ: Առաջնորդ Սրբազանը ներշնչուած այս վերացնող պահէն կ'ըմբի իր խօսքը, որ կարելի է խտացնել հետեւեալ սեղմ արտայայտութեամբ:

- Մշակոյթի երկու սպասարկուներ, - Պօղոս-Պետրոս, - որոնք գիրով եւ աստուածահաճոյ արուեստով կը ծառայեն Լիբանանեանին:

Բազմութիւնը երբ Փօլ Կիրակոսեանի պատասխաններուն առջեւ, որ Լիբանանին ձօնուած նկարչա-կամ գեղատեսիլ համանուագ մըն էր, կը կախարդուէր Լիբանանով եւ իր վրձինի սքանչացնող վարպետութեամբ, դուրսէն կը հասնէին կապարներու ձայները (դեռ թնդանօթները չէին սկսած գոռալ), ներկաներէն մէկը, որ յայտնապէս մտահոգ ներկաներուն ապրած անձկութեամբ, վախը փարատելու եւ լարուած ձգտուածութիւնը մեղմացնելու բարի տրամադրութեամբ կը յարէր:

- Որսորդական հրացանագրակեր են... (Երջանը որսորդական վայր էր):

Մինչդեռ գարկերը ազդանշաններ էին բռնկումի մը: Սրահը աստիճանաբար կը պարպուէր: Հոն կը մնային միայն Փօլ Կիրակոսեանի մայրիներու արմատներով շնչող պատասխանները:

Յաջորդ օր, սովորականին պէս, առաւօտ կանուխ կ'ուղղուէի դպրոց, անգիտանալով օր մը առաջուան լարուածութիւնն ու ձգտուածութիւնը: Խաղաղ գիշերուան մը քունը գիտ խաբած էր...: Ծամբուս վրայ ալ մտահոգութիւն պատճառող եւ կասկածի տեղի տուող ոչ մէկ տեսարանի ականատես կ'ըլլայի: Դպրոցի սեմին ոտք կը կոխէի նախորդ օրուան ցուցահանդէսէն շարունակուող տրամադրութիւններու խայտանքով: Հագիւ սկսած էի դպրոցի աշխատանքներու պատրաստութեան, երբ գարկերու թնդիւնները սկսան լսուիլ: Խուճապի չմտնուեցայ: Այդպիսի պահեր շատ դիմագրաւած էի պատերազմի նախորդ բռնկումներուն՝ Հակառակ անոր սակայն, անձկալի մտահոգութիւնը պատեց գիւ...: Կապարներու տեղատարափին տակ դպրոցին փոխադրակառքերը մէկ-

մէկ մուտք կը գործէին շրջափակ: Վարորդներն ալ գիշերուան անդորրէն խաբուած էին...: Առանց սպասումի եւ վարանումի անմիջապէս ճամբեցի փոխադրակառքերը՝ աղօթելով որ անոնք առանց որեւէ փորձանքի եւ վտանգի աշակերտները իրենց տուները հասցնեն:

Իսկ ե՞ս: Ամայութեան մէջ մնացի առանձին: Մտայ մտմտուքի մէջ: Ինչեք չանցան մտածումներու ալքերէն...: Առանձնութեան մէջ տագնապեցնող մտահոգութիւնները հանգիստ չեն թողուր քեզ... մանաւանդ երբ կապարներու տեղատարափները եւ գարկերու թնդիւնները առաւել կը սաստկանային...:

Տնօրէնութեան սենեակս կղպեցի եւ պայուսակա առնելով քովը գտնուող աւելի ապահով թուող սենեակը ապաստանեցայ: Ինքնախաբէութիւն էր պարզապէս, աւելի ապահով սենեակ ու տեղ չկար...: Սպասեցի, որ կապարներու ձայներն ու թնդիւնները դադրին եւ ես ալ տուն վերադառնամ միանալու համար ընտանիքիս: Ի գո՛ւր սպասում...: Ծամբաները փակուած էին եւ կատարելապէս կղզիացած էի շրջապատէն: Ինքզինքս զբաղեցնելու համար կուտակուած թերթերու մնացած օրինակներ կը թղթատէի, երբ յանկարծ սենեակս խուժեցին գինեալներ սպառնական կեցուածքով: Խիստ ոճով հարցու-փորձեցին, որ ովքեր կան շէնքին մէջ: Վախն ու կասկածը մէջերնին էր եւ այլանդակած գիրքեր...: Արդեօ՞ք հակառակորդ կողմի գինեալներ կը գտնուէին:

Երբ հաստատեցին թէ ինձմէ գատ տնտես-պահակին ընտանիքը կայ միայն, գիտ առեւանգելով իջեցուցին տնտեսին սենեակը, հրահանգելով, որ տեղէս չշարժիմ: Սուս ու փուս գործադրեցի հրահանգը: Սպանութեան վտանգը ինձմէ հեռացած էր: Մտահոգութիւնս այլ ուղղութեամբ սկսաւ գիտ չարչրկել: Կինս եւ գաւազներս: Զիս դպրոց հասցնելէ ետք Արեւմուտք պիտի անցնէին...: Աս ալ ուրիշ՝ ներքնապէս կրծող մղձաւանջ մըն էր: Անցա՞ն, չանցա՞ն: Ու այդ մղձաւանջը ամբողջ օրը շարունակուեցաւ: Հեռաձայն չունէինք տակաւին տունը, որ կապ հաստատէի: Իրենցմով մտահոգուիլս չէր բաւեր, իրենց ինձմով մտահոգուիլս սկսաւ մտատանջել: Ո՛ւր մնացին արդեօք: Ո՞րջ եմ թէ մեռած...: Ոչինչ կրնայի ընել այդ պարտադրուած վիճակիս մէջ...: Տուն հասնելու արկածախնդրութեան ոչ մէկ միջոց կար: Մնաց որ արդէն առեւանգեալ մըն էի եւ տեղէս չշարժելու սպառնալիքը կը մրճահարէր հոգիս եւ միտքս:

Ուրիշ մուրի հարուածներու ձայներ եւս կը հասնէին ականջիս: Գետի կողմէ դպրոցին պատը կը քանդէին: Ինչո՞ւ կը քանդէին: Զէի պատկերացներ թէ ինչո՞ւ...: Միայն գիտէի, որ պատերազմը մարդու քնդիչ բնագոյնները սրելով ամենասանգուսպ վայրագութիւնները գործել կու տայ...:

Պատը քանդելով անցք մը բացած էին: Առանց տեղէս շարժելու կը նկատէի, որ մտնող-ելողներ կան հոնկէ: Կարծես բաներ մը կը փոխադրէին: Ստոյգ չէի գիտեր թէ ինչ կը փոխադրեն: Զայներ կը լսէի: Իրարու հետ եղած խօսակցութիւններէ շշուկներ: Անձկութեամբ կը հետեւէի...: Բնաւ չէի պատկերացներ, որ գողութիւն եւ կողոպուտ է ըրածնին: Գաղափարի համար գէնք բարձրացուցածները

չէի խորհեր, որ կրնան սրբապղծել գաղափարի նուիրականութիւնը եւ շեղելով գէնքի գործածութեան նպատակաուղղուածութենէն, նսեմանալ գողութեան ստոր արարքով:

Յերեկը անորոշ սպասումով անցրնելէ ետք, գիշերն ալ բոլորեցի երեւակայական վախերու անքնութեամբ: Քնանալ փորձելու ճիգերս ապարդիւն անցան: Միակ գիտ չարչարող մտածումը այն էր, որ գիտ սենեակէն ներս առեւանգեալ պահող գինեալները անգամ մըն ալ չերեւան...: Իրենց ընելիքը... ըրած էին:

Երկար գիշերը չզգացի, թէ ինչպէս լուսցաւ: Միայն զգացի, որ գինեալները հեռացած էին: Վախ պատճառող ձայները լուծ էին:

Առաւօտուն երկու անձեր յայտնուեցան: Առաջինը՝ դպրոցին կտրիճ պահակն էր, որ նախորդ օր աշակերտները հաւաքելու համար Toyota Van-ով գացած էր եւ չէր կրցած վերադառնալ: Երկրորդը՝ կինս էր, որ անապարած էր հասնիլ, ո՞րջ թէ մեռած ըլլալս ստուգելու համար: Զէր մոռցած հետը բերել «Ինսուլին» սրսկումի ասեղը: Անմիջապէս սրսկեց:

Ինձի համար զարմանալի ըլլալի չդադրեցաւ: Անպահովութեան բոլոր հաւանականութիւնները աչքը առնելով տունէն դուրս գալով քաջաբար հասած էր կուտակնձորի վայրը՝ դպրոց: Հերոս հօրը աղջիկն էր...:

Չղանդաղեցանք: Ոչինչ չպատահած՝ վերադարձանք տուն: Ընտանիքը միացաւ: Այդ օրը խաղաղ անցաւ: Ինքնախաբէութեան մը ուրախութիւնը պատեց գիտ: Մթննալու պէս մտայ անկողին: Խոնջած էի ու քնատ: Քնաբեր դեղ առնելու պահանջքը չզգացի: Մինչեւ յաջորդ առաւօտ կուտակուեցի քնացայ: Բայց, հազիւ արթնացած՝ զգացի որ մթնոլորտը դարձեալ ելեկտրականացած էր: Աչքերս յառեցի պատահանէն վար: Ի՞նչ տեսնեմ: Զինեալները սարսափ ազդող դիրքերով ոտքի էին: Շատ չանցած՝ սկսան կրակոցները: Սպառնական շեշտով հրամայեցին, որ պատուհանը գոցեմ եւ ներս անցնիմ: Հասկցայ, որ պատերազմին բնոյթը ուրիշ էր: Եղբայրը եղբօր դէմ, քրիստոնեան քրիստոնեային դէմ...: Նորէն Լիբանանի պատերազմէն դժոխային օր մը եւս սկսաւ...: Այս անգամ տունէ-տուն, տանիքէ տանիք: Զինեալներէն քանի մը հատը բարձրացան մեր տունը: Ստուգելէ ետք, որ իրենց հակառակորդներէն թաքնուած գինեալ չկայ... մէջերնին հայը յարեց:

- Զեգի համար բան չկայ...

Մեզի համար բան չկար, բայց արագահարուածներու եւ յետոյ թնդանօթներու որոտումը աւելի քան բան մըն էր: Սպանութեան վտանգը ամէն վայրկեան կախեալ էր մեր գլուխին...: Կը մտածէի հիասթափ... - Ինչ անհետեւ էր այս պատահածը... մահմետականը քրիստոնեային դէմ չէր, որ կը կուտէր, ո՛չ ալ քրիստոնեան՝ պաղեստինցիին, այլ՝ եղբայրասպանութեան արիւնը կը հոսէր...: Թէ-եւ, պատերազմի ամբողջ ընթացքին վրդովուծւա եւ ընդվզուծ չէի վերապահած այն վիճակին նկատմամբ, որ քրիստոնեան եւ մահմետականը նոյն հայրենիքի գաւազները չէ՞ն...: Հիմա, դարձեալ անմեղներու արիւնը կ'աղաղակէր երկինքին դէմ...: Երկինքի բաց պատահանէն Աստուած կը դիտէր ու կ'ափսոսար իր գաւազներուն

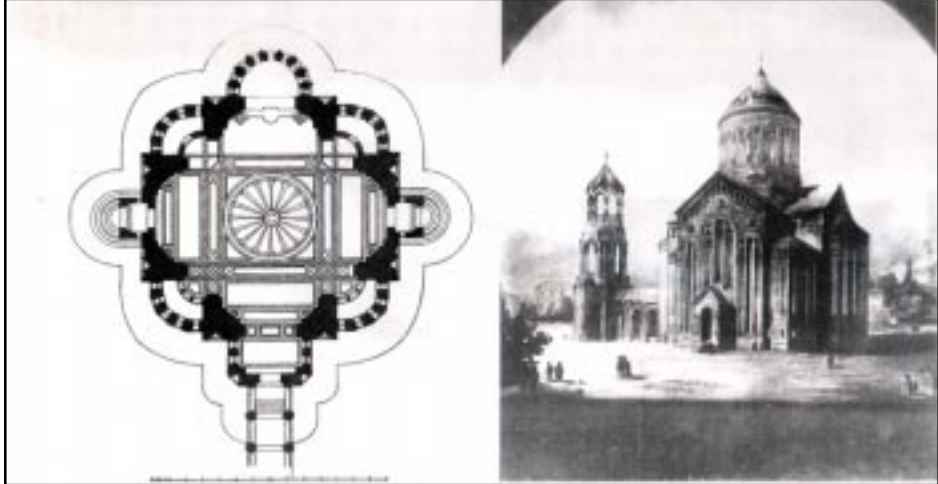
ՄՈՒԱՑՈՒԱԾ ՄԻ ԳԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

ՀԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈՐԵԱՆ

19րդ դարի վերջում եւ 20րդ դարի սկիզբներին հայ մտաւորականների շարքում հազիւ թէ գտնուի մէկ ուրիշը, որի հիմնական մասնագիտութիւնը հիւսուած լինի քաղաքական, պետական եւ գրական գործունէութեան հետ, ինչպէս դա եղել է ճարտարապետ

ճարտարապետութիւնը: Նա որպէս ճարտարապետ աշխատել է Պաքուում, Պաթումում եւ Թիֆլիսում, կառուցելով հիւանդանոցներ եւ բնակելի բազմաթիւ շէնքեր:

Մեծահարուստ Բուդաղեանի (Բուդաղով) կտակի համաձայն ծրագրուում է Պաքուում կառուցել հայոց եկեղեցի: Քաջագնունին շա-

Պաքուում ճարտարապետ Յովհաննէս Քաջագնունու նախագծած կառուցուելիք Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարթողիմէոս Առաքելայնների անուամբ հայոց եկեղեցու յատակագիծը եւ պատկերը, որն իր աւարտին չհասաւ

շինարար Յովհաննէս Մատթէոսի Քաջագնունու հետ:

Դժբախտաբար այս մեծ գործի անձնական արխիւը կորստեան է մատնել սակայն նրա դուստրը՝ Մարգարիտը կարողացել է գրել իր հօր կենսագրականը:

Յովհաննէս Քաջագնունին ծնունդ է 1868 թուի Փետրուարի 1ին Ախալքալաքում, հոգեւորականի ընտանիքում: Քաջագնունի ազգանունը նրա պապի Իգիթիանեան ազգանունան թարգմանութիւնն է: Նա իր միջնակարգ կրթութիւնը ստացել է 1877-1886 թ. Թիֆլիսում:

Յաջորդ տարի մեկնում է Պետրբուրգ եւ գերագանց նիշերով աւարտում է իր ուսումը 1893 թ.ին, դառնալով ճարտարապետ:

Համալսարանի հիմնադրութեան առթիւ կազմակերպուած մրցութիւն մասնակցելով, շահում է առաջին մրցանակ, իր թեման ընտրելով հայկական եկեղեցին, որի համար նա ուսումնասիրում է Անիի եւ Էջմիածնի եկեղեցիների

հելով մրցանակը անմիջապէս անցնում է աշխատանքի:

Բայց պայմանների բերումով նրան չի յաջողում աւարտել եկեղեցու կառուցումը եւ քաղաքական հանգամանքներից ելնելով 1911 թուին ստիպուած մեկնում է արտասահման, խոյս տալով Պետրբուրգում դատուելուց:

1914 թուին չնայած քաղաքական եւ պատերազմական խառն իրավիճակին, Քաջագնունին վերադառնում է հայրենիք մասնակցելու համար Հայաստանի առաջին հանրապետութեան ստեղծման համար մղուող պայքարին: Տարիներ չետոյ, 1921-1924 թուին, անտեսելով ամէն տեսակ վտանգ, վերադառնում է Խորհրդային Հայաստան: Հայրենիքում զբաղուած է շինարարական աշխատանքներով եւ միաժամանակ դասաւանդում է Երեւանի պետական համալսարանում, որի հետեւանքով ստանում է փրոֆեսորի կոչում: 1938 թուին բանտարկուում է եւ մահանում է անյայտ պայմաններ մէջ:

ՐԱՅԵԼԻՆ ԸՆԴՄԵՁԵՆ

ԿԱՄԻԱԹՈՓՈՒՇԵԱՆ

Երբ ես փոքր էի Կիրակի օրերը՝ երբեմն, մեծ հայրս զիս կը տանէր «ճաղիկ հաւաքելու»: Ինծի համար այս մէկը կարծէք հեռաւոր արեւելք տանիլ էր, այսինքն՝ մանկական խելքովս կարեւոր պտոյտ եւ ծրագիր էր, գորս մեծ հայրս կը կատարէր ՄԻԱՅՆ ինծի համար:

Բայց, սիրելիներ՛ր, «ճաղիկ հաւաքելու» այդ ՄԵՍ գաղափարը միայն կէս ժամնոց ճամբայ մըն էր, Անթիլիասի մէջ՝ բարձրունքի մը վրայ, ուր ընդամէնը կրնայի միայն նապաստակի ականջ քաղել:

Եւ դուք պիտի տեսնէիք իմ ուրախութիւնս եւ իրարանցումս, թէ ինչ պէտք է հագնիմ, թէ ո՛վ մեզի պիտի ընկերակցի, թէ ինչ ուտելիք պիտի տանինք... եւ այլն, եւ այլն, եւ այլն: Այդ օրը աշխարհը ինծի կ'ըլլար...

Ահաւաստիկ այդ եղելութեան վրայ անցած է տարիներ. ա՛լ ոչ մեծ հայրս կայ, ոչ ալ այդ Անթիլիասի բլուրը:

Երեւակայեցէ՛ք, երբ նապաստակի ականջ կը քաղէի այդտեղ, այդ փոքր բլուրը ինծի կը թուէր հսկայական անտառ մը, ուր կրնայի գտնել աշխարհի վայրի անասունները, ինչպէս՝ առիւծ, բազէ, վագր կամ նոյնիսկ կ'երեւակայէի, թէ ծառի մը ետեւէն յանկարծ նապաստակ մը պիտի ցատկէ:

Բայց խորքին մէջ այդպէս չէր, պարզապէս մանկութեան երեւակայութիւնս էր, որ զիս կը խաբէր ու կը հետաքրքրէր:

Այս անմոռանալի յիշատակը մինչեւ օրս կը մնայ իմ սրտիս ու մտքիս մէջ, եւ կը մաղթեմ, որ ամբողջ աշխարհի փոքրերը ունենան նման պարզ ու խորհրդաւոր յիշատակներ:

Անցեալները, երբ ինքնաշարժովս ժողովի կ'երթայի, պատահմամբ անցայ այդ «ճաղիկ հաւաքելու» բլուրին շրջանէն, եւ ՄԻԱԿ բանը, զոր տեսայ, հսկայական շքեղ ճաշարան մըն էր, որ արդէն 4 տարիներ առաջ կառուցուած էր այն վայրը, ուր ես մեծ հօրս եւ մեծ մօրս հետ նապաստակի ականջ կը քաղէի:

Կանգ առի պահ մը, եւ վայրկեանի մը համար այդ անմոռանալի յիշատակը մտքիս մէջ սկսաւ պղտորիլ, մինչեւ որ կորսուեցաւ եւ անհետացաւ, պարզապէս որովհետեւ խումբ մը ԱԳԱՀ մարդիկ կ'ուզէին աւելի ԴՐԱՄ շահիլ ու ԴԻՋԵԼ...

Իրաւապէս զգացուած էի եւ յուզուած, իմ մանկութեանս ամէնէն պարզ ու յիշատակելի »դրախտս« քանդած էին եւ փոխարէնը կառուցած էին... Ի՞նչ... ծառերն ու ճաղիկները կոտրելով՝ ի՞նչ կառուցած էին. տուփի նման

քարէ ու ապակեայ ճաշարան մը, որուն նմանը շատ կայ ամէնուրեք: Այս ամէնը ի գուր է խօսիլը, եղածը եղած է:

Սակայն ուզեցի այս մէկը բաժնեկցիլ ձեզի հետ՝ ցոյց տալու համար որ այսօր նոյնն է պարագան մեր բոլորին հետ, մեր բոլորին շուրջ:

Այսօր ծառ եւ ծառաստան հագուագիւտ է գտնել մեր շրջապատին մէջ, փոխարէնը մենք հեռաւոր վայր մը պէտք է մեկնինք, որպէսզի տեսնենք քանի մը թոշմած եւ խղճալի ծառեր:

Անցեալին Լիբանանը ծանօթ էր «Կանաչագարդ եւ դալար» անունով, իսկ հիմա ինչո՞վ ծանօթ է եւ ի՞նչ բաներով կը յատկանշուի:

Սիրելի՛ ընթերցողներ, երբ պատշգամ ելլեմ, «պճեղ» մը երկինք կամ կանաչութիւն տեսնելու եւ մաքուր օդ շնչելու փոխարէն կը շնչեմ ապականութիւն, կը տեսնեմ մոխրագոյն ծուխ, շէնքեր ու ինքնաշարժներ ամէնուրեք:

Չեմ գիտեր՝ արդեօ՞ք այս ԱԳԱՀ մարդիկը երբեւիցէ չե՞ն մտածած պարտեզներ կառուցելու մասին կամ երբեւիցէ չե՞ն մտահոգուած իրենց խղճով, թէ երբ աշխարհը քանդեն եւ վերածեն քարէ ու մեքենաներով լեցուն երկրագունդի մը, իրենց համար տեղ պիտի չմնայ այլեւս քանդելու եւ կառուցելու: Նաեւ՝ ընդհակառակն չե՞ն մտահոգուիր, թէ թաղուելու վայր իսկ պիտի չունենան, այլ պիտի մնան քարէ կամ տախտակէ տուփերու մէջ եւ «ձող էինք եւ հող ալ կը դառնանք» խօսքը պիտի վերածուի «ձող էինք եւ տախտակէ տուփի մէջ ալ կը մնանք»-ի:

Այս մարդիկը չե՞ն մտահոգուիր կամ չե՞ն մտածեր ապագային մասին նախքան քայլ մը առնելը:

Սիրելիներ՛ր ներեցէ՛ք՝ երբեմն ծայրայեղութեան ստիպուած եմ դիմելու, որպէսզի հեռաւոր ապագան քիչ մը աւելի շուտ եւ արագ տեսնենք: Եւ այդ հիման վրայ աշխատինք՝ աշխարհը քիչ մը աւելի լաւ վայր մը վերածելու կամ նոյնիսկ պահպանելու մեր շուրջը գտնուող իւրաքանչիւր գեղեցիկ տարր:

Սիրելի՛ ընթերցող, որեւէ նման հարցեր, որոնք կը մտահոգեն քեզ շրջապատէ՛ք ներս, կրնաս ուղարկել այս ի-նամակի հասցէին՝ gassia.topoushian@gmail.com, որպէսզի միասնաբար գրուեցենք եւ լուծենք այն, ինչ որ մտահոգիչ է շրջապատէն ներս:

Յիշեցնեմ, որ հարցի մը լուծումին կէսը իր յայտնութեան մէջ է, այսինքն՝ երբ մենք բացայայտորէն գիտակցինք եւ խոստովանինք մեր հարցերը, ինքնաբերաբար հարցին կէսը լուծած կ'ըլլանք: Շնորհակալութիւն:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly

Enclosed a check for (one year)

* \$50,00 for USA

* \$60,00 (second class), \$ 75,00 (Air Mail) for Canada.

* \$85,00 (second class), \$ 125,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State:----- Zip Code:-----

Country: -----

Tel :----- Fax :-----

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու եւ մտնուկներու Քայքայիչաբարբ բուժում:
Գլխացուտ, վզի, մէջքի, յօդադիւն եւ սկզբնային ցտեղի:
Ինքնաշարժի վնասի նեւեակներով պատահած վնասուածքներու բուժում:

Չեր առողջութիւնը մեր մտահոգութիւնն է

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԽՄԲԱԴՈՐՈՒՄ

Վերոյիշեալ գիրքը աշխատասիրած է Գէորգ Սրկ. Փանոյեան: Իսկ հրատարակուած է Հարաւային Գալիֆորնիոյ Համալսարանի Հայագիտութեան ուսումնասիրութեանց բաժանմունքի կողմէ (մատենաշար թիւ 1):

Կլենտէյլի «Դրագարկ» տպարանէն 2009 թուին լոյս տեսած այս գեղատիպ հատորը կը բաղկանայ շուրջ 110 էջերէ:

Աշխատասիրող Գէորգ Փանոյեան հատորի սկիզբը իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ դոկտ. փրոֆ. Հրայր Տէքմէճեանին, երաժշտագէտ Սիրվարդ Նշանեանին եւ յայտնի խմբավար Վաչէ Պարսումեանին, ինչպէս նաեւ Արժ. Տ. Արշակ Աւ. Քհնյ. Խաչատուրեան եւ դոկտ. Հրանդ Աճէմեանին:

Այս առթիւ թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան իր նամակին մէջ յատկապէս նշած է «օգտակար աշխատութիւն մըն է, որուն համար մեր խորին գնահատութիւնն ու երախտագիտութիւնը կը յայտնենք ձեզի:

Արդարեւ, թերթատելով գիրքը հոն կը գտնէք մասնագիտական բացատրութիւններ շարականներու եւ շարականագիրներու ինչպէս նաեւ

շարականներու եղանակներու խմբաւորումներու մասին: Սոյն օգտաշատ ուսումնասիրութեան մէջ առանձին էջեր տրամադրուած են եւրոպական նօթագրութեամբ տպագրուած շարականներու:

Սոյն շահեկան հրատարակութիւնը կրնայ նաեւ օժանդակ դասագիրք ծառայել Հայաստանեայց եկեղեցւոյ շարականներու ուսուցման գծով:

ԱՌԱՋԻՆ ՇԱՐԱԿԱՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Գրելու գիւտէն անմիջապէս ետք Սահակ Կաթողիկոսը եւ Մեսրոպ Մաշտոցը ձեռնարկեցին Աւետարանի թարգմանութեան, եւ միաժամանակ շարականներ յօրինեցին:

Պատմութեան գիտէնք որ երկիրը կը գտնուէր ծանր, դժուարին, ճակատագրական պայմաններու մէջ:

Աւետարանի թարգմանութիւնը խիստ անհրաժեշտ էր եւ քրիստոնէութեան արմատաւորման եւ ժողովուրդի ազգային դիմագիծը անաղարտ պահելու համար: Քրիստոնէութիւնը որ դեռ դիմադրութեան կը հանդիպէր, պէտք էր որ ամրապնդուէր, այլապէս ազգային աղէտ մը կրնար վրայ հասնիլ: Պարսիկները իրենց ամբողջ յոյսը դրած էին այդ ճախողութեան վրայ: Իսկ միւս կողմէ, եկեղեցիին հակակախութիւնը յունական ազդեցութեան հետ պահելը ռազմավարութեան մէկ այլ քայլ էր:

Բիւզանդական կայսրութիւնը, իր շահերէն ելլելով, քաջալերած էր հայերու դէպի քրիստոնէութիւն դարձը, բայց պայքարած որ այդ դարձը ըլլայ գոտ հելլենական (ոչ ասորական) ազդեցութեամբ կամ միջամտութեամբ: Անհաւատալի է բայց փաստ, որ իր շահերէն ելլելով, բիւզանդական կայսրութիւնը դաշնակցած է Պարսկաստանի հետ հայերը միասնաբար ճնշելու համար:

Մինչեւ գրեթե գիւտը Հայաստանի մէջ տիրապետող գրական լեզուն յունարէն էր. հայ մտաւորականները յունարէն կը խօսէին, իսկ հայ քարոզիչները յունարէնով կը քարոզէին: Հայութեան համար այդ օրերուն յունարէնը երկայրի սուր էր եւ պէտք էր օգտուել անկէ, անոր հարուստ պաշարներէն, եւ պէտք էր զգոյշ ըլլալ անոր գերակշիռ ազդեցութեան տիրակալութեանէն:

Առաջին քայլն էր Աւետարա-

նը թարգմանել եւ բոլոր աղօթքները, քարոզները, պատարագը եւ հոգեւոր երգերը գրել հայերէն լեզուով եւ երգերու եղանակները յօրինել հայ ժողովուրդի ակունքներէն եկող երգարուեստի աւանդույթներուն հիմքով:

Սահակ Կաթողիկոս-Մեսրոպ Մաշտոց գոյգը այդ մեծ, սուրբ գործը գլուխ հանեցին պատուով:

ՇԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՓՈԻԼԵՐԸ

Ութ ձայն եւ 2 Ստեղի եղանակային համակարգով գրուեցան առաջին շարականները Սահակ Պարթեւ եւ Մեսրոպ Մաշտոցի կողմէ:

Առաջին շարականագիրները այս 10 եղանակներու համակարգը որդեգրելով հանդերձ՝ չկաշկանդուեցան անորմով, որովհետեւ այդպէս ընելով թէ իրենք իրենց, եւ թէ յետնորդներուն համար պիտի սահմանափակէին այլ եղանակներով գրելու հնարարւորութիւնը: Ընդհակառակն, անոնք ճոխացուցին մեր երգարուեստը՝ որոշ շարականներու եղանակներուն տալով «դարձուածք» անուանումը: Նաեւ, շարականներ գրեցին բուն ձայնէն տարբեր, «ծանր» եղանակներով, երբեմն ձայնին անունը բնորոշող եղանակին մօտիկ հնչող սակայն անոր տարբերակը եղող եղանակով, եւ երբեմն ալ ձայնեղանակէն բոլորովին տարբեր եղանակով:

Սա եղաւ ազատ ստեղծագործելու ուղեցոյց մը նաեւ յաջորդ սերունդներուն համար, որոնք առաւել եւս ճոխացուցին մեր հոգեւոր երգարուեստը:

Հետաքրքրական է գիտնալ թէ շարականներու եղանակները, որոնք մենք այսօր կ'երգենք եւ կը նուագենք եւրոպական ձայնագրութեամբ, արձանագրութեան ինչ փուլերէն անցած են մինչեւ մեզի հասնիլը:

ԾԻԾԱՂ ՓԼԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՏԱԿԵՆ

ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Ամիսներ առաջ, Սուրբոյ Հայկ պաղարքի մէջ Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ Սրբոց Քառասնից Մանկանց Սուրբ Մինասի նկարէն եւ խաչքարէն հոսող իւղը ծիծաղ պատճառեց անոնց, որոնք չունին Լոյսը՝ Շնորհքին, տեսնելու հրաշքը որ կը կատարուէր օր ցերեկով:

Հրաշք մը, որուն այիքները տարածուելով ովկիանոսներէն անդին, հասան աշխարհի ամէն մութ անկիւնները:

Ու այդ մութ անկիւններու խաւարամիտ մարդիկ մինչ կը ծիծաղէին կատարուած անբնական իրողութեան վրայ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը իր հոգեւորականաց դասով կը փութար հրաշքի վայրը, եւ աղօթք կը բարձրացնէր առ Աստուած:

Այսօր, ամիսներ ետք, մոռցած ենք պատգամը Սրբոց Քառասնից Մանկանց Եկեղեցւոյ հրաշքին, եւ կրկին Աւետարանի ճշմարտութիւնը յարմարցուցած մեր սուօրեայ կիսնքին ինկած ենք հացի ճամբուն վրայ:

Այսօր, Հայիթիի ահարկու

երկրաշարժէն աւելի քան շաբաթ մը ետք, փլատակներու տակէն տակաւ կը հանեն ողջ մարդիկ, երախաներ եւ կիներ... ու աշխարհով մէկ բոլոր լրատուական հաղորդումներով բարձրաձայն կ'աղաղակեն մէկ բառ... ՀՐԱՇՔ:

Ո՞ր անգութ սիրտը կը ծիծաղի փլատակներու տակէն անգամ պոռթկացող այս հրաշքներուն դիմաց:

Հրաշքներ կը կատարուն ամէն օր, մեր շուրջը, եթէ միայն աչք ունինք տեսնելու ականջ՝ լսելու ձայնը հրաշքներուն:

Խաւարամիտ մարդիկ, որոնք արդիական եւ գիտուն երեւնալու մարմաշէն տարուած, կրնան շարունակել իրենց ծիծաղը բարձրաձայն... նոյնիսկ Հայիթիի անմեղ զոհերուն հաշտոյն... մինչ՝ հրաշքին հաւատացող մարդիկ, աղօթքը շրթներուն վրայ Ամենողորմ Տիրոջ Ողորմութիւնը կը հայցեն փառաբանելով եւ օրհնաբանելով Տէրը յամենայն ժամ:

Հրաշք բառը իր ճառագայթումով, սողատակի իմաստներ չունի: Մի փնտռէք:

ԻՐԱՔՈՒՄ ԶՈՐՈՒՄԾ ՀԱՅ ՆԱՐԱՏԱԿՆԵՐԻՆ

(Նուիրում եմ Իրաքահայ Հայաստան աշխարհի նորագոյն շինարար Վահագն Յովնանեանի շառաւիղների, հայ նահատակների յիշատակին) ԱՆԱՅԻՏ ԵՐԵՄԵԱՆ

Նրանք ընկան հայրենի բարձրունքներից շատ հեռու, Օտար հողին խառնուեց նրանց արիւնը բոսոր, Նրանք ընկան գլխիվայր, իբրեւ հպարտ եղջերու, Որպէս աստղեր երկնային իբրեւ երազ լուսաւոր, Նրանք ընկան որպէս գի ազատութիւնը ապրի, Որ բիրտ հողմերը վայրագ յաւերժօրէն համրանան Որ ճանապարհը սիրով մինչեւ աստղեր երկարի, Որ խաւարները բոլոր ժայռերի պէս քարանան:

Նրանք ջահել ու յախուռն, առիծի պէս կռուեցին, Ատեցին մահը անգամ ու գնացին նրա դէմ, Իրենց պատիւը իբրեւ լոյս ու դոշ պարգեցին, Ու խոյացան դէպի վեր, դէպի երկինք ու եղեմ: Նրանք հայի արիւնով ընկան հողում Իրաքի: Վերջին պահին իրենցից շանթեր էին արձակում, Թող իրենց լոյս հոգու մէջ հողը յաւերժ ճառագի, Ասես նրանք կռուեցին հայոց անմահ Արցախում:

ՊԱՏԳԱՍ

ԶՕՆ ԶԱԲԱԿՆԵՐԻՍ... ՓԱՆՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Դուք սիրալիր իմ գաւակներ Զեր ճամբան է վառ ու պայծառ Դուք մի վիատուէք փորձանքներից Յոյսով կառչէք ապագային... Եաշակեցէք սիրոյ գինին, Հաւատացէք ձեր մեծ կամքին, Դետը քայլէք ժամանակի Որ դուք հասնէք յաղթանակի... Պատգամում եմ լի յոյսերով Անեղծ ապրէք դուք ձեր կեանքում.

Զը մոռանանք բարքն հայեցի Ու մայր լեզուն սուրբ Մաշտոցի... Սեր ցանցեք անգամ հողին, Որ կեանքի ծառն՝ բերքաւորուի. Լաւ իմացէք անկեղծ ոսկին Ո՞ր որ գցես՝ իր գինն ունի... Զեզ ենք նայում, ձեր լոյս ճամբին, Փայլ տուէք, ժանգած երկաթին, Ու այն սիրով, պտղուց հացից, Բաժին հանենք քաղցածներին...

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՀ ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA
ՀԵՌԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

ՎԱՐԱՆ ՏԵՐԵԱՆ

Շարունակում է 13-էն

ուած Տիրամայր» հայրենիքի գործովանքին մէջ: «Նայիրի» Տէրեանի քերթողական աշխարհին մէջ ինքնուրոյն տիեզերք մըն է, ուր յաճախ կ'ապաւինի բանաստեղծին հիւանդ ու տառապոյ հոգին, հոն սուգուելով, զտուելու, մաքրուելու համար:

... «Մշուշի միջոց... տեսիլ՝ դիւթական

Բացում է կրկին Նայիրի տրտում:

... Քեզ հետ եմ կրկին.- իջնում է անդորր,

Անտուն, թափառիկ յոգնած իմ հոգում:

Գիտես դու մեղմել եւ ցաւ եւ խոլում

Ու վանել սրտից տրտունջն անօրոր»:

Հպարտութեան եւ յոխորտանքի ո՛չ մէկ հետք կարելի է գտել այս տեսլականացումին մէջ, որով, նաեւ ոչ մէկ թեքում դէպի ազգայնամոլական քարոզչութիւն: Այլ՝ միմիայն սրտցաւ զրոյց մտերիմ եւ գորով անսահման:

«Դու հպարտ չես իմ հայրենիք,

Տրտում ես դու եւ իմաստուն, Կիզում է քեզ մի հուր կնիք Մի հրամայող ու հին խոստում:

Եւ միթէ այդ վշտիդ համա՞ր Չեմ սիրում քեզ այսպէս քնքուշ եւ խոնարհուում քեզ պէս յաճառ,

Օ՛, հայրենիք՝ դառն ու անուշ»:

Համակ սէր ու գուրգուրանք է Տէրեանի վերաբերմունքը հայրենիքին հանդէպ, վիշտ ու մորմոք՝ ցաւատանջ ճիշտ ցասումի. «Մի՞թէ վերջին պոէտն եմ ես Վերջին երգիչն իմ երկրի, Մա՞հն է արդեօք թէ Գի՞նջը քեզ Պատել, պայծառ Նայիրի»:

Անշուշտ տկարութեան եւ վհատութեան պահ մըն է այս հարցադրումը եւ այնքան բնորոշ՝ մեր ազգային օրհասին դիմաց: Սակայն տեսանողը, «վաղուայ ցնծութեան գուշակ» բանաստեղծը շուտով պիտի վերագտնէ իր հոգեկան կորովը, ծառանայ պիտի սեւ ճակատագրին դէմ եւ գօտեպնդման կոչ արձակէ նաեւ.

«Ժամն է, եւ Եւրոպիայ իմ ծիրանավառ,

Ձրահաւորուիր խանդով խնդագին,

Վառիր երկունքի գիշերում խաւար

Յրով մկրտուած նայիրեան հոգին»:

Տէրեանի մօտ, բանաստեղծական սին ցնորք կամ գեղում չէր վերագարթնումի այս կոչը, այլ՝ ընդհակառակը, խոր հաւատքն էր ու գործունէութեան հրաւէր՝ քաղաքացի-հայրենասէր, պետական մարդուն, որ հեռատեսութեամբ կանխածրագրեր էր հայրենիքի փրկութեան ուղին եւ գայն կապեր՝ իր հաւատացած ընկերվարական ընդգրկումին հետ:

Սէրը՝ իր բոլոր հանգրուաններով, տենչով ու երազանքով, խինդով ու թախիծով, կացութիւններով ու անուշ պահերով, բարձրանալով ու հետշտանքներով, փնտռողով եւ տառապանքով դարձաւ շարժիչ ոչոն ու ներշնչարանը տէրեանական քերթողութեան: Դարձեալ հպատակ՝ դառն ու անուշ երանգաւորումի եւ ալեւորումի:

Տառապանքը սիրոյ անբաժան ստուերն է, կ'ըսուի: Գոնէ

Տէրեանի սիրերգութեան մէջ ճշմարտութիւն է այդ: Տառապանք՝ անտարբերութեան, մերժումի, պէրանքի, անհասկացողութեան, անգութ խաղի ու նախանձի դէմ յանդիման: Բայց այդ տառապանքն իսկ, Տէրեանի մօտ կը քաղցրանայ սիրոյ իր առկայութեամբ իսկ, որ ամբողջական չգոյութեան պարագայէն գերադասելի է, որպէս փրկութեան լաստ՝ ընդդէմ կեանքի ծանծաղութեան, գորշ առօրեաններուն: Այս պատճառով ալ դառնութեան կամ անէծքի տեղ չկայ տէրեանական քերթողութեան մէջ:

«Ես կը գամ, երբ կը լինես տրտում,

Երբ երազներդ յաւետ կը մեռնեն,

Ձեռքդ կը բռնեմ, ցաւդ կ'ըմբռնեմ

Կը վառեմ ուրիշ լոյսեր քո հոգում:

... Ես լուռ կը թաղեմ իմ ցաւը միակ,

Ձուարթ կը ժպտամ բախտաւորի պէս,

Երբեք չեմ բանայ սրտիս մուրթ փակ,

Երբեք չեմ յայտնի իմ տանջանքը քեզ,

Որ պայծառ ժպտաս կեանքի երեսին»:

Բիւրեղի պէս վճիտ, ժայռերէն իջնող ջուրի շիթերուն պէս գուլալ այս տողերը արդէն կու տան իրաւունք Տէրեանին դառնալու մեր ամենէն ամբողջական եւ լիարիւն սիրերգակ բանաստեղծներէն մէկը՝ բախտաւորուած ամենաժողովրդականը ըլլալու պատիւով: Վկայ՝ պատկառելի թիւը երգի վերածուած եւ տակաւին երգող իր սիրոյ քերթումներուն:

Սիրոյ, ներողամտութեան, նուիրումի եւ գոհաբերութեան այս ոգին, ներշնչարանն իսկ է տէրեանական միւս հիմնական յատկութեան՝ մարդասիրութեան եւ բնութեան պաշտամունքին: Բնութեան սէրը, անոր խորհուրդ խորինը Տէրեանի մօտ ոչ թէ որպէս տեքօր կամ շրջանակ գործածուած է, այլ՝ որպէս շնչող, ներշնչող, հոգեկից եւ խորհրդակից գոյութիւն, ուր կ'արտացոլուին բանաստեղծին հոգեկան ապրումներն ու հոգեվիճակները իրենց նմանողութեամբ: Բնութիւնը ապրող, կենդանի տարր է որուն հետ երկխօսութիւն կը հաստատուի եւ որմով մտորումներ եւ խոհականութիւն կը ձեւաւորուի: Այսպէս՝ գարուն, աշուն, գիշեր, վերջալոյս, մշուշ, ծաղիկ ու ծառ ըմբռնումները միացած են խինդի, թախիծի, կարօտի, երազանքի, քնքանքի, նրբագեղութեան եւ չիշտակի խորհրդանիշին հետ եւ ներկայ են գրեթէ ամէն քերթումի մէջ, մշտանորոգ եւ անկրկնելի նրբութեամբ, ստեղծելով եւ ջերմացնելով պահն ու մթնոլորտը, ուր մարդը կը մարդկայնանայ բնութեան կախարդանքին մէջ, կը դառնայ հաշտ ինքն իր հետ.

Տէրեանի սէրը մարդոց հանդէպ նախ ծորող բարութիւն է, ապա՝ վճիտ հոգիէն բխող լոյս՝ գորս բանաստեղծը կ'ուզէ անխտիր բաժնել ու տարածել բոլոր մարդոց: Երբ երջանիկ է սիրով եւ հարուստ՝ բնութեամբ, իր երջանակութեանն ու սէրէն կը ձգտի բաժնի հանել բոլոր մարդոց.

«Անհուն աշխարհում բացսիրտ, ազատ

Ողջունելով սիրով անց ու դարձողին,

Օրհներգել կեանքը, աշխարհիմ ժպտալ,

Յարագատ լինել ջրին ու օդին եւ անհուն սիրել ու գթալ...»:

Հոս, մարդոց հանդէպ սէրը տակաւին վերացականի հով մը ունի եւ անպայման գեղուն տրամադրութեան արդիւնք է: Նոյնիսկ միամիտ է ու կրաւորական: Սակայն հետզհետէ կեանքին եւ շրջապատին հետ սերտ շփումով իր մարդերգութիւնը կը մերձենայ գիտակցուած, կողմնորոշուած եւ մասնաւորուած անսպառ սիրով՝ բոլոր գրկուածներուն եւ «կեանքի որբերուն հանդէպ:

«Ախ, ես սիրում եմ այդ վշտածորար

Դէմքերը դաժան՝ տառապած մարդոց,

Կեանքի որբերը... վշտերով սնուած

Փշոտ ճամբէքից ոտքերը արնոտ,

Մարդկանցից մերժուած, բախտից հալածուած

Յոգուս եղբայներ, սեւ կեանքի որբեր

Եկէք իմ գիրկը, գուրգուրեմ ես ձեզ...»:

«Բարի սամարացի» յուշող այս դժբախտասիրութիւնն ալ սակայն, շուտով պիտի հունաւորուի դէպի դասակարգային գիտակցութիւն եւ կողմնորոշում: Մոսկուայի Լազարեան ձեմարանի իր շրջապատը եւ բարձրացող ուսական բանտրական յեղափոխութեան ալիքը հետզհետէ պիտի ներգրաւեն բանաստեղծին համակրանքն ու ապա զինուորագրեն զինք գործօն մասնակցութեամբ.

«Իմ մեծակութեան անապատներից

Լսեցի յանկարծ ահազանգներ

Ղօղանջը ահեղ, եւ նոր տենչեների

Պայծառ հրդեհը իմ սիրտը այրեց:

Ու իմ փոշեպատ քայլերը մոլար

Դէպի քաղաքը դարձան վերստին,

Ուր ձայնում էին կռիւր վերջին, Ուր կռում էին աղմուկ ու ժխոր»:

Փարատքսի պէս բան մըն է Տէրեանի հորիզոնին այս յեղափոխումը «Մթնշաղի Անուրջներ»էն մինչեւ յեղափոխական սա յաղթերը, որուն պարունակն ու միջուկը եթէ տակաւին չունին տէրեանական երգերուն յատկանշական նրբագեղութիւնն ու երանգաւորումը, բայց արդէն անպայման ունին կռուցիկն ու տեսիլքը նոր մարդկայնութեան եւ նոր գրական հորիզոններու: Հոն, արդէն լսելի են ոտնաձայները վաղուայ Չարենց վիթխարի բանաստեղծին: Ինչ խօսք որ յեղափոխական գործիչի, պետական մարդու նոր հանգամանքները եւ հետզհետէ ծանրացող անողոք հիւանդութիւնը ժամանակ եւ առիթ չընձեռեցին Տէրեանին՝ խորացնելու, զարգացնելու նոր բանաստեղծութեան իր ուրուագծուող ուղիները:

Ա՛լ պալքարի, յեղափոխութեան, վերագարթնումի երգիչն է Տէրեան, որ իր մարդու եւ հայ հաւաքականութեան ճակատագիրը անվերադարձօրէն կապած է դասակարգային յեղափոխութեան եւ ըստ այնմ ալ կերպարանփոխած բանաստեղծական իր հորիզոնն ու

ոճը, նոր առաջադրանքներով. «Խօսքդ պիտի լինի դաշոյն, սիրտդ կրակ ահաւոր», կը պահանջէ ան իր գրիչէն: Լաւատեսութեան ալիքն է որ կը փոխարինէ ա՛լ իր թախճոտ երգերը.

«Իմ երկինքը հիմա բացուած է, Բացուած է հուրերի ծով, Իմ աչքերը հիմա լցուած են Լցուած են գուարթ ոսկով: Կարկաչում են գարնան ջրերը, Երգում են բարակ հովեր, Արեւոտ են գարնան օրերը, Թելեր իձն, ոսկի թելեր...»:

Տէրեանի քերթողութեան խորքին այլազանութիւնը, հոգեվիճակներուն եւ ապրումներուն հարստութիւնը անշուշտ չէին կրնար իրենց ազդեցութիւնը դրոշմած չըլլալ նաեւ բանաստեղծական ձեւին, լեզուին եւ ոճին վրայ: Անոնք, առաջին հերթին կը յատկանշուին բացառիկ երաժշտականութեամբ: Ձեւի գլխաւոր այդ «փոխադրամիջոց»ը էական այն տարրն է որմով պիտի ստեղծուի պահն ու մթնոլորտը եւ անով պիտի փոխանցուին ապրումն ու յուզումը: Իր նշանաւոր «Յրտահար, հողմավար, դողացին մեղմաբար, տերեւները դեղին, պատեցին իմ ուղին...»ը ամենէն յատկանշականն է այդ ուղղութեամբ: Աւելի ուշ, խորանալով Նարեկացիի լեզուական ներքին հնչականութեան եւ կռուցիկին՝ («Մով ի ծով ծիծաղախիտ ծաւալանայլ») ան պիտի զարգացնէր մեր լեզուին երաժշտական նոր կարելիութիւնները, լաւագոյնս կարենալ արտայայտելու համար նոր, ժամանակակից մարդու ներաշխարհն ու ապրումները: Այսպէս, երաժշտականութիւնը իրմով հաստ սահուն համհնչականութեան ցարդ չ գերազանցուած նրբութիւններու, ուր զգացումին եւ խոկումին առնչութեւր մեր ունկերն ալ օրօրուեցան ձայնային թաւալանութեամբ: Այսպէս, օրինակի համար ան յաջողցաւ միայն «շ» տառին օգտագործումով մեզի փոխանցել աշնան ֆիզիքական եւ ձայնային ընկալումը, համադրուած՝ բանաստեղծին հոգեվիճակին ու թախիծին շօշափելի տպաւորութեամբ.

«Այնպէս մշուշում շուրկ ու շուրկն,

... Անտես ու յուշիկ իմ շուրջը շրջում

Եւ շշուշում ես, եւ անուշ շրջում...»:

Նոյնպէս՝ ձայնաւորներու դասաւորումով կազմուած սա առնական հնչեղութիւնն ալ.

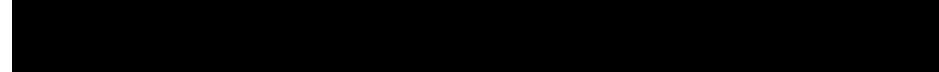
«Այս տանջող, այս ճնշող ցաւի մէջ,

Գիշերում այս անշոյն, Արդեօք կա՞ր իրիկուայ մոռացման,

Մոռացման ոսկէ շող...»:

Այս ներդաշնակ նմանաձայնութիւնը բնաւ ճարտարութեան մարզանք չէ եւ ոչ ալ պաճուճանք, այլ բանաստեղծութեան ներքին հոսքն է, տարբերը հոսանում, որմով կը բացուին բանաստեղծութեան կախարդականքն ու իմաստը:

Տակաւին այսօր ալ, զարմանալի թարմութեամբ, առանց կնճիռի, միշտ վճիտ ու պայծառ՝ կը հնչեն Տէրեանի քերթումները, երիտասարդական ապրումներու նոյն յոյզերով եւ քնքշութեամբ, համակելով արդի մարդն ալ, փոխն ի փոխ, կարօտի իր մեղմ թախիծով անոյշ եւ գարնանային շողով ու շողով:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԸՄԲԻՇՆԵՐԸ ՆՈՒԱՃԵՑԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԳԱԽԱԹԻ ՊՐՈՆՁԷ ՄԵՏԱԼՆԵՐԸ

Հայաստանի յունահունիստական ոճի ըմբշամարտի հաւաքականը նուաճեց Երեւանի Կարէն Դէմիրճեանի անուան մարզա-համերգային համա-լիբրում աւարտուած յունահունիստական ոճի ըմբշամարտի աշխարհի գաւաթի պրոնզէ մետալները՝ 3-րդ տեղի համար մրցապայքարում 4:3 հաշուով դրամատիկ մրցապայքարում յաղթելով Ռուսաստանի խումբին: Աշխարհի գաւաթակիր դարձաւ Իրանի հաւաքականը, որ եզրափակիչում 4:3 հաշուով յաղթեց Թուրքիայի խումբին:

Երկու օր շարունակ Կարէն Դէմիրճեանի անուան մարզահամերգային համալիբրում թէ՛ գօտեմարտեր էին ընթանում աշխարհի գաւաթին տիրելու համար: Վիճակահանութեամբ Հայաստանի հաւաքականին բաժին էին հասել Սկանդինավեան երկրների, Քուպայի եւ Իրանի ընտրանիները: Միւս խմբում ընդգրկուել էին Ռուսաստանի, Թուրքիայի, Վրաստանի եւ Հունգարիայի հաւաքականները: Հայ ըմբիշները տպաւորիչ յաղթանակով սկսեցին մրցաշարը 7-0 հաշուով պարտութեան մատնելով Սկանդինավեան երկրների հաւաքականին:

Հայաստանի ըմբիշները կրկին յաղթանակներ տօնեցին Քուպայի հաւաքականի հետ անցկացրած մրցախաղում: Սակայն քուպացիների հետ մրցալէճն անցաւ աւելի յամառ մրցապայքարում:

Հայաստանի հաւաքականը եզրափակիչի ուղեգրի համար պայքարում ուժերը չափեց Իրանի ըմբիշների հետ: Վերջիններս յաղթել էին Սկանդինավեան երկրների (6-1) եւ Քուպայի (5-2) հաւաքականներին: Այնպէս որ այդ մրցալէճում յաղթողն իրաւունք էր ստանում վիճարկելու աշխարհի գաւաթը: Եզրափակիչ դուրս գալու համար մրցամարտում ՀՀ ըմբիշները 3:4 հաշուով զիջեցին Իրանի խումբին:

Հայաստանի հաւաքականի կազմում հանդէս եկան Ռոման Ամոյեանը (55 կգ), Վահան Զուհարեան (60 կգ), Արման Աղիկեանը (66 կգ), Արսէն Զուլֆալակեանը (74 կգ), Տիգրան Սահակեանը (84 կգ), Արման Գեղամեանը (96 կգ) եւ գերծանր քաշային Եուրի Պատրիկեանը (120 կգ):

ՄԵԿՆԱՐԿԵՑԻՆ ԿԱՆՔՈՒՎՈՐԻ ՉՄԵՌԱՅԻՆ ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԸ

Քանատայի Վանքուվըր քաղաքում Շաբաթ գիշերը հանդիսաւոր պայմաններում տեղի ունեցաւ 21-րդ ձմեռային օլիմպիական խաղերի բացման արարողութիւնը: 60,000 հանդիսատեսների ներկայութեամբ միջազգային օլիմպիական կոմիտէի նախագահ, պելզիացի ժակ Ռոզգեն Չեմբորէն շնորհաւորեց 52 երկրների մասնակիցներին եւ խաղերի բոլոր հիւրերին օլիմպիադայի բացման առիթով՝ նրանց մաղթելով արդար եւ հետաքրքիր մրցապայքար:

Օլիմպիական խաղերի կրակի վառման արարողութիւնը վստահեց Քանատայի 5 լեզենդար մարզիկներին, այդ թւում՝ հաքիչիստ Ուէյն Գրեցկուն եւ պասքէթպոլիստ Սթիվ Նեշին:

Յիշեցնենք, որ Հայաստանից այս մրցումներին մասնակցում են 4 մարզիկներ՝ դահուկորդներ Քրիստինէ Խաչատրեանը եւ Սերգէյ Միքայէլեանը եւ լեռնադահուկորդներ Անի Սերբերակեանն ու Արսէն Ներսիսեանը: Նշենք, որ խաղերի մասնակիցների շքերթին հենց Արսէն Ներսիսեանն էր Հայաստանի դրօշակակիրը:

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

PALM SPRINGS ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԳԼԱՅՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Փալմ Սփրինգս գեղատեսիլ եւ կից լեռնային շրջանին, վարձու է տրուում լրիւ կահաւորուած մէկ ննջարան, մեծ նստասենեակ, խոհանոց՝ բոլոր յարմարութիւններով, մինչեւ 5-6 հոգի գիշերելու տարողութեամբ Condo: Ունի մեծ լողաւազան, ջաքուզի, թենիսի խաղադաշտ, կանաչազարդ փիքնիքի տարածք, իր յատուկ կրակարաններով եւ 24-ժամեայ ապահովութեան սիստեմ:

Մանրամասների համար հեռաձայնել՝
(818) 246-0125

Վարձման գներն են՝	
Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի՝	\$ 400
Long Weekend-ների համար՝	\$ 500
Մէկ շաբաթուայ համար՝	\$ 675
Մէկ ամսուայ համար՝	\$ 1450

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՀԵՌՈՒՍԱՏԵՍԻԼԻ 3ԱՅՏԱԳԻՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՑԸ CHARTER CABLE 280-ՐԴ ԿԱՅԱՆ (ԿԼԵՆՏԵՅԼ, ՊԸՐՊԵՆՔ, ԼԱ ՔՐԵՍԵՆԹԱ) GLOABCAST SATELLITE ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 10:00-11:00

ՔԱՉ ՆԱԶԱՐ ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐ ՇՕ Ամէն Կիրակի երեկոյեան ժամը 10:00-ից 12:30 Կլէնտէյլի 280-րդ կայանից

REQUEST FOR PROPOSALS (RFP) NO. 7527 RENT REASONABLENESS DATA PROVIDER

The Housing Authority of the City of Los Angeles invites proposals from qualified firms interested in populating its existing rent comparables database with new data on a quarterly basis. The firms will need to determine the number of rent comparables that will adequately represent fair market rents in the local market and each sub-market area. This number shall allow the Authority to determine reasonable rents for over 40,000 existing Section 8 contracts. The work to be accomplished includes collecting data for the Housing Authority's rent comparable database by conducting surveys of the local unassisted rent market and addressing the characteristics of the units such as unit type, size, location, age, quality, amenities, housing services, maintenance, and utilities. Copies of the RFP may be obtained beginning February 8, 2010 online at www.hacla.org/ps. Proposals will be accepted until 2:00 P.M., March 12, 2010.

2/11, 2/18/10
CNS-1790181#
MASSIS WEEKLY

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Avenue Pasadena, CA 91107

Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով: Հետաքրքրուողներէն հեռաձայնել՝
(626) 398-0506

ՍԻՐԱՆ ԱԼԵՏԻՍԵԱՆ-ՉԱՔԱՐԵԱՆ (Մահուան 40-ՕՐԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ)

Հանգուցեալ Սիրան Ալետիսեանը (հայրական ազգանունով Չաքարեան) ծնուել էր 1919 թուականի Մայիսի 19ին, Ռուսաստանի Տազանրոզ քաղաքում, հայ բարեպաշտ մի ընտանիքի յարկի տակ: Նախնական եւ միջնակարգ ուսումը ստանալով ծննդավայրում, մտադրում է անցնել համալսարան: Սակայն պայմանների բերումով ստիպուած իր աղջկայ Լուսիկի հետ 1938 թուին մեկնում է Իրան եւ հաստատուած Ղազուին (այն օրերին հայաշատ) քաղաքում:

Ալետիսեանը նուիրեալ մի անձ էր, որի ամբողջ կեանքը Ղազուինի հայ գաղութում եղաւ համակ զոհողութիւն, ի նպաստ հայոց եկեղեցու եւ դպրոցի: Արժանաւոր հայ մայր Սիրան Ալետիսեան-Չաքարեանի ցաւալի մահը սգում են իր զաւակները, ազգականները եւ բոլոր հարազատները:

1985 թուին հաստատուելով Քանատա եւ Միացեալ Նահանգներ, վայելեց իր թանկագին զաւակների եւ հոգատար թոռների եւ շրջապատի ջերմ գուրգուրանքը: Յաւօք 2010 թուի Յունուարի 25ին գտաւ իր յաւիտենական հանգիստը, հեռու հայրենիքից: Այս ցաւալի կորուստը սգում են նաեւ աշխարհով մէկ սփռուած ղազուինահայերը: Խաղաղութիւն հանգուցեալի հոգուն:

«Յիշատակն արդարօրց օրհնութեամբ եղիցի»: Ն. Տէրեան

Ղազուինում հանգուցեալը անցնում է աշխատանքի հայկական մի դեղատնում, միաժամանակ մասնակցելով տեղի Հայ կանանց Բարեգործական Միութեան հանրօգուտ աշխատանքներին:

1954 թուին Ղազուինում ամուսնանում է տեղի բարի համբաւ վայելող, ազգային-հասարակական գործիչ, անուանի դեղագործ-բժիշկ Հերոս Ալետիսեանի հետ, որից յետոյ ունենում են երկու զաւակ Արմինէ եւ Արմէն, որոնք աւելի են ջերմացնում նրանց հայկական օճախը:

Հանգուցեալը իր ծնողների, իր սիրելի զաւակների, ամուսնու եւ շրջապատի համար եղաւ օրինակելի մի հայուհի, նուիրեալ մայր եւ զոհաբերող կողակից: Նա օժտուած էր մարդկային բոլոր ազնիւ եւ բարի զգացումներով եւ լաւագոյն յատկութիւններով: Այդ իսկ պատճառով սիրուած ու յարգուած էր բոլորի կողմից: Նրա կեանքի ընկերը՝ Տօքթ. Հերոս

ՅԱԿԱՅԱԿԱՆ

Խորը վշտով համակուած սգում ենք բարեպաշտ հայ մայր, Իրանի Ղազուին քաղաքի Ս. Հովհիսիմէ եկեղեցու կնքահայր, ազգային գործիչ տօքթ. Հերոս Ալետիսեանի արժանաւոր կողակից Սիրան Ալետիսեանի ցաւալի մահը:

Վշտակցութիւններ սիրելիներ Լուսիկին, Արմինէին, Արմէնին եւ հանգուցեալի բոլոր հարազատներին: Փոխան ծաղկեպսակի 50 տուար նուիրում են «Մասիս»ի ֆոնտին:

Ներսէս եւ Յովհաննէս Բալայեաններ (Տէր Մեսրոպեան)

ԲԱՆԹՈՒՐԵԻՉԱՐ ԵՐՈՊԱԿԱՆ ՄՈՏԱՅՈՎ

Շարունակուած էջ 6-էն

մեր յարաբերութիւններու զարգացումը: Տարածաշրջանին մէջ կը բացուին նոր հնարաւորութիւններ համագործակցութեան համար:

Մենք կը ցանկանք, որ Եւրասիայի մէջ համագործակցութիւնը ըլլայ ամենաբարձր աստիճանի վրայ: Մենք կը ցանկանք, հասարակ երկկողմ յարաբերութիւնները դառնան աւելի ընդգրկուն եւ աւելի լայն հնարաւորութիւններով: Նման քաղաքական երկխօսութիւններու մշակման համար յառաջիկային Թուրքիան լուրջ ջանքեր կը ներդնէ:

Պէտք է Սեւեռական տնտեսական համագործակցութեան մեխանիզմներուն աւելի մեծ կարեւորութիւն տալ: Մենք կը ցանկանք, որ այն զարգանայ ոչ միայն տնտեսական, այլ նաեւ քաղաքական համագործակցութեամբ:

«Սահմանները փակեցք եւ մեր մէջ տնտեսութիւնը զարգացնենք» միտքը մնացած է 60-70-ականներուն: Ոչ մի երկիր ներկայիս

առիթներ չունի մեկուսացուած ըլլալու:

Մենք նպատակադրուած ենք, զրօ խնդիր հարեւանների հետ գաղափարը իրականացնել նաեւ Եւրասիայի մէջ: Բոլորի հետ պիտի բարձրացնենք մեր երկխօսութեան մակարդակը:

Եթէ եւրոպական երկիրները իրար հետ չհամագործակցէին, միթէ հիմա այդքան զարգացած կ'ըլլային:

Այսօր միջազգային կառոյց ստեղծելու համար միգուցէ ամենայարմար աշխարհագրական տարածքը Եւրասիան է: Որպէսզի աշխարհի աչքին Եւրասիան նման կերպ երեւայ՝ Թուրքիան իր ջանքերը կը շարունակէ: Թուրքիան այդ տեսլականը իրագործելու համար ձեռքէն եկածը կ'ընէ եւ ոչ մէկ առած քայլէն ետ չի կանգնիր: Այս աշխարհագրական տարածքի ձեւակաւ գիրը մենք որպէս մարդկութեան ճակատագիր կ'ընդունինք»,- նշած է Թուրքիայի արտգործնախարար Ահմետ Դաւութօղլուն:

ՂԱՐԱԲԱՂԸ ԲԱՆԱԻՈՐ ՊԱՏՃԱՊԻ ԹԷ ԱՌԻԹ

Շարունակուած էջ 7-էն

Արեւելքը, առանց բացառութեան, պատճառ դառնալով մո'ր խժոժութիւններու, մո'ր աւերներու, մո'ր սպանութեանց, եւ անշուտ բոլորովին մո'ր սահմաններ գծելով երկիրներու, ազգերու ու համայնքներու միջեւ, արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները աւելի ու աւելի խորացնելով:

Սա, պիտի ըլլայ մեր կացութիւնը մը, որ իր դժբախտ ազդեցութիւնը պիտի ունենայ շրջանի բոլոր երկիրներուն եւ ժողովուրդներուն համար: Արդարեւ, պատերազմ հրահրող կողմեր, թերեւ շահադիտական իմաստով սկզբնական շրջանին քաջալերուին, ոգեւորուին ու ծրագրեն, բայց երկրորդ անգամ մտածելու պարագային հաւանաբար համոզուին՝ թէ տան հաշիւը պիտի տարբերի շուկայի հաշիւէն... որ կրնայ դիւրին սկիզբ ունենալ, բայց վախճանը կանխատեսելի՝ անկարելի է, չըսելու համար կրկնակիօրէն աղիտալի՝ աներեւակայելիօրէն, որ պիտի հրդեհէ Կովկասէն մինչեւ Միջերկրական ծով երկարող շղթան՝ անխնայաբար... իր կրակին մէջ հրկիզելու համար շատ մը երկիրներ, մաւ ժողովուրդներ, թերեւս ալ այս իրարանցման մէջ ստեղծելու համար «միքո պետութիւններ»...:

Վերջերս, թէ՛ Միացեալ Նահանգներու եւ թէ՛ Եւրոպական կարգ մը դիւանագետներու բերնէն դիւրին կը հնչուի Կովկասէն մերս

Հայաստան-Ատրպէյճան բռնկումի մը նախատեսութիւնը... զարմացնելով մոյմիսկ քաղաքականութեան որոշ մուտքերը:

Պարզ է, որ սկզբնականում ու պատերազմի պատճառով միջազգային շահի հետապնդող կողմեր, չեն կրնար հանգիստ պտուկի ու քննալ, երբ խաղաղութեան կոչեր կ'արձակուին, ու մասնաւորապէս կրակը բռնու է իրենց քիթէն անդին...: Բայց ի վերջոյ, ուշ կամ կանուխ, անոք պիտի համոզուին, թէ մամ կացութեան մը դիմաց, ապահովաբար «չոր» կողքին պիտի աչրի մաւ չկանխատեսուած ու չմտածուած «թաց»ը... լուրջ զարմանք պատճառելով հրահրիչներուն... որոք որպէս կնքահայր կորսնցնեն իրենց «սանուկ-ներուն» վստահութիւնը:

Բայց այս պարագային... վստահաբար վերջին զոյնը օգուտ պիտի չունենայ դարմանելու համար կորսուած կամ քանդուածը...: Այլ խօսքով, ի՞նչ արժէք պիտի ներկայացնէ «մատ խածնել»ը... երբ կորուած ու անդամահատուած է թելը...:

Եզրակացնելով, պիտի ըսենք, թէ այսօր աշխարհ կարիքն ունի ոչ թէ տաք գուլիս, կովարած ու բախտախնդիր, այլ խոհեմ ու իմաստուն քաղաքական դեկավարներու, առաջքը առնելու համար բազում դժբախտութեանց... որոնց ոտնաձայները սկսան լսելի դառնալ վերջերս...: Արդեօ՞ք կը յաղթէ իմաստութիւնը: Տեսնենք...:

ԱՍՏՈՒԾ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ

Շարունակուած էջ 14-էն

արիւնուշտ մեղքերուն համար: Անմեղ մարդու արեան հեղումը, ոճիրներուն ոճիրն էր, մեղքերուն մեղքն էր, որ չէր ներուեր...: Աններելի ի՞նչ մեղսաթաթաւ արարքներ չէր գործեր պատերազմը...:

Շունչերնիս բռնած, կծկուած տան մէկ անկիւնը, վերահաս ամէն վտանգ աչքերնիս առած, ահ ու դողով սպասեցինք: Խռովալից եւ տանջահար սպասումը մինչեւ երեկոյ տեսց: Լուսթիւն իջաւ: Յանկարծ զգացինք, որ զինական որոտումները դադրած են: Դժոխային օրուրնէ մըն ալ փրկուած էինք...:

Քանի մը օրէն դպրոցները վերաբացուեցան: Վերադարձանք դպրոց: Առաջին հերթին ստուգեցինք, թէ զինեալները, որոնք խուժած էին դպրոց, դիրք բռնելու կա՞ջք որպէս օգտագործած էին, թէ ոչ՞ գողութիւններ ըրած...:

Իսկոյն հաստատեցինք, որ գողութեան համար խուժած են...: Տնօրէնութեան գրասենեակի զգրոցները կտրտելով բացած եւ ընթացիկ ծախսերու համար ի պահ դրուած գումարները, - որ բարեբախտաբար մեծ չէին, - թալանած: Ինչ պարզամտութիւն էր իմս, որ սենեակս ձգած պահուս, չէի մտածած գումարները միասին վերցնել: Գումարէն աւելի ցաւեցայ Գրադարանի սրահէն վերցուած եւ տարուած 24 հատոր ամերիկեան հանրագիտարաններուն համար, որոնք աշակերտներուն կողմէ դպրոցի 60-ամեակի առիթով հանրանկուած գումարներով նուէր եղած էին: Աշակերտներուն 60-ամեակի նուէրը: Կողպտուածին նիւթական արժէք չէր միայն զայն թանկագին դարձ-

նողը, այլ՝ այդ նուէրին մէջ դրուած ոգին, որ գրադարանը կ'արժեւորէր...: Այդ ոգին էր, որ յափշտակած էին յելուզակները:

Թալանչիներու աչքէն վրիպած էր բարեբախտաբար սրահը, ուր տեղաւորուած էին Փօլ Կիրակոսեանի Մայրիներու Արմատներէն ներչնուած գեղանկարներ: Հակառակ, որ քանի-քանի անգամներ երթեւեկած էին սրահին առջեւէն: Անկասկած, որ պիտի չխնայէին Մայրիներու Արմատները, մայրիներու արմատները պաշտպանելու համար կռուի սկսած զինեալները...: Շունչ առինք, երբ բանալով սրահին դուռը, տեսանք որ եղածին պէս կը մնային անոնք...:

Ինչո՞ւ չէին համարձակած հոն մտնել: Ոգեղէնին հետ նիւթական մեծ հարստութիւն կայ: Ի՞նչ պատասխան ու բացատրութիւն պիտի տայի Փօլ Կիրակոսեանին...:

Պատասխանը սուաւ արուեստագէտը, որ ոչ մէկ բանէ տեղեակ, եկաւ շաքաթ մը ետք, գեղանկարները փոխադրելու:

- Գիտե՞ս Փօլ, ինչ հրաշք պատահած է, - ըսի եւ պատմեցի զինեալ-յելուզակներու դպրոց խուժումը, կատարած թալանը, որոնք սակայն ցուցահանդէսի սրահը չէին մտած...:

- Հրաշք արուեստին հրաշքն է, - ըսաւ Փօլը, համակրելի ժպիտով մը, որ իր դէմքի արտայայտութեան ոճն էր, եւ աւելցուց-Հոն ուր արուեստը կայ, Աստուած ներկայ է: Աստուած եւ արուեստ միաձոյլ են: Անոնք չեն համարձակած Աստուծոյ վախէն արուեստի տաճարէն ներս մտնել...:

Արդարեւ, ուրիշ մեծ նկարիչներու պէս, Փօլ Կիրակոսեանն ալ հաւատացեալ նկարիչ էր...:

ԲԱՐԵԼԱՎԵՆՔ ՄԵՐ ԿՅԱՆՔԸ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ 10 ՀԱՍԱՐԱԿ ՀԱՐՑԵՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ

ԸՆԴԱՄԵՆԸ 10 ՊԱՐԶ ՀԱՐՑԵՐԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼՈՎ՝
ՄԵՆՔ և ՄԵՐ ՀԱՄԱՅՆՔԸ ՁԵՆՔԻ ԿԲԵՐԵՆՔ.

- ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԱՎԵԼԻ ԲԱՐՁՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿ
- ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ
- ԱՎԵԼԻ ԼԱՎ ՓՈԽԱԳՐԱՄԻՋՈՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Մարտ ամսին մեզանից յուրաքանչյուրը թերթիկ կստանա: Այդ թերթիկը առնչվում է Միացյալ Նահանգների առաջիկա մարդահամարին: Մարդահամարին մասնակցելը չափազանց կարևոր է, քանի որ դրանից կախված կլինի մեր ապագան: Մարդահամարի թերթիկը Ձեր իրավական կարգավիճակի, կրոնի, ինչպես նաև անձնական կյանքին վերաբերող հարցեր չի պարունակում: 2010 թվականի մարդահամարին ավելի մանրամասն ծանոթանալու համար այցելե՛ք 2010census.gov

ՈՒՐԵՄՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՔ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ԹԵՐԹԻԿԻ 10 ՀԱՍԱՐԱԿ
ՀԱՐՑԵՐԻՆ, ՓՈՍՏՈՎ շԵՏ ՈՒՂԱՐԿԵՆՔ և ԲԱՐԵԼԱՎԵՆՔ ՄԵՐ ԱՊԱԳԱՆ:

**United States
Census
2010**

ԱՄՆ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ-2010

ԱՄՆ ՄԵՐ ՁԵՆՔՈՒՄ Է: